

Oktoober 1939

Maaret

10

HIND
35
SENTI

Naiste ja kodude kuukiri

*Palume igal lugejal
tähelepanelikult läbi lugeda!*

Praegune aeg, kus Euroopas on puhkenud uus maailmasõda, olgugi et meist kaugel ja jääbki kaugemale meie valitsuse ettenägelikkuse tõttu riigijuhtimisel, on siiski erakorraline aeg. Aeg-ajalt tuleb meil kõigil võtta oma elus üks kui teine asi, mis meile seni üldse ei paistnud silma ja ei teinud peaaegu mingit muret, uuesti revideerimisele. Võib-olla peame aeg-ajalt üht kui teist oma igapäevases elus ümber seadma ja leidma uusi teid ning viise. See tundub alguses igale naisele raske ja muret tekitav, kuid mugavamalt ja lihtsamalt saadakse sellest siis üle, kui on abiks hea nõuandja, kes oma ettenägelikkusega oskab juhtida ja õigeaegselt abistada. „Maret“ on juba viis aastat olnud oma veergudega teie teenistuses ja püüab nüüdsel erakorralisel ajal veel rohkem ja paremini abiks olla, sest nüüd on see abi suurema tähtsusega kui normaalsel ajal. Muidugi on arusaadav, et ilma teie kaasabitajate ei ole ka meil võimalik teile olla beaks nõuandjaks.

Uus aeg nõuab et lugeja ja ajakiri peavad olema üksteisega väga lähedases ühenduses ja noidma kokku. Ühenduses on jõud, killustumine on kao tundemärk. Praegusel ajal võib ainult see ajakiri pakkuda oma lugejatele väärtuslikku abi ja nõu, mille ümber on koondunud suur ja ühine lugejaspere.

See raha, mille annate ajakirja aastatellimise peale välja, ei ole asjatult pillatud, sest aasta jooksul ajakirjalt saadud nõuanDED aitavad teil kokku hoida oma majapidamises ja oma tervise juures kindlasti kümneid kroone ning peale selle pakub ajakiri teie puhketundideks huvitavat lugemisvara lühijuttude ja romaanide näol.

Erakorraline aeg nõuab meilt kõigilt pingutusi. Sellepärast otsustas Kirjastus „MARET“ oma 1940. a. aastatellijatele teha

erakorraliselt suuri ja väärtuslikke soodustusi ja kinge

See on tänutäheks suure sõbralikkuse ja suure poolehoidu eest, mida on lugejad „Maretil“ üles näidanud viie aasta jooksul, et „Maret“ on võinud kasvada Eestis suuremaks ja tooniandvamaks kodude ja naiste kuukirjaks.

Käesoleva numbriga on avatud „Mareti“ kiirtellimiste vastuvõtmine 1940. aastaks

Soodustatud kiirtellimised on kuni 1. jaanuarini 1940. a. **kr. 3.60** Pärast seda maksab aastatellimine **kr. 4.—**

Soodustatud hinnaga kiirtellimisi võtab vastu ainult Kirjastus „Mareti“ talitus, Tartus, Ülikooli 25. Need tellijad, kes elunevad väljaspool Tartut, peavad maksma posti jooksva arve kaardiga kiirtellimishinna kr. 3.60 lähemas postiasutises meie posti jooksvale arvele nr. 22-01.

Esimesed 1000 kiirtellijat,

kes „Mareti“ 1940. a. tellimise ära saavad ühes rahaga **30. novembriks s. a.,** saavad ***tasuta ja oma valiku järgi kingiks***

1 raamatu (brošüüris) Kirjastus „Mareti“ väljaandel ilmunud „Armastusromaanide sarjast“ järgmistest romaanidest: 1. Knut Hamsuni „Viktoria“, 2. Herbert Rochi „Niikaua kui süda tuksub“, 3. Lucile Decaux' „Marja Walewska“, 4. Pierre Loti „Madam Krüsanteem“, 5. George Sand'i „Valentine“.

Nende romaanide kohta leiata sisuselgitava kuulutuse „Mareti“ käesolevast numbrist. Tellimise saatmisel palume teatada, millist raamatut soovite. Raamatud saadetakse väljaspool Tartut elunevatele tellijatele 1 nädala jooksul pärast tellimise saabumist tasuta posti kaudu kätte. „Mareti“ kontorist tellijatele antakse raamat kohe kaasa.

Kõik ülejäänud kiirtellijad,

kes saavad oma kiirtellimisraha kr. 3.60 kuni 1. jaanuarini 1940. aastaks ära, saavad ***tasuta kr. 1.— eest lugemisvara.***

Ka need saadetakse tellijatele postikuludeta kätte. Kontorist tellijad saavad kohe kaasa.

Pärast 1. jaanuari 1940. a. maksab „Mareti“ aastatellimine kr. 4.—

Kõigile tellijatele on veel väärtuslikud kingid.

Sellest võtavad osa kõik aastatellijad (kaasa arvatud ka kiirtellijad).

Nende kinkide erinimestik ilmub „Mareti“ novembrikuu-numbris.

Rutake

kiirtellimisega!

KIRJASTUS

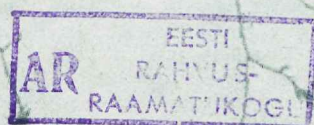
Maret

TARTUS, ULIKOOLI 25, TELEF. 35-20 ja 41-90.
Posti jooksey arve nr. 22-01.

Maaret

№ 10 (58)

Oktoober 1939

Jaan Kärner

Sügisene

Kuldseid lehti puidolt
langeb sahnal.
Häälitsevad nukralt
kured taeva all.

Päike pilve varju
ära peitnud end.
Nagu unes mööda
suvi libisend.

Ühe tühja välja
puhub kõle tuul.
Sinine on külmast
karjalapse huul.

Pole mingit rõõmu
sügiseseel teel.
Ainult pihlakates
punab kobar veel.

Punab nagu lootus,
et kõik uuesti
ärkab siis, kui tuleb
kevad tagasi.

HENDRIK ADAMSON

Lügisepilt

Kae: karjatse om tükkin kuuse varju ja linnu tänkmän pihlapmarju. Om ää nüid rihe ahjun küdsät' karduld, kaali, nõepilte näo pääl maali.

Ei pillu ubindege enämb aian uibu, om kure lasken ammu luigu. Ja pal'lu laatu käit ja lambit tapet, riht ulka rabat, atet.

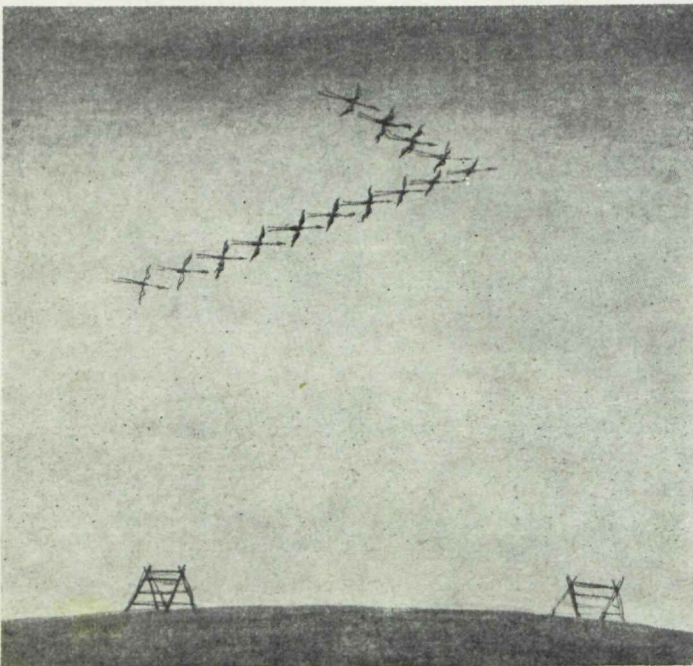
Läap kardulmaa pääl kuurmit kuupemäele, muld korbatet om võtja käele.

Näef: künnimehe vao kui mustan siidin, kõrs läiklep ärmä niidin.

Kui keelled' kandle kõmav' nurme pal'la ja mannan sadap kõrdest 'alla. Va'est vares lennaten kui kakup kurgust pindu: tuul mat' vist rängäst rindu.

Om mõtsa nooriku pääst võetu ära tanu, vaest jänest eidut parv nurmkanu. Kos orav vaatep üle talve tagavara ja maidsap pähkneferä.

Joon. J. Kamdron

ISOLDE KURZ

LORE

Armas Celia! Nende ridade jõudes Sinu silme ette, vaatad neile imestunult ja üllatunult ning otsid uskumatult allkirja, et veenduda, kas see on tõesti Sinu vend Sven, kes kirjutas Sulle need read. Sa täitsid ju oma emakohuseid noore vaeslapse-venna vastu nii tõsiselt ja kasvatasid minu selliseks edasipüüdjaks, heaks ning kaineks arvutajaks, et poleks iial uskunud, et saabub päev, kus Sinu õpilane purustab Sinu vaevaga ehitatud eluhoone varemeiks. Vaata, Celia, kui seletasid mulle, et noor arst, kes tahab midagi saavutada, vajab naist, rikast naist, siis liikusid Sa tavalistel emade ja tädide tallatud radadel. Said täiesti oma õpetuse teostajaks alles mulle, soovitates, et naiksin Lore. „Sa ei saa temalt korvi,“ ütlesid kindlalt ja pidid seda teadma. Olid ju tublisti eeltööd teinud ja neiu vastuvõtliku vaimu tulvanud oma jumaldatud venna geniaalsusega, nii et minutaoline südame-tunnistusega omakasupüüdja näis talle üliinimesena, kes suudab maailma palju abistada. Kuid Sa teadsid veel midagi muud, millele võisid vihjata vaid kaudselt, poolikute sõnadega: et mina, naides Lore, vabanen temast varsti. Ja Sa tahtsid ju vaid mulle õnne rajada. Õigus, ta polnud ilus, see vaene Lore, pigem inetu, kui mitte veel halvem: meeldivuseta, kuid see-eest pidi mul avanema võimalus Lore rahaga kord naida hülgavat iludust. See oli Sinu arvamus ja ma taipasin seda. Kuid meie ei tahtnud eksida, tahtsime kindlale välja minna, seepärast rääkisid kuulsale arstile Lore tervislikust seisukorrast ja said vastuseks: Lore isa tiisikusse surnud, kolm öde elujõuetutena sündinud ja Lore ise loendamatu lapsehaiguste järel vaevu ning suure hoole tõttu jõudnud küpsusaastaisse. Jäädes vallaliseks, võib Lore kaua vaevaliselt elada. Kuid naitudes peab paari aasta pärast alustama reisi teise maailma.

Nüüd oli Sul teada, mis vajasis, ja Lore surmaotsus taskus, tutvustasid oma kuulekat kasvandikku-venda ta tulevasele ohvrile. Vaene Lore! Tal oli tavaliselt nii hea ja peen vaist, millest see tuli, et ta ei tundnud kohe oma mõrvarit? Ta vaatas mulle pilguga, mille Sina talle olid laenanud. Vaid ta ema vaatas sügavamale ja võitles lõvina oma lapse eest. Kuid Lore tahe oli teissugune. Kuidas võis Lore, kes nii paljudele kosilastele oli ära öelnud, armuda minusse ja usaldada mind?

Võin küll enese kohta öelda, et kuigi ma ei olnud tuline, siis ometi armastusväärne peigmees. Sa suvatsesid naeratada seeütle, kui hästi mängisin oma osa. Kuid juba siis oli minus midagi paremat, millele see naeratus valu valmistas. Olla armastusväärne, see polnud mulle sugugi raske, sest iseeneest, mingist seesmisest sunnist avaldus Lore läheduses minu parem mina. Ja Lore näis nii õnnelikuna! Tema rõõmu ei tumestanud ükski võrdlus enese ja õitsvate neitude vahel, kellele seast oleksin võinud endale vabalt eluseltsilist valida. Teie kõik rõõmustusite — ja mina ise ka — kaame, väikese pruudi üle. Altari ees ärkas minus nagu südametunnistus. Kuid ei, südametunnistus ei võinud see olla. Sa olid ju mind õpetanud, et elu on võitlus, kus tugevam rõhub nõrgemat, seepärast tundsin ma end õigustatud olevat selle õpetuse järgi ka Lorega käituma. Mõtlesin eneses: vaene naine, pead ka meest, kelle nii kallilt otsid, ainuüksi omama oma lühikesel abielupõlvel.

Mul oli kerge oma sõna pidada. Alguses oli naine mulle minu uue mugava elu sõbralikuks esemeks. Tal polnud ju midagi, mida tavaliselt naiste juures imetleme; tal oli vaid üks pisiasi, millist mina polnud seni tundnud: hing. Ka väikseimate toimingute juures, söötes oma koera või ulatades varahommikul aiavärava juures minu ratsahobusele suhkru, väljendus see hing ja piiras teda särava armsusega. Tema hääles, öeldes „armsaim“, oli selline sulavus, millele ei saanud vastu panna. Veel ikka näen teda enda ees kollases salongis, millise ta laskis ise sisustada. Ta armastas kollast värvust, nagu ta armastas kõike rõõmsat, päikesepaistel. Nurka, kus ta tavatses istuda, oli riputatud Tiziani Flora koopia. Ta julges end nagu võrdluseks sinna alla asetada. Minu naisel oli õigus: tihti ei näinud ma enam Flora õitsvat ilu selle kevade tõttu, mis asetses minu naise hinges ja huulil. Mulle võis näidata suurimaid, elavaid iludusi, mulle olid nad ükskõikseks muutunud. Lore pidi mind müksama, et ma veel üldse näeksin ilusaid naisi.

Sest ma armastasin oma naist! Võisin armastada! Kes oleks võinud mulle ennustada, et selline avastamine oli võimalik minu varakult rikutud hingel!

Tundes, et ta oli võitnud, andis Lore oma tagasihoitud kirele vaba voli. Tema, kes seni oli mind kohelnud tagasi-

hoidliku hoolitseva õrnusega, lendas nüüd hõisates minu käte vahele. Imelik leek mässas meis ja ümbritses meid. Meie ei suutnud enam teineteiseta elada. Minu saabudes seisis ta juba oodates akna juures. Ma andsin talle kõik oma vabad minutid, millised suutsin rõõvida haigete külastamiste vahel, nagu antakse armsaimale lillekimp. Ja kuidas röömustus ta iga haige üle, kes usaldas end minu teadmiste hooleks, kuidas oli ta uhke, kui mul õnnestus terveks teha mõnda raskest haiget! Õhtud ei suutnud mind kodust välja meelitada, kollane salong oli muutunud armunurgakeseks. Me olime mõlemad rõõmsad, kui külalised ei seganud meid oma tulekuga. Istusime küünalde valgel sageli klaveri ees ja mängisime neljal käel sonaate; ta aitas minu klimberdamist oma tubli osavusega — ja võimsail ning ilusail toonel kohtusid meie pilgud.

Olin unustanud oma vastiku lepingu saatusega, arvasin, et nii võib elu igavesti kesta. Esimest hoiatust nägin naise palgeilt, kui sealt puna kadus. Taibates selle põhjust, hiilis külm hirm minu südamesse. Arstina tajusin, et Lorel polnud jõudu veel teist elu toita. Ma olin lootnud, et loodus keeldub ta viimset, suurimat soovi täitmast. Varjasin oma piina tema eest ja me elasime näiliselt õnnelikeks edasi. Ma ei võinud vaid kuulda teda Beethovenit mängimas, see rebis minu närve, ma ei talunud kuulata, kuidas saatus koputas uksele. Siis mängis ta Mozartit ja võlus minu ümber muistendi-maailma, kus valu ja surm elavad leplikult õnne kõrval.

Kuid see päev, millal sündis laps! Väike olevus lamas kangena nagu vahanukk minu kätel. Ametivend, kelle olin abiks kutsunud, ütles mulle rõhutades: „Peate sellele lihtsalt vaatama kui õnnele, et väike vaene olevus on nii säästetud haiglasest virelemisest.“ Pidin roimarina kõrvale hoiduma selle lihtsa, ausa mehe silme eest. See kangestunud, vahane olevus, minu laps — ja vaid selleks loodud, et viia ka ema enda järel hauda! Õde, neil tundidel olid mulle vastikum kui ma ise, sest Sina oled naine ja ema.

Lore jäi ka nüüd endiseks. Ta ei kaevanud iial seeüle, mille oli kaotanud, olgugi et ta seda iial polnud õieti evinud, ja elas nagu enne vaid minule. Kuid ta ei saanud enam jõudu tagasi. Siis laskis ta enese kollasesse salongi kanda. Seal lamas ta ja naeratas mulle õhtuti kollase kõrgejalalise lambi valgusel, nimetades seda lampi oma päevaroosiks. Sageli oleksin võinud karjuda: „Lore, jää minu juurde!“ Kuid ma ainult istusin ta kõrval, hoidsin ta kätt ja isegi naeratasin.

Haigeid külastades ja nende valusid leevendades mõtlesin meeletu hirmuga armsaima elule, mis närbus kodus. Ma ei julgenud isegi ta rinda kloppida, kartes kinnitada oma otsust. Päeval ja ööl sosistas mulle üks hääl: „Sa teadsid, sa tahtsid nii.“ Õde, kogu oma tarkuses polnud Sa suutnud mõelda, et on olemas ka selline hääl.

Lore ema tegi kibedaid etteheiteid. Vähemalt rebis see minu välja süütundelisest tardumusest. Kutsuti eriteadlased ja need andsid vasturääkivaid teateid. Pidin isegi seda kuulsat arsti külastama, kellelt kord pärisid lähemaid teateid Lore tervisliku seisundi üle. See mees taipas tõtt ja ajas minu viisakalt välja. Kuid ühe ametivenna arvamus äratas minus lootust. Suure innuga hakkasin imearstimise käske täitma. Lore allus kannatlikult, naeratahes ka neile katseile. Ta oleks nii meelsasti kinnitanud minu arstikuulsust oma tervenemisega. Kuid olime eksinud, olin nõrkenud jõudu sundinud vaid viimseks pingutusiks, et nii veel kirustada lõppu.

Sõites Lore soovil temaga lõunasse, oli ta elu juba kustumas. Kuid Lore ei talunud elu võõraste nägude seas ja igatses koju. Ta tahtis surra kollases salongis, kus olime olnud nii õnnelikud. Ta ütles mulle lohutades: „Ära kahetse meie armastust, tean isegi, et oleksin võinud kauem elada, kuid tahtsin kord olla õnnelik.“ Mulle näis, nagu ei võiks ma lasta tal surra, enne kui olin kõik üles tunnistanud. Kuid kas suutsin sellest rääkida: asetasin sinu, vaese õrna lille, vaid selleks rinda, et sa seal närtsiksid. Vaikisin argusest ja püüdsin talle halastada — ning ta lahkus, kuna see hirmus vale jäi meie vahele.

Sa tead, oma noorusaastail me armastame oma materialistliku maailmavaate kõrgusest naerda elu üle pärast surma. Nüüd hiilib see võimalus vahel minu tundmuste-maailma tumedale taustale. Nüüd, arvasin ma, on talle kõik tõde teada — ja kuidas julgen ta silme ees seista? Ei teadnud, kuhu end peita tema ja iseenese eest. Hirm jälle nägemise eest teises maailmas sundis mind revolvri, mille olin juba meeletu kohale tõstnud, jälle käest lauale asetama. Ma ei julgenud laipa puudutada ja vaid sunnitud järgnesin sõprade keskel ta surnuvankrile.

Milline naas minu üksildasse kodusse! Mulle meenus, milline oli eesmärk, mille saavutamiseks Sa olid nii palju töötanud. Nüüd seisin seal sellisena, nagu sina soovisid mind näha, vabana, suure varanduse omanikuna. Kuid mis nüüd

SÜGISKULD

teha enesega? Hulkusin tühjades tubades nagu roimar oma kuritöö paigal. Seal tõi teenija, kes koristas lahkunu tuba, sedeli, mille oli leidnud Lore padja alt. Sellel oli vaid paar rida Lore käekirjaga, ta palus mind end koguda. Nagu oleksin kuulnud ta armast häält, mis kostis teisest maailmast. Ja järsku taipasin: otsisin voodis ja leidsin madratsi alt terve paki selliseid sedeleid. Need olid ühesuuruseiks lõigatud ja hoolikalt kokku murtud. Ta oli nad kirjutanud oma elu viimseil päevil, noil minuteil, millal mina natukeseks toast lahkusin. Mis ta kirjutas, seda ei näe ükski võõras silm, see kuulub igavesti vaid mulle ja temale.

Oli ta selgetnäggjaks muutunud oma elu viimseil tundi- del või oli minu huulilt libisenud sõnu, millised reetsid minu piina? Ta nägi oma surevate silmadega iga minu hinge kortsekest, luges minu elu edaspidi ja tagurpidi. Iga sedel andis vastust mind piinavale mõtteile. Et olin ohverdanud oma vabaduse lootuses pärida hiljem varandust, oli tal juba algusest teada, kuid ta polnud iial kahelnud oma võidus. Ta teadis, et olin valinud haige, surmale määratud naise, et köidikuid mitte igavesti kanda. Ja ometi andestas ta mulle ja leidis minu jaoks armsaid sõnu, sest ta teadis ka, et hiljem tuli armastus, suur, kõikelunastav armastus, mis tahtis armsaimat igavesti evida. Lohutust, et ta oli kõike teades ometi olnud õnnelik viimse hingetõmbeni, tahtis ta saata mulle veel sealtpoolt kalmu.

Jah, ta oli õnnelik oma süütuses ja kõikumõistvas armastuses. Kuid mina? Minu ees seisab võim, mille olemasolu nii julgelt salgasime: igavene ja õiglane eluseadus. Süüst kasvab niisama kindlasti kättemaks nagu seemnest idu, õiest vilj. Aiman maailmas suurt kooskõla, mille rütmis elab kõik hea ja terve. Kõik halb, julmus, väikesed, madalad eesmärgid on vaid taktist kõrvalekaldumised ja pärast halbust saavutatakse taas rikutud kooskõla.

Õde, ma ei taha olla Sulle pahane, oled vaid oma mil- jöö laps. Kuid enesega pean arvet pidama. Ma ei saa Lore viimset soovi täita ja lõbusasse ellu naasta, kooritud ta andestamiskingiga, et jälle osa võtta üldisest liikumisest. Kuid ära karda verist, tähelepanuäratavat lõplahendust. Tahan vaikselt ja rahulikult seista ta silme ees, mis on ikka veel minule suunatud. Tahan rikutud takti elus jälle jalule seada.

Reisin Pompejisse, et suurendada väikest euroopa arstide jõuku, kes uurivad katkuhaiglas arstmeid selle, elu hirmsaima tõve vastu. Kas ma elan või suren, teie ei kuule minust enam midagi. Pärandan oma naise suure varanduse Sulle. Naudi, kui Sa seda suudad, hüvesid, mis see Sulle võimaldab.

Ela hästi!

Sven.

Madame Curie

Maailmasõjas

Peatükk tema tütre Eve Curie' kirjutatud raamatust „Madame Curie“, mis peatselt ilmub eestikeelses tõlkes.

Madame Curie ühes tütar Irène'iga ameerika sõjureid röntgeniseadeldistega tutvustamas (1919).

Marie üüris suveks villa Bretagne'is. Irène ja Eve on juba seal, koos guvernandi ja köögitudrukuga, ja nende ema lubas tulla nende juurde 3. augustil. Kooliaasta lõpu tõttu ta peab viibima veel Pariisis. Ta on harjunud nõnda jääma päris üksi suvekuumuse ajaks quai de Béthune'i tühja korterisse isegi ilma toatüdrukuta, kes hoolitseks tema eest. Ta veedab oma päevad laboratooriumis ja hiija õhtul ta tuleb oma korterisse, mille eest hoolitseb kuidagi majahoidja.

Marie oma tütardele, 1. augustil 1914:

Kallis Irène, kallis Eve, asjad näivad pöörduvat halvasti, meie ootame mobilisatsiooni igal hetkel. Ma ei tea, kas ma saan ära minna. Ärge ärrituge, olge rahulikud ning vaprad. Kui sõda ei puhke, siis ma tulen teie juurde esmaspäeval. Vastasel korral ma jään siia ja ma lasen teil tagasi tulla niipea, kui see on võimalik. Sina ja mina, Irène, meie püüame endid teha kasulikeks.

2. augustil:

Mu kallid tütre, mobilisatsioon on alanud ja sakslased on tunginud Prantsusmaale ilma sõda kuulutamata. Meie läbikäimine saab olema raskendatud mõninga aja kestel.

Pariis on rahulik ja jätab hea mulje, vaatamata lahkumiste kurvastustele.

6. augustil:

Mu kallis Irène, ka mina soovin tungivalt tuua teid tagasi siia, kuid see on võimatu praegusel hetkel. Olge kannatlikud.

Sakslased läbivad Belgia, pidades lahinguid. Väike vahva Belgia ei nõustunud neid läbi laskma ilma end kaitsmata... Kõik prantslased kannavad head lootust ja arvavad, et võitlus, kuigi karm, lõpeb hästi.

Poolamaa on okupeeritud sakslaste poolt. Mis jääb sellest järele pärast nende läbimineku? Ma ei tea midagi oma perekonnast.

Kummaline tühjus on kujunenud Marie ümber. Tema kolleegid, kõik laboratooriumis töötajad, on läinud oma rügementidesse. Tema juurde on jäänud vaid tema mehaanik Louis Ragot, südamehaige, keda mobilisatsioon ei tahtnud, ja üks väike päkapikkune naisteenija.

Poolatar unustab, et Prantsusmaa on vaid tema adoptiooni-kodumaa. Perekonnaema ei mõtlegi minna oma laste

juurde. Haiglane, habras olend trotsib oma hädasid ja teadlane lükkab paremateks aegadeks oma isiklikud tööd. Mariel on vaid üks mõte: teenida oma teist kodumaad. Sel kohutaval puhul puhkeb jälle kord tema taiplikkus ning algatusvõime.

Ta lükkab kõrvale hõlpsa lahenduse, mis seisneks laboratooriumi sulgemises ja — nagu tegid paljud vaprad prantslannad — halastajaõeks hakkamises valge liniku all... Tutvunud sedamaid sanitaarteenistuse korraldusega, ta avastab siin lünga, mille üle ametivõimud ei näi muretsavat, ent mis talle näib traagilisena: nii tagala kui ka rinde haiglad on peagu ilma röntgeniseadeldisteta!

On teada, et X-kiirte avastamine Röntgeni poolt, 1895. aastal, võimaldab uurida ilma kirurgia abita inimese keha sisemust, „näha“ ja päevapildistada konte ja elundeid. 1914. aastal on Prantsusmaal olemas alles vaid piiratud arvul röntgeniaparate, mida kasutavad arstid-röntgenoloogid. Sõjaväetervishoiuvalitsus on sõja jaoks ette näinud röntgeniseadeldisi vaid teatud suurtes tsentrumites, mida on peetud selle luksuse vääriliseks. See on kõik.

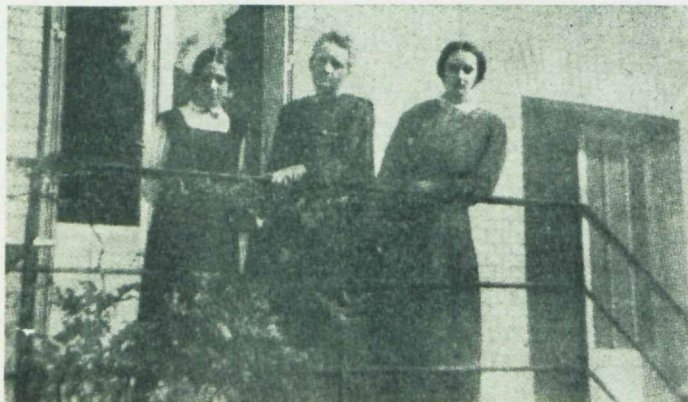
Luksus — see maagiline seadeldis, mille abil on võimalik avastada ning lokaliseerida „läbipaistvuse“ teel püssikuuli või granaadikiidu, mis on peidetud haava?

Marie tööd pole kunagi ulatunud röntgenikiirtele, kuid Sorbonne'is ta on neile igal aastal pühendanud mitmeid tunde. Ta tunneb imestumisväärset seda küsimust. Oma teaduslikkude oskuste spontaanse ümberasetuse teel ta näeb ette, mida nõuab see õudne veresaun: tuleb luua kiires korras hulk röntgenoloogijaamu...

Marie on kuulanud maad, võtnud hoogu. Mõne tunniga ta koostab inventuuri aparaatidest, mis on olemas ülikooli laboratooriumides, kaasa arvatud tema oma, ja ta teeb ringkäigu ehitajate juures. Kõik materjal X-kiirte alal, mis võib olla kasutatav, kogutakse kokku ja jagatakse Pariisi ringkonna haiglatele. Vabatahtlikud aparaatide käsitsejad värvatakse professorite, inseneride ja teadlaste hulgast.

Ent kuidas aidata haavatuid, keda kohutava tempoga voolab kokku ambulantsidesse, mis on alles ilma mainitud seadeldisteta? Mõningail neist puudub isegi elektriseade, millele lülitada aparaadid...

Madame Curie leiutab lahenduse. Ta asutab „Union des Femmes de France'i“ kulul esimese „röntgenivankri“. Harilikku autosse ta asetab röntgeniaparadi ja dünamo, mis

Madame Curie Irène'i ja Evega oma instituudi trepil (1918).

Madame Curie oma „röntgenivankriga“ (1917).

käivitatud automootori varal annab tarvilikku voolu. See täielik rändjaam käib ühest haiglast teise, alates juba augustikuust 1914. Üksipäini ta sooritab haavatute läbivaatust, kes evakueeritakse Pariisi Marne'i lahingu ajal.

Sakslaste kiire edasiliikumine asetab Marie ühe südame-tunnistuse-küsimuse ette. Kas ta peab minema oma tütarde juurde Bretagne'i või jääma Pariisi? Ja kui sissetungija ähvardab vallutada pealinna, kas lahkub ta koos taganevate sanitaar-organisatsioonidega?

Ta kaalutleb rahulikult neid võimalusi ja teeb oma otsuse. Ta jääb Pariisi, juhtugu mistahes. Teda ei seo üksnes see heategeline ülesanne, mille ta on ette võtnud. Ta mõtleb oma laboratooriumi e, delikaatseile instrumentidele, mis asuvad rue Cuvier'l, Pierre Curie' tänava uutele ruumidele. „Kui ma olen siin,“ ütleb ta enesele, „võib-olla siis sakslased ei julge neid rüüstata. Ent kui ma lähen ära, siis kaob kõik.“

Nõnda mõtiskleb ta, mitte ilma silmakirjalikkuseta, ja leiutab loogi, isegi vabandusi teda juhtivale vaistule. See kangekaelne, püsiv Marie ei armasta põgeneda. Karta — see tähendab teenida vastast. Mitte miilegi eest maailmas ta ei annaks võidutsevale vaenlasele rahuldust tungida Curie' mahajäetud laboratooriumi.

Ta usaldab oma mehevenna Jacques'i hoolde oma tütre, keda ta valmistab ette lahkumiseks.

Marie Irène'ile 28. augustil 1914. a.

... Hakatakse ette nägema Pariisi ümberpiiramist, millisel juhul me võime olla ära lõigatud. Kui see juhtub, siis talu seda vapralt, sest meie isiklikud soovid pole midagi selle suure asja juures, mis nüüd on arenemas. Sa pead end tundma vastutavana oma õe eest ja valvama tema järele, kui meid peaks lahutatama pikemaks ajaks, kui ma olen seda ette näinud.

29. augustil:

Kallis Irène, Sa tead, miski ei tõenda, et meid võidakse ära lõigata, kuid ma pidasin tarvilikuks Sulle öelda, et tuleb olla valmis igaks võimaluseks... Pariis on nii piiri lähedal, et sakslased võivad tõesti temale läheneda. See ei pea meid takistama lootmast Prantsusmaale lõplikku võitu. Niisiis vaprust ning usaldust! Mõtle oma vanema õe ülesandele, mida on aeg võtta tõsiselt.

31. augustil:

Ma sain äsja Sinu armsa kirja laupäevast ja mul oli nii suur tung Sind kaisutada, et ma peagu nutsin. Asjad ei lähe just väga hästi ja meil on kõigil süda raske ning rahutu. Meil on vaja suurt vaprust ja ma loodan, et meil ei tule sellest puudu. Me peame säilitama veendumuse, et pärast halbu päevi tuleb jälle hea aeg. Selles lootuses ma surun teid vastu oma südant, mu armsad, kallid tütre.

Kuigi Marie helge tundega kavatses jääda elama Pariisi, mis on ümber piiratud, pommitatud või isegi vallutatud, siis on ometi üks aare, mida ta tahab kaitsta kallaletungija eest: gramm raadiumi, mida omab laboratoorium. Ta ei julgeks usaldada ühelegi käskjalale seda kallihinnalist raasukest ja ta otsustab selle isiklikult viia Bordeaux'sse.

Ennää, täiskilutud rongis, mis viib ametlikke isikuid ja ametnikke, istub Marie mustas alpakaast tolmumantlis, varustatud väikese reisitaskuga... ja gramm raadiumiga, see tähendab raske kastiga, milles oma tinakapsli varjus seisavad tillukesed tuubikesed. Madame Curie on leidnud imekombel pingiotsakese ja ta on võinud asetada enese ette raske paki. Kindla-meelselt tumm pessimistlikkudele kõnelustele, mis täidavad vagunit, ta vaatleb läbi akna päikesepaistelist maastikku. Ent sealgi räägib talle kõik kaotusest. Esimese klassi maanteel, mis läheb kõrvuti raudteega, voolab otsatu autode rida, põgenedes läände.

Bordeaux on vallutatud prantslaste poolt. Pakikandjaid, taksiautosid ega hotellitubasid pole leida. Oõ tulekul on Marie veel püstijalu jaamaplatstil kandami juures, mille kandmiseks tal pole jõudu. Rahvahulk tõukab teda, suutmata rikkuda ta tuju. Ta tunneb lõbu oma olukorrast... Kas peab ta kuni homseni valvama seda kasti, mis maksab miljon franki? Ei. Keegi ministeeriumiametnik, tema reiseltsiline, tunneb ta ära, tuleb talle appi. See päästja muretseb talle toa ühes erakortoris. Raadiumigramm saab ulualuse. Järgmisel hommikul Marie annab pangakappi hoiule oma koormava aarde ja vabana ta asub tagasiteele Pariisi.

Minnes ta jäi tähelepanematuks, ent tema ärasõit pealinna suunas tekitab elavaid kommentaare. Salkkond koguneb ümber selle fenomeni: „Daam, kes läheb sinna tagasi.“ „Daam“ hoidub küll avaldamast oma isikut, kuid kõnekamana kui tavaliselt ta katsub leevendada alarmeerivaid kuuldusi ja kinnitab vaikselt, et Pariis „peab vastu“ ja et tema elanikkudel pole mingit hädaohtu.

Hää nõuanne

„On viimne aeg

võtta Kissingeri lahjutamistablette, Liisa! Nad võimaldavad sul lahti saada liigest rasvast, mis on rikkunud sinu kaju.“

Kuulsa Kissingeri Rakoczy allika sool ja taimiekstraktid moodustavad Kissingeri lahjutamistablettide koostise.

Need tabletid on mõnusad võtta ja majanduslikult tasuvad.

**Boxbergeri
Kissingeri
lahjutamistabletid**

Saadaval apteekides.

Sõjaväetransport, kuhu Marie on enese hiivanud ainsa „eraisikuna“, liigub edasi usutamatu aeglusega. Mitmeid kordi peatatakse lagedal väljal tundide kestel. Marie võtab vastu suure tüki leiba, mille üks sõdur on võtnud oma kaelakotist. Eelmisest päevast saadik, seitsaadik kui ta lahkus oma laboratooriumist, pole tal olnud aega süüa ivakestki. Tal on hirmus nälj.

Pariis, vaikne, ähvardatud, näib talle selles septembri alguse oivalises valguses ennenähtamatult kaunina ning hinnalisenä. Kas peab kaotama sellise aarde? Kuid juba levib uudis mööda tänavaid, ägedalt nagu uputav meretõus. Madame Curie, kaetud reisitolmuga, ruttab, kuulab järele: sakslaste edasitung on murtud, Marne'i lahing on alanud!

Marie ühineb kõrgemas õpetajateseminaris oma sõprade Appell'i ja Borel'iga. Ta tahab ajaviitmata pakkuda oma abi sanitaarasutis Secours National'ile, mille nad asutasid. Paul Appell, selle asutise juhataja, tunneb halastust selle vaese kurnatud naise vastu. Ta sunnib Marie heitma pikali sohvale ja palub teda tungivalt pidada puhkust mõne päeva kestel. Marie ei kuula teda. Ta tahab tegutseda, tegutseda! „Sellel sohval, oma nii kahvatu näoga ja pungis silmadega ta oli nagu tuleleek,“ ütleb hiljem Appell.

Marie Irène'ile 6. septembril 1914:

... Sõjaväli muutub praegusel hetkel: vaenlane näib eemalduvat Pariisist. Meil on kõigil hea lootus, meie usume lõplikku edusse.

Lase teha oma füüsikaülesanded noorel Fernand Chavannes'il. Kui teie ei saa töötada praegu Prantsusmaa oleviku jaoks, siis töötage tema tuleviku jaoks. Palju inimesi puudub, kahjuks, pärast seda sõda ja tuleb neid asendada. Töötage füüsika ja matemaatika alal võimalikult paremini.

Pariis on päästetud. Marie laseb tagasi tulla oma tütreil, kes protesteerivad energiliselt selle maapao vastu. Eve läheb tagasi kolledžisse, kuna Irène teeb halastajaõe-eksami.

Madame Curie on kõik ette näinud. et sõda läheb pikaks, taparohkeks, et järjest enam tuleb opereerida haavatuid koha peal ja et kirurgid ning röntgenoloogid peaksid olema töö-

jalal rinde ambulantsides — lõpuks, et röntgenivankreil tuleb osutada hindamatuid teeneid.

Neid vankreid, mida armee-piirkondades nimetatakse „väikesteks Curie'deks“, Marie varustab üksteise järel laboratooriumis, hoolimata bürokraatide ükskõiksusest või tummast vaenlikkusest. Meie tagasihoidlik naine on järsku muutunud nõudlikuks ning autoritaarseks isikuks. Ta ergutab tuimi ametnikke, nõuab neilt läbipääsulubasid, tellimistšekke, viisasid. Nad teevad raskusi, lingutavad määrustega... „Eraisikud ei pea meid tüütama!“ — selline on vaim, mis hingestab paljusid nende hulgas. Ent Marie ei anna järele, vaidleb, võidab.

Ta panistab karmilt eraisikuid. Helled naised, nagu markiis de Ganay ja printsess Murat, annavad või laenuvad talle oma luksusautod, mis ta transformeerib kohe röntgenijaamadeks. „Ma annan teile teie sõiduki tagasi pärast sõda,“ töötab ta neile siira kindlusega. „Tõepoolest, kui ta pole mitte tarvitamiskõlbmatu, ma annan teile ta tagasi!“

Kahekümnest sõidukist, mis Marie rakendab nõnda teenistusse, ta säilitab ühe oma isiklikuks tarvituseks: ühe Renault'i, lameda ninaga, ehitatud varustusvankri-taoliselt. Sõites selles vankris, mille seadusepärast halli keret ehib punane rist ja plekilevärvid Prantsuse lipp, ta elab seikleja, suure kapteni elu.

Telegramm või telefonisõnum teatab madame Curie'le, et mõni haavatutega täiskuhjatud ambulants nõuab kiiresti röntgenijaama. Marie kontrollib oma vankri varustist. Sellal kui sõjaväe autojuht võtab bensiini, Marie läheb koju oma tumeda mantli, väikese, ümmarguse ja pehme reisimütsi, mis on kaotanud vormi ning värvi, ja oma pagasi järele, mille moodustab kollasest nahast, pragunenud ning kratsitud kolver. Ta istub juhi kõrvale, istmele tuule käes, ja varsti varmas auto kihutab täie kiirusega — see tähendab tagasihoidlikult „50 km keskmiselt“, mida ta ei suuda ületada — Amiens'i, Ypres'i või Verdun'i poole.

Pärast peatusi ja jagelusi umbusklike vahisõduritega saabutakse hospitali. Tööle! Madame Curie valib kiiresti ruumi röntgenikabineti jaoks, ta laseb sinna viia kastid. Ta pakib välja oma instrumendid, seab kokku lahtivõetavad riistad. Tõmmatakse kaabel, mis ühendab aparadi dünamoga, mis jääb autosse. Ta annab märku autojuhile, kes paneb käima dünamo, ja Marie kontrollib voolu pingsust. Enne kui algab haavatute läbivaatus, ta seab valmis veel „radioskoobilise ekraani“, asetab käeulatusse oma kindad ja kaitseprillid, erilised pliatsid tunnuste märkimiseks ja loodimismõõri kuulide lokaliseerimiseks. Ta on teinud ruumi pimedaks, kattes aknad mustade kardinatega — või lihtsalt haigla vooditekkidega. Kõrval, improviseeritud päevapildikabinetis, on valmis pandud „vannid“, kus ilmutatakse plaadid. On möödunud vaid pool tundi Marie saabumisest ja kõik on juba valmis.

Kurb defilee algab. Kirurg koos madame Curie'ga suleb enese pimedasse ruumi, kus täies käigus aparate ümbritseb salapärane õhkkond. Üksteise järel tuuakse kanderäume, mille leavad kannatavad kehad. Marie reguleerib aparati, mis on suunatud puruksrebitud lihale, et saada selget pildistist. Kondid ja elundid näitavad oma siluette ja nende hulgas tuleb liimsiks tume tükk: kuul või granaadikild.

Abiline märgib üles arsti tähelepanekud. Marie kopeerib ekraanilt joonise või teeb ülesvõtte, mis juhib kirurgi kuuli väljavõtmisel. Mõnikord isegi operatsioon tehakse otsekohe „kiirte all“ ja arst võib jälgida ekraanil oma pintseti kaju tungimas haava ning vältimas takistavaid konte, et tabada kuulitükki.

Kümme haavatut, viiskümmend haavatut, sada haavatut... Mööduvad tunnid ja mõnikord päevad. Niikaua kui on patsiente, elab Marie pimedas toas. Enne lahkumist haiglast ta uurib võimalusi sinna paigalise röntgenikabineti sisseadmiseks. Lõpuks, pakkinud kokku oma materjali, ta istub oma nõiavankrisse ja asub tagasiteele Pariisi.

Varsti näeb ambulants teda taas. Ta on pannud liikuma taeva ja maa, et muretseda üht uut aparati, ja tuleb seda sisse seadma. Üks tehnik on tal kaasas, kelle ta on avastanud ei tea kust, välja õpetanud ei tea kuidas. Edaspidi haigla, varustatud röntgenikabinetiga, ei vaja enam Marie'd.

Peale kahekümne vankri, mis ta varustas, Marie seab

nõnda sisse kakssada röntgenikabinetti. Haavate arv, kellele on antud abi nende kahesaja kahekümne liikuva või paigalise röntgenijaamaga, mis on loodud ning koostatud isiklikult madame Curie' poolt, ületab miljoni.

Tema teadmised ja agarus pole ainsad, mis teda toetavad. Marie omab üimal määral „läbirabelemisannet“ ja ta harrastab meisterlikult seda ülimeetodit, mille sõda ristas „S-süsteemiks“. Kas autojuht pole vaba? Ta võtab oma Renault' tüüriratta ja juhib seda vinta-vänta halbadel teedel. Teda võib näha külma ilmaga energiliselt väntamas tõrkuvat mootorit. Teda võib näha rõhumas tungrauda, et vahetada ratast, või jällegi tähelepanelikult, kortsus kulmudega, teadlase võtetega puhastamas ummistunud karburaatorit. Kas ta viib aparadid kohale rongiga? Ta asetab nad ise vankrile. Saabudes jällegi, ta ise laeb maha, pakib lahti, valvab, et midagi ei kaoks.

Ükskõikne mugavuse puudumise vastu, ta ei nõua erilisi hoolitsusi ega soodustusi. Kunagi pole üks kuulus naine olnud nii vähekoormav. Ta unustab einestamise ja lõunastamise, ta magab ükskõik kus — väikeses halastajaõe-toakeses või jällegi nagu Hoogstade'i haiglas väljas telgi all. Ilma pingutusest too naisühilõpilane, kes kunagi tretsas külma katusekambrit, on saanud Maailmasõja sõduriks.

Marie Paul Langevin'ile, 1. jaanuaril 1915:

... Minu ärasõidu-päev pole veel kindel, kuid ta ei või kaua viibida. Ma sain kirja teatega, et röntgenivanker, mis töötab Saint-Pol'i piirkonnas, on rikkis. See tähendab, et terve põhjarinne on ilma röntgenijaamata! Ma astun tarvilikke samme, et kiirustada oma ärasõitu. Ma olen otsustanud rakendada kõik oma jõud oma teise kodumaa teenistusse, kuna ma ei saa praegu teenida oma õnnetut algupärast isamaad, mis nüüd supleb veres pärast enam kui sajandi kestnud kannatusi.

* * *

Irène ja Eve elavad ligilähedale nagu sõdurite lapsed. Nende ema ei võta enesele „puhkust“ mitte midu, kui valuhoog neerudes sunnib teda heitma mõneks päevaks voodisse. Kui Marie on kodus, siis see tähendab, et ta on haige. Kui ta pole haige, siis ta on Suippes'is, Reims'is, Calais'is, Poperinghe'is — ühes kolmest-neljast sajast Prantsuse või Belgia haiglast, mida ta külastab vaenutegevuse kestel. Kummalistel ning liigutatavatel aadressidel saadab Eve oma kirjad, kus ta teatab emale oma edust ajaloos ja prantsusekeelseis kirjatõis.

„Madame Curie, Hôtel de la Noble Rose, Furnes.“

„Madame Curie, hôpital auxiliaire 11. Morvillars, Haut-Rhin.“

„Madame Curie, hôpital 112...“

Peatuskohtades kiiruga kritseldatud postkaardid madame Curie' poolt toovad Pariisi lakoonilisi teateid.

20. jaanuaril 1915:

Kallid lapsed, nüüd me saabusime Amiens'i, kus me ööbisime. Meil lõhkes vaid kaks kummit. Tervitusi kõigile. — Memm.

Samal päeval:

Saabusime Abbeville'i. Jean Perrin sõitis oma autoga vastu puud. Õnneks pole suurt viga. Jätkame teekonda Boulogne'i poole. — Memm.

24. jaanuaril 1915:

Kallis Irène, pärast mitmesuguseid vahejuhtumeid meie saabusime Poperinghe'i, kuid meie ei saa töötada, enne kui oleme teinud muudatusi haiglas. Tahetakse ehitada varjend auto jaoks ja vahesein, et eraldada röntgenikabinet suurest üldisest haigetesaalist. Kõik see viidab minu aega, kuid on raske teha teisiti.

Dunkerque'is Saksa lennukid pildusid alla pomme, mis tapsid mõned inimesed, kuid rahvas pole sugugi hirmunud. Ka Poperinghe'is esineb neid õnnetusi, kuid harvemini. Kuuldub suurtükimürinat peagu alata. Ei saja, maa on külmunud pisut. Mind võeti haiglas vastu äärmise südamlikkusega: mul on hea tuba ja mulle tehakse ahju tuld. Mul on parem kui Furnes'is. Ma sõön haiglas. Kaisutan sind õrnalt. — Memm.

A/s. KAUBA PANK,

Suurturg nr. 12,
oma majas

• TARTUS •

Juhatuse telef. 22-09
Kodukeskjaama telef. 41-40

Oma kapitalid üle Kr. 545.000.— :: Toimetab kõiki pangaoperatsioone

Kindlustuse Aktiaselts Eesti Lloyd'i Tartu peaesindus

Mais 1915:

Kallike, ma pidin ootama Châlons'is kaheksa tundi ja ma saabusin Verdun'i alles täna hommikul kell viis. Ka vanker saabus. Korraldatakse. — Memm.

Ühel aprillihõhtul 1915. a. Marie tuleb koju pisut kahvatu-mana, pisut vähem ärksana kui tavaliselt. Vastamata erutatud küsimustele, millega teda võetakse vastu, ta lukutab end oma tupp. Ta on tusane.

Ta on tusane, sest tagasi tulles Forges'i haiglast autojuhi järsk pööre viskas tema söiduki kraavi. Auto paiskus ümber ja Marie, kes sõitis sees, istudes nii hästi-halvasti kui võimalik aparaatide vahel, leidis end maetuna kastide laviini alla. Ta oli väga pahane. Mitte seepärast, et ta oli nii raskesti muljutud: taibata — see oli tema esimene mõte —, et tema röntgeniülesvõtted pidid olema purunenud pihuks. Kastide all, mis teda muljusid tasapisi, ta puhkes siiski naerma. Sest tema noor autojuht, kes oli kaotanud täielikult pea ning igasuguse loogika, jooksis ümber purunenud auto, küsitledes poolvaljul häälel: „Madame! Madame! Kas te olete surnud?“

Ilma jutustamata oma juhtumust, ta peitis end, et ravida oma haavu, mis muide olid kerged. Ajalehesõnum jutustab õnnetusest, verised pesutükid, mis leitakse tema tualettkabi-netist, paljastavad selle tema omakseile. Kuid juba ta on uuesti läinud oma kollase kohvriga, ümmarguse mütsiga ja taskus laia mustast nahast mehe-rahakotiga, mille ta ostis, et „minna sõtta“.

1918. aastal ta unustab selle rahatasku ühe sahtli põhja ja seda ei puudutata enam enne kui 1934. aastal, pärast tema surma. See sisaldab isikutunnistuse, nimega „Madame Curie, röntgenoloogia-ameeti juhataja“, kahurväe ja laskemoona-osa-konna riikliku allsekretariaadi tunnistuse, mis „lubab Madame Curie'l kasutada sõjaväe autosid“, kümme-kond orderit „erilisteks ülesanneteks“ Union des Femmes de France'i poolt. Neli päevapilti: üks Mariest enesest, üks tema isast ja kaks tema emast, proua Sklodowskast. Ja kaks tühja kotikest, mis on sisaldanud taimeseemneid, mis ta kaheldamatult külvas kahe reisi vahel laboratooriumi juurde peenardele. Kotikestel seisid need sõnad: „Rosmariin, arstimiline, külvata aprillist juunini lavadesse.“

Madame Curie ei tarvitanud ühtki erilist rõivastist selle üllatava elu puhul. Tema vanu rõivaid ehib käeside, mis on hooletult nõelaga kinnitatud varrukale. Ta ei kanna kunagi halastajaõeliniikut, haiglas ta töötab palja peaga, olles ise rõivastatud lihtsasse valgesse laboratooriumikittlisse.

Irène ütleb mulle, et Teie olete Verdun'i piirkonnas, kirjutab talle tema küdipoeg Maurice Curie, kahurväljana Vauquois'is.

Ma pistan nina igasse maanteel möödasõitvasse sanitaar-autosse, kuid ma ei näe kunagi muud kui väga paelte-rohkeid kepiisid; ma ei arva siiski, et sõjaväevõimud oleksid teinud Teile korralduse peakatte suhtes, kuigi see on üsna väheametlik.

Rändur ei saa sugugi hoolitseda oma maja eest. Irène ja Eve heegeldavad kampsuneid oma sõja-ristipoegadele ja suurel söögitoa-seinale kinnitatud kaardil jälgivad operatsioonide käiku, torgates pisikesi lipukesi strateegilistesse punktidesse. Marie sunnib oma lapsi minema suvitama ilma temata — ent sellega piirduvadki tema hoolitsused. Ta nõustub, et Irène ja Eve jäävad oma voodesse õhurünnakute ajal, selle asemel et minna külmetuma keldrisse, et nad värbavad endid bretooni viljalõikajate rühmadesse asendama mehi, kes on mobiliseeritud, ja et kahe nädala kestel nad seovad vihke ja töötavad rehepeksumasina juures, et 1918. aastal nad jäävad Pariisi, vaatamata „suure Berta“ pommitustele. Ta ei oleks armastanud liiga mõistlikke ning nõudlikke tütreid.

Eve ei saa veel olla kasulik, kuid Irène seitsmeteist-kümne-aastasena on pühendunud röntgenoloogiale, ilma loobumata igatahes litsentsiaaditunnistusest ja loenguist Sorbonne'is. Ta oli algul abiliseks oma ema juures, siis talle anti ülesandeid. Marie saadab teda haiglasse ja leiab olevat loomuliku, et Irène, kandes vastutusi, milleks ta on küll noor, viib sõjavägede piirkonnas Furnes'is, Hoogstade'is ja Amiens'is. Intiimne sõprus seob madame Curie'd selle noore neiuga. Poolatar pole enam üksiklane. Ta võib nüüd vestelda oma tööst ja oma isiklikkudest muredest kaastöölisega, sõbraga.

Sõja esimestel kuudel tal oli Irène'iga tähtis nõupidamine.

„Valitsus palub eraisikuid anda temale oma kuld ja varsti ta annab välja laenupaberid,“ ütleb ta oma tütrele. „Ma annan selle vähese kulla, mis mul on. Ma lisan neile oma teaduslikud medalid, mis mulle on üsna kasutud. On veel üsni asi. Ma jätsin laiskuse pärast oma teise Nobel'i auhinna, mis moodustab meie peamise varanduse, Rootsi kroonides Stokholmi. Ma tahaksin seda kodumaale tuua ja paigutada ta sõjalaenu-desse. Riik vajab seda. Ainult ma ei tee enesele sugugi illusi-ooni: see raha läheb arvatavasti kaduma. Ma ei taha seepärast teha sellist „rumalust“ ilma sinu heakskiiduta.“

Vahetatud frankideks, Rootsi kroonidest saavad rentpabe-rid, „riiklikud laenuellimised“, „vabatahtlikud kontributsioo-

nid“... ja nad pudenevad tasapisi, nagu Marie seda ette nägi. Madame Curie annab oma kulla üle Prantsuse Pangale. Ametnik võtab vastu küll rahatükid, kuid ta keeldub trotsli-kult saatmast sulatusele kuulsaid medaleid. Marie pole sel-lest meelitatud. Ta peab seda fetišismi absurduseks, ja kehi-tades õlgu, ta viib laboratooriumi oma kinkide-kollektsiooni.

Kui ta saab tunniks mahti, siis madame Curie istub vahel pingile aias Pierre Curie' tänaval, kus võrsuvad tema kallid pärnad. Ta vaatab uut ning tühja Raadiumi-instituuti. Ta mõtleb oma kaastöölisele, kes kõik on rindel, oma eelista-tud assistendile, poolakale Jan Danysz'ile, kes suri kangelasena. Ta ohkab. Millal lõpeb see verine jubedus? Ja millal võib ta uuesti asuda oma teadusliku töö juurde?

Ta ei raue viljatuusse unistussisse, ja lakkamata pidamast sõda, ta valmistab rahu. Ta leiab võimaluse kolida laboratooriumiga rue Cuvier'lt ja selle sisse seada rue Pierre Curie'le. Pakkides, laadides peale ja maha, juhtides oma röntgeni-autot ühe maja juurest teise juurde, ta teostab sipelgatöö, mille tulemused ilmnevad peatselt: uus laboratoorium on val-mis! Marie täiendab oma tööd, kaitstes ilmeka liivakottide kindlustusega kõrvalhoone, kus asuvad radioaktiivsed ained. 1915. aastal ta tõi Bordeaux'st tagasi oma raadiumi-tagavara ja andis selle kodumaa teenistusse.

Raadiumil nagu röntgenikiirtegi on inimese kehale mit-mesuguseid ravivaid toimeid. Marie pühendab oma raadiumi-grammi „emanatsiooni-ametile“: iga nädal ta „lüksab“ raadi-umilt gaasi, mis see levitab, ja suleb emanatsiooni-tuubi-desse, mis saadetakse siis Grand Palais' haiglasse ja teistesse sanitaarkeskustesse. Neid tarvitatakse pahade haavaarmide ja mõningate nahavigastuste ravimiseks.

Röntgenivankrid, röntgenijaamad, emanatsiooni-amet. Sel-lest pole veel küllalt. Spetsialiseerunud tehnikute puudumine teeb Marie'le muret. Ta teeb valitsusele ettepaneku alustada ja kindlustada röntgenoloogia õpetamist. Varsti paarkümmend õpilast koguneb Raadiumi-instituuti esimesele kursusele. Õppe-kavva kuuluvad teoreetilised tunnid elektri ja röntgenikiirte üle, praktilised harjutused, anatomia. Õpetajajaks on: madame Curie, Irène Curie ja üks armastatud õpetatud naine — preili Klein.

Sada viiskümmend halastajaõde-röntgenoloogi, keda Marie välja õpetab 1916. kuni 1918. aastani, on värvatud kõigist rahvakihtidest. Mõningail neist on üsna vähene haridus. Ma-dame Curie' prestiiž teeb neid algul araks, kuid naisfüüsiiku südamlük vastuvõtt vallutab nad kiiresti. Mariel on anne teha teadus kätteküündivaks lihtsatelegi hingedele. Huvi hästiteh-tud töö vastu on tal nii tugev, et kui ühel õpilasel — endisel toatüdrukul — õnnestub esmakordselt ilmutada korralikult rönt-geniülesvõtte plaat, siis ta rõõmustub selle kui oma isikliku võidu üle.

Prantsusmaa liitlased pöörduvad omakorda madame Curie' kompetentsi poole. 1914. aastast saadik ta on külastanud sa-geli Belgia haiglaid. 1918. aastal ta käib ülesandel Põhja-Itaalias, kus ta uurib maapõuevarasid radioaktiivsete ainete suhtes. Pisut hiljem ta võtab oma laboratooriumis vastu paarkümmend ameerika sõdurit, keda ta pühendab radioak-tiivsusele.

Tema uus amet viib ta kokkupuutesse kõige mitmekesisemate inimestega. Mõned kirurgid, kes saavad aru röntgeni-kiirte kasulikkusest, kohtlevad teda väärtusliku kaastöölisena, suure kolleegina. Teised, vähiklikumad, vaatlevad tema apa-raate püha umbusaldusega. Mõne tõendava röntgenivaatluse järel nad imestuvad, et „see käib“, ja usuvad vaevalt oma silmi, kui Marie poolt täpselt näidatud kohas nad leiavad lõikenoa all granaadikillu, mida nad asjatult otsisid valutavas lihas. Järsku ümber pööratud, nad kommenteerivad sündmust nagu imetegu...

Elegantssed daamid, haiglate kaitseinglid, hindavad pilku-dega seda tagasihoidlikult rõivastatud naist, kes ei hooli oma

nime nimetamisest, ja mõnikord nad kohtlevad teda alluvana. Marie tunneb löbu neist eksimusist. Kui need pisikesed kehuseväljendused teda pisut ärritavad, siis ta puhastab oma hinge, meenutades üht halastajaõde ja üht vaikset ning visa sõdurit, oma tööseltsilisi Hoogstade'i haiglas: Belgia kuningannat Elisabethi ja kuningas Albertit.

Madame Curie, kes nii sageli on jahe ning kauge, on haavatutega oivaline. Talupojad ja töölisel kardavad röntgeni-aparaati ja küsivad, kas läbivaatus on valus. Marie julgustab neid: „Teie näete, see on nagu päevapildistamine.“ Ta omab seda, mis neile mõjub mahendavalt: ilusat häälekõla, kerget käsi, palju kannatlikkust ja tohutu püha respekti inimelu vastu. Et päästa inimest, et säästa tema kannatusi, amputatsiooni, vigasust, on ta valmis raskeimaiks pingutusiks. Ta ei loobu enne ettevõtet, kui kõik võimalused on ära kasutatud.

Kunagi ta ei räägi raskustest ja hädahohtudest, millistesse ta enese asetab. Ta ei räägi ei nimetuist väsimustest, ei surmahädahohtudest ega röntgenikiirte ja raadiumi julmast mõjust tema kidurale organismile. Ta näitab oma kaaslasile muretu, isegi rõõmsat nägu — rõõmsamat, kui ta on kunagi olnud. Sõda on talle õpetanud seda head tuju, mis on vaprase kauneimaks maskiks.

Ent tema hinges on üsna vähe rõõmu! Intiimsetele ahasustele, mis teda kägistavad — ta mõtleb oma katkestatud tööle, oma perekonnale Poolas, kellest tal puuduvad teated —, lisandub jubeus meelest hullusest, mis on haaranud maailma. Mälestus tuhandest lõhkirebitud kehast, mida ta on näinud, oigeist, nuukseist tumestab tema elu kauaks.

Vaherahu kahuripaugud üllatavad teda tema laboratooriumis. Ta tahab panna Raadiumi-instituudi lipuetteesse ja jookseb oma kaastöölise Marthe Kleiniga läbi kvartaali kauplused, otsides Prantsuse lippu. Neid ei leidu enam kuski ja lõpuks ta ostab kolme värvi riidet, mille naisteenija proua Bardinete õmbleb kiiruga kokku ja riputab välja akendest. Marie, värisedes närvlikkusest ning rõõmust, ei saa püsida paigal. Ta istub koos preili Kleiniga vanasse röntgeniautosses, mis on armiline ning mõlkis nelja-aastaseist seiklusist. Üks P. C. N-i*) teenija on juhiks ja sõidutab neid umbropsu mööda tänavaid rahvakeerises, kes on õnnelik ning tõsine. Concorde'i platsil rahvahulk takistab autol edasiliikumist. Rahvas ronib Renault' tiibadele ja katusele. Kui madame Curie' auto hakkab jälle edasi liikuma, siis viib ta kaasa kümme-konk lisa-sõitjat, kes kogu selle hommikupoole kestel kasutavad seda sõiduki ülemist korda.

Marie on kaks võitu ühe asemel. Poola tärkab uuesti oma tuhasta ja pärast poolteisesajaaastilist orjust saab taas iseisiks. Endise preili Sklodowska silmade ette kerkeb tema rõhutatud lapsepõlv, tema noorusevõitlused. See polnud mitte asjatu, et ta vanasti võistles tsaari ametnikkudega silmakirjalikkuses ning kavaluses, et ta salaja käis vaestes Varssavi tubades oma kaasvõitlejate juures Lendavast Ülikoolist, et ta õpetas lugema Szczuki talurahva lapsi... „Isamaaline unistus“, mille nimel ta oleks aastate eest peagu ohverdanud oma kutsumuse ja isegi Pierre Curie' armastuse, saab nüüd tema silmade all reaalsuseks!

Marie Jozef Sklodowskile, detsembris 1920:

Nõnda meie, „sündinud orjuses, aheldatud hällist saadik“ (**), oleme näinud seda meie maa ülestõusmist, millest meie unistasime. Meie ei lootnud ise elada selle hetkeni, meie mõtlesime, et võib-olla alles meie lapsed saavad seda näha, — ja nüüd on ta siin! On tõsi, et meie maa maksis kalli selle õnne eest ja et tal tuleb veelgi selle eest maksa. Kuid kas võib võrrelda praeguse olukorra hädahoju-pilvi kibeduse ning meeleolulanguusega, mis meid oleks kägistanud, kui pärast sõda Poola oleks jäänud aheldatuks ning tükeldatuks? Nagu sinul, nii on ka minul usk tulevikku.

See lootus, need unistused lohutavad Marie Curie'd tema isiklikkudest muredest. Sõda on viinud korratusse tema teadusliku töö. Sõda on nõrgendanud tema tervist. Sõda on ta ruineerinud. Raha, mille ta usaldas riigile, on sulanud nagu lumi päikese käes, ja kui ta vaatleb oma majanduslikku olukorda, siis tunneb ta ahasust. Saanud üle viiekümne aasta vanaks, ta on peagu vaene. Elamiseks, oma tütarde elatamiseks on tal vaid oma professoripalk: kaksteist tuhat franki aastas. Kas tema jõud lubab veel tal jätkata õppetööd ja pidada laboratooriumi juhataja kohta aastate kestel, mis teda lahutavad veel pauki-east?

Loobumata oma sõjaaegsest ametist (veel kahe aasta kestel röntgenoloogia-õpilased käivad kursustel Raadiumi-instituudis), Marie andub taas oma elukirele: füüsikale. Teda palutakse kirjutada raamat „Röntgenoloogia ja sõda“.

*) P. C. N. — füüsika-, keemia- ja loodusteaduste-instituut arstiteadlastele.

**) Adam Mickiewiczi „Pan Tadeusz“.

Ta ülistab selles teaduslikkude avastuste hüvesid ja nende väärtust inimsoole. Ta ammutas traagilistest kogemustest uusi põhjusi teaduse jumaldamiseks.

Sõja-röntgenoloogia ajalugu pakub hämmastava näite sellest, millise aimamatu ulatuse võib võtta, teatud tingimustes, puht-teaduslikkude avastuste rakendamine. Röntgenikiiri tarvitati enne sõda vaid piiratud määral. Suur katastroof, mis pääses lahti inimsoole, kuhjates ohvreid kohutaval arvul, tekitas reaktsiooni tõttu innuka soovi päästa kõiki, keda oli võimalik päästa, kasutada kõiki vahendeid, et säästa ning kaitsta inimesi.

Sedamaid meie näeme sündimas püüdlust, et rakendada röntgenikiiri maksimaalselt teenistusse. See, mis näis raskena, saab hõipsaks ning leiab otsekohe lahenduse. Materjal ja personaal kasvab nagu nõiaväl, need, kes ei osanud, õpivad, need, kes olid ükskõiksed, anduvad. Nõnda teaduslik avastus lõpetab oma loomuliku tegevusvälja vallutamise. Analoogilise arengu teostab ka raadiumravi ehk radioaktiivsete ainete kiirgamise arstlik rakendamine.

Mida me peame järeldama sellest ootamatust õnnest, mis on meie langenud osaks uute kiirgamiste näol, mis teadus meie ilmutas üheksateistkümnenda sajandi lõpul? Näib, et nad peaksid muutma tugevamaks usalduse omakasupüüdmatusse uuringuisse, suurendama meie kultust ning imetlust selle vastu.

On võimatu eristada selles tehnilise kuivusega kirjutatud teoses Marie Curie' algatuste tähtsust. Milline, otse kuratlik umbisikuliste vormide tarvitamine, milline agarus, et tõmbuda kõrvale, jääda varju! Mariele sõna „mina“ pole vihatav: seda pole lihtsalt olemas. Tema töö näib olevat teostatud salapärase olevuste poolt, keda ta nimetab vaheldumisi „sanitaarorganisatsioonideks“, tähistab umbisikulise asesõnaga või äärmisel juhul nimetab „meieks“. Isegi raadiumi avastamine on peidetud väljendisse „uute kiirgamiste näol, mis teadus meie ilmutas üheksateistkümnenda sajandi lõpul“. Ja kui ta on sunnitud rääkima enesest, siis madame Curie püüab end mahutada anonüümsesse rahvamassi:

Soovides — nagu nii paljud teisedki — astuda riigikaitse-teenistusse aastail, mis me äsja läbi elasime, ma orienteerusin otsekohe röntgenoloogia suunas...

Üks detail süiski tõendab meile, et ta on teadlik sellest, et ta on aidanud Prantsusmaad oma parimaga. Ta keeldus kunagi — aga hiljem ta keeldub uuesti — vastu võtmast auleegioni-medalit. Kuid tema lähedased sõbrad teavad, et kui 1918. aastal ta oleks esitatud kavaleri-aukraadile sõjaliste teenete eest, siis ta oleks vastu võtnud selle ainulaadse paela.

Ta säästeti sellest oma põhimõtetest väikesest kõrvalekaldumisest. Paljud „daamid“ said aumärke, rosette... Minu ema ei saanud midagi. Mõne nädala pärast osa, mida ta etendas selles suures draamas, kustust kõigi mälestusest. Ja vaatamata kaunis erakordsele teenele, keegi ei taibanud kinnitada pisikest sõduriristigi madame Curie' kleidi külge.

Autori loal tõlkinud A. Suik.

10. järg.

33

Mary aga hakkas seda kauplust kirjeldama. „Flores!“ Ah, kõik Oklahoma lillekauplused pidid olema viletsad punkrid selle „Floresega“ võrreldes. Roosipöösad, öitsvad sirelid ja orhideed! Mary oli lausa vaimustatud „Floresest“.

Siis segas end Ethel vahele. Nagu ta juba varem Maryle oli öelnud, ei aita lilledest üksinda, ei, ei. Sinna tuleks veel midagi lisaks võtta! Ei saa ju igäiks poodi tulla ja kahekümne dollari eest orhideesid osta. Nad pidid kontakti looma tänavaga, möödakäijatega. Ta mõtles töid kirjutusmasinal.

„Tore!“ hüüdis Violet, kes end äkki oma mõtetest lahti rebis. „Tahan teile öelda, oodake! See on suurepärane mõte!“

„Sina?“ küsis Mary pimedusest ja ta hää l kõlas sügavalt. „Mis sinul asja on, Violet? Sina abiellud oma hispaanlasega ja supled Carrara marmorist basseinis.“ Ja Mary naeris lõbusasti.

Violeti voodi nagises. Nii ägedasti tõusis ta istukile. „Ei, ei,“ hüüdis ta peaaegu ehmunult. „Te ometi ei arva, et ma teid maha jätan, kui te peate tööd tegema? Säärast alatust te ometi minust ei arva? Ma ei abiellu hispaanlasega — ja valmis. Mul polegi õiget tahtmist selleks,“ lisas ta juurde.

Mary ja Ethel naersid, siis vaikisid nad tüki aega ja lõpuks ütles Mary: „Noh, hea, nagu sa soovid, Violet. Oled teretunud. Ja sinu idee?“

„Jah!“ Vaimustus kõlas äkki Violeti häälest. „Mary mõte on hea ja Ethel'i plaan on õige. Tal on õigus, lilledega üksi ei lähe. Kuid ettepanek masinakirjatöödega on vilets. Mina aga ütlen teile, mis me teeme.“ Ta plaksutas vaimustusest käsi. „Me rakendame kõik oma anded mängu. Jah, kõik! Te mõistate mind kohe, kui ma teile ütlen, kuidas ma kujutlen sildikirja meie lillekaupluse aknal. Tahate keeli õppida? Come in! Tahate tantsima õppida? Step in! Tahate lasta masinal kirjutada? Ka seda teeme me. Tahate informatsiooni, mis midagi ei maksa? Willcome! Oh!“ lõpetas Violet ja ta hää muutus heledaks vaimustusest. „Siis peavad meil muidugi olema väikesed salongid kaupluse taga.“

„Oivaline, oivaline!“ hüüdsid Mary ja Ethel peaaegu ühest suust ja plaksutasid käsi. „Nii teenime me palju raha!“

„Kes seal suitsetab?“ küsis proua Holl äkki kõrvakabiinist. „See on Violet, kes suitsetab,“ vastas Mary.

„Vuih,“ vastas Violet, „sa võid Mary häälest juba kuulda, et ta valetab.“

„Te ei saa oma ema eksifeele viia. Ethel suitsetab. Sa tead, et ma ei talu suitsulõhna kabiinis, Ethel!“

„Vabanda, ema,“ ütles Ethel ja kustutas sigareti.

Tükk aega lamasid tüdrukud vaikelt. Siis hakkasid nad uuesti erutatult sellest fantastilisest plaanist kõnelema.

„Ja mida teen siis mina selles kuulsas äris?“ küsis proua Holl kõrvalt.

Mary võttis vastamise enesele. „Sa tuled ainult õhtul ja kasseerid raha sisse, ema, ja kui oleme hästi töötanud, siis annad meile ühe või kaks dollarit jootraha.“

Violet oli täna täis ammutamatuid ideid. „Vaateaknal,“ ütles ta, „peab üks meist hommikust õhtuni kirjutusmasina taga istuma. Võtame loosi. Siis jäävad möödaminejad kindlasti seisma.“

„Jääge ometi vait,“ ütles proua Holl, „laske mul magada.“ Laev värises, masinad mürisid sügavuses.

„Kuidas me sõidame!“ ütles Violet tasa. „Warren kinnitab, et ‚Cosmos‘ tahab rekordit lüüa.“

„Oh, jäta meid oma Warreniga rahule.“

Violet istus lootusetuna ja täis sügavat muret voodil, kuna õed uinusid magama. Ta nuttis pisut.

Homme kõneleb ta Warreniga hoopis teisiti.

Horace Harper rändas otsides läbi kõik seltskonnaruumid, kõikjal võidi teda näha. Tal oli igav. Kuhu oli jäänud prantslanna, kus oli Georgette Adonard? Harper raputas pettunult pead. Georgette'i oli nüüd harva näha. „Oh, see Kitty! Ikka see Kitty!“ ütles Harper ja läks tujutult baari, et mängida kaarte.

Tege'ikult näitasidki Georgette ja Kitty endid väga harva. Neid võis näha õieti ainult õhtul ballisaalis ja baaris. Nad olid peaaegu alati Kitty kabiinis, suitsetasid, tantsisid, lasksid grammofonil lärmitseda. Georgette deklameeris Victor Hugod. Nad katsusid selga Kitty kolmekümmend õhtukleit, millised Kitty oli ostnud Pariisist, ja Georgette tohtis neist kuus enesele valida.

Daamid olid palju ühiseid kalduvusi ja vaateid. Nad uskusid tähtedesse. „Ah, need tähed,“ ütles Georgette, „mon dieu, nad võiksid alles lugusid seletada!“ Tähed — need olid kõik! Nad olid spiritismist vaimustatud. Georgette oli Pariisis osa võtnud paljudest spiritistlikest istungeist kuulsate meediumidega, kus rasked tammepuust laud ja teised esemed olid lennanud läbi õhu. Põlev lamp näiteks! Georgette võis tundide viisi kõnelda. Ta arvas, et Kitty on hüpnootilised silmad, ja oli veendunud, et Kitty on õnnestuks üsna kerge vaevaga teda paari käepuutega hüpnootilisse unne uinutada. Aga seda tahtsid nad kord hiljem katsetada, mitte nüüd, ei, jumala pärast mitte. Georgette'il oli alati pisut hirm nende asjade ees.

Kitty tahtis aga kohe katsetada. Pika vaidluse järel oli Georgette lõpuks nõus ja vaata: juba Kitty mõne käepuudutuse järel uinus Georgette sügavasse unne ja oli peaaegu võimatu teda üles äratada. Sellest tunnist alates olid daamid lahutamatud.

Ka väike ekstsellents Leukos rändas tundide viisi üksi ja mahajäetuna laeval. Ta kohtas sageli Harperit ja siis nad liikusid koos ning otsisid daame.

Väike ekstsellents rääkis kuuendat nädalat inglise keelt, Harper ainult mõned sõnad prantsuse keelt.

„Kuulge ometi, mon très cher ami,“ ütles Leukos, „nüüd ma selgitan teile Balkani riikide majanduslikke aluseid.“

„All right!“ vastas Harper. „Go on!“ Ta tüüris baari poole.

Leukos lükkas baari ukse lahti, võttis müsi peast ja kummardus. „Mon très cher ami! Sil vous plaît!“ ütles ta. „Rikkus on kuningas, kellele võlgnetakse respekti.“

„Palun, palun!“ ütles Harper.

„Ei, ei kunagi. Palun südamest, mon très cher ami! Palun veel kord südamest!“

Harper tellis viskit ja Leukos Vichy vett. Leukos oli näost roheline ja armetu. Ta kaebas valude üle ja tundis end haiglasena.

„Ja nüüd, mon très cher ami,“ algas ta uuesti, „Balkani riikide peatuluallikaks on sigadekasvatus, mais, tubak — mõistate?“

Harper noogutas, kuigi ta ei saanud mitte ühest silbistki aru. Ta mõtles järele. See väike prantslanna on päris huvitav, igal juhul polnud ta temal igavust lasknud tunda sel määral nagu teised naised.

„Kas teie õetütar tuleb täna sööma?“ katkestas ta Leukost.

„Oh, ma ei tea, ma tõepoolest ei tea!“ vastas Leukos.

„Ta on sarmikas, see teie õetütar, tõepoolest sarmikas!“ jätkas Harper, kraapides välja oma viimse prantsuskeelse sõnatagavara.

„Oh, merci, merci!“

„Aga ma kardan, te annate talle liiga palju vabadust. Te ei tea, kes on Kitty Sullivan.“

„Vabadust? Vabadust?“ Leukos laiutas käsi. „Muidugi peab ta vabadust nautima, ta on ju noor. Ma tunnen ju Georgette'i südant,“ lisandas ta ja pani oma vahase käe rinnale. „Ma tunnen ta südant, see on oivaliselt tore!“

34

Eva pidi kella üheksa ajal kommodor Terhuyseniga päris väikeses ringis einestama. Ta rõivastus aegsasti ja oli valmis juba poole üheksa ajal. Et aega mööda saata, katsus ta sigaretti suitsetades lugeda, ei olnud aga võimeline ennast koguma.

Ei! Ta polnud rahul enesega, ei milgi tingimusele; veel rohkemgi, ta tundis kahetsust ja häbi. Ta süüdistas ennast südametuses. Ta oli Kinsky vastu võtnud nii külmalt ja hoolimatult — nii paistis talle nüüd! Seda ei saanud ju salata, et Kinsky oli teda kord sügavasti solvanud, muidugi, aga kas polnud tol korral armukadedus ta meeled segi ajanud? Kinsky närvid ja tervis olid väga mõtlemapanevas seisukorras, seda oli näha esimesest hetkest. Ta näis piinatuna ja väsinuna, tüdinuna maailmast ja enesest. Igal juhul ta oli õnnetu, kuigi ta katsus seda Eva eest varjata. Aga Eva? Kas polnud ta õnnelik? Oo-ja, ta oli õnnelik! Kas ei võinud ta õnnetule mõnegi hea sõna öelda? Väikese lahke sõna? Ta minestas ja vaarus veel siiski, kui ta püsti tõusis, ja Eva laskis tal minna ilma ühegi lahke sõnata.

Tal käis mõte läbi pea: saata Marta Kinsky juurde, et saada teateid Kinsky tervisliku seisundi kohta, äkki aga otsustas ta ise Kinsky üles otsida.

Ta läks üles laiast trepist, mis viis palmihoone juurde, ja siis õnneks kohtas ta ülemstjuuard Papinit. „Palun,“ ütles Eva, „otsin härra Kinskyt, C 312.“

Härra Papin kummardus ja peatas lifti. „Palun, armuline proua, luban enesele seda au — teid saata. Siin, palun, armulisim, dekk 6, 309, 310.“ Papin kummardus veel kord ja tõmbus diskreetselt tagasi.

Eva seisis üksinda pikas vaikivas koridoris. Mitte hingegi polnud näha ja ometi elas laeval kolm tuhat inimest. Tähelepanelikult uuris ta nimekaarti kabiiniuksel 312, kui üks äkki tasa avanes ja sirvrillidega nägu ilmus uksele. See nägu pörkas üllatunult tagasi. „Proua Königsgarten?“ kogeles ta.

Sel silmapilgul tundis Eva ära noore ajakirjaniku, kes oli teda intervjuerinud. „Oh, Prince,“ ütles ta. „Teie elunete siis ka siin kabiinis?“

Warren tõmbas ukse ettevaatlikult kinni ja vastas summutatud häälega: „Jah, proua Königsgarten, ma elunen siin.“

Eva ütles, et ta tahab teada, kuidas härra Kinsky tervis on. Tahtmatult kõneles ta ise ka tasa. Kinsky olnud pärastlõunal tema juures ja tema tervislik seisund paistnud talle väga halvana.

Warren noogutas pead. Ta tundis maikellukeste lõhna, milliseid lilli see oivaline ehitud naine kandis oma rinnal. Oh, nüüd algas tema osa selles romaanis! Ta andis Evale märku ja nad astusid mõned sammud koridori tagasi.

„Härra Kinsky magab,“ ütles Warren ikka veel poolkõvasti ja ettevaatlikult. „Ta paistis täna kogu päeva väga erutatud olevat. Pärastlõunal tuli ta tagasi väga kahvatuna ja heitis kohe pikali. Ta paistis olevat jällegi merehaige. Ta ütles mulle: „Närvid on tähtsaim, Prince, ärge unustage seda kunagi. Te võite olla geenius ja siiski mängida idioodi osa, kui teil närvid üles ütlevad.“

„Kas usute, et ta ehmub, kui sisse astuda?“

„Oh, ei, ta võttis unepu!bri. Ta võtab iga päev terve hulga igasuguseid rohtusid.“ Warren jättis jumalaga.

Eva kuulatas ukse juures, siis astus ta tasakesi sisse ja sulges ukse enda järel.

Kinsky lamas oma voodil ja magas. Ta kandis sama ülikonda, mis täna õhtupoolikulgi. Ainult kingad olid jalast ära ja vaiba oli ta laotanud enesele peale.

Eva istus ja vaatles teda. Oh, kui halliks ta oli muutunud!

Kinsky nägu ei omanud enam seda kaamet värvust nagu pärastlõunal. Ta nägu oli tume, kannatusjooned ta suu ümber paistsid olevat sinna kui noaga lõigatud.

Kinsky liigatas. Ta tõstis kulmud kõrgele ja kitsad huuled tõmbusid naerule. Aga ta ei naeratanud. Põsed löid aegamööda punetama.

Oh, Kinsky süda oli sel hetkel täis rõõmu. Ta uneles segastest, aga headest asjadest. Reifenberg oli suurel kontserdil Viinis tema „Odysseust“ mänginud. Edu oli suur ja Viin oli ju maailma kõrv! Ta oli oma sõbrad pärast kontserti enese juurde palunud, oli külm laud ja vein. Kõik oli oivaline, ta oli õnnelik sel õhtul, kummaline — tal polnud häbi õnnelik olla. Aga kus oli Eva? Evat polnud seal. Ta kõndis läbi korteri. Eva, kus sa oled? Aga seal seisis Eva päris äkki puhveti juures ja täitis klaase maasikabooliga. Tugev valgusjuga langes temale ja ta nägi, et Eva oli raskejalgne. Oh, jumal, ta kandis ju tema last! Esimene kord nägi ta seda. Ja ta mõtles egoistlikult ja juubeldades: „Laps kõidab teda minu külge!“

Sel hetkel pööras Eva oma näo tema poole ja just sel hetkel ärkas ta. Ta lõi silmad lahti — ja Eva oligi seal!

Kinsky ei uskunud algul oma silmi. Ta sulges silmad ja avas nad siis uuesti umbusklikult. Jah, ilma kahtluseta, Eva oli tema juures ja ta naeratas. Ta oli tugevasti uimane unerohust. Aga küllalt selge selleks, et olla kindel, et Eva tõepoolest istub ta voodil. Ta tundis isegi maikellukeste lõhna.

Ta lamas oma kabiinis, kahtlemata, ta tundis kõiki esemeid, miks ei pidanud see Eva olema? Miks tuli aga Eva nii äkki tema juurde?

Aastate eest, paljude aastate eest — neid aastaid võis olla tuhandeid — istus Eva nagu praegugi ta voodi veerel. Kinsky meenus, kui liigutavalt hoolitsev oli Eva siis olnud. Ühes sellega meenus talle, kuidas teda ravis ta tütar Grete, kui ta lamas külmetunult voodis. Tüdruk istus kangelt ja liigatamata oma toolil, raamat süles, aga nüpea kui ta liigatas, oli Grete valmis üles tõusma ja ta soove täitma.

Grete ja Eva, kui sarnased olid nad teineteisega! Neil olid ühesugused kitsad pikad pead, samasugused trotslikud huuled, samasugused kõrged isekad laubad, samad tumedad silmad, kuigi pisut erinevad värvuselt. Eva oli ainult vanem Grete, kes istus tema voodi serval, mitte keegi teine. Grete ja Eva — nad olid mõlemad ta juures! Ta sulges uuesti silmad. Ta laud värisesid.

Eva suu avanes. „Felix,“ ütles ta, „mina olen see.“

35

Kinsky tõstis pilgu. „Jah,“ ütles ta, „ma tean. Täna, Eva, oled nii hea, et tulid minu juurde.“

Ta kobas Eva käe järele, mis oli tema põvel. Eva tundis, et mehe käsi oli raudkülm; ta võttis Kinsky käed oma pihku, et neid soojendada.

„Ons sul juba parem, Felix?“ küsis ta.

„See polnud muud midagi kui kerge merehaigus,“ vastas Kinsky ja ta häälel kõlas elavamalt, nagu muutuks ta alles praegu ärksaks. Ta punastus, sest äkki tundis ta Eva käte soojust ja pehmust. Ta katsus end üles ajada, aga Eva palus tal jääda lamama.

Eva raputas pead ja vaatas talle tõsiste silmadega otsa. „Sa ei näe hea välja, Felix,“ ütles ta. „Võib-olla oled sa ületöötanud? Sa ei ravi ennast võib-olla küllaldase hoolega? Võib-olla sa ei söö isegi korrapäraselt? Ah, ma tunnen ju sind!“

Kinsky ütles, et see on nii.

Ta lamas vaikselt, silmad mõtlikult kaugusse suunatud. Örn puna kattis ta põski. Jah, see oli tõepoolest Eva hääle, mitte see konventsionaalne pealööunane viisakus täna. Juba hakkas meeletu lootus idanema Kinsky südames.

Ta huuled muutusid ärevusest kuivaks ja ta niisutas neid lonksu veega. Siis ütles ta: „Me saime täna õhtupoolikul kõiki asju ainult põgusalt puudutada, Eva, see tähendab, ma vaevalt tean, millest me kõnelesime. On hea, et sa tulid, olen nüüd rahulik ja välja puhanud. Ma usun, on parem, kui me saame teineteisega endid välja kõnelda.“

Eva noogutas.

„Kõige tähtsam on muidugi Grete,“ ütles Kinsky pausi järel ja vaatas Evale otsa.

„Jah, Grete! Muidugi Grete!“ arvas ka Eva.

Kinsky tõusis istukile. „Jah, Grete, see on muidugi kõige tähtsam,“ kordas ta. Päeval ja ööl mõtles ta Gretele. Grete oli mõistlik ja uhke laps. Ta oli rõõmus ja elav või näitas end vähemalt sellisena, aga Kinsky oli märganud, et ta kogu aasta jooksul mõtles ainult puhkeajale, mille ta võis veeta ema juures! Kinsky peatus, otsmik murest kortsus. Grete mured ja hädad olid tal teada ja ta teadis ka seda, et see pidi muutuma... „Kuidas sa arvad, Eva?“

Eva vaikis sügavasse mõttesse vajunult. Sellele küsimusele ei tarvitsenud ta vastata.

Lakkamatult seisis nende lapse saatus Kinsky silme ees, ta otsis alalõpmata väljapääsuteed, aga alles neil päevil oli ta tulnud lahendusele, mis paistis talle võimalikuna. Ta vaikis. „Räägi, Felix!“ ütles Eva ja katsus ta näost midagi välja lugeda. Eva oli täis meeleheidet.

Kinsky sulges sekundiks silmad, nagu valutaksid need tal, ja tõmbas sõrmeotstega kergelt üle lauba. Ta ei mõelnud tõeliselt kunagi selle kokkuleppe muutmisele, mis nad Evaga olid teinud. Sel tunnil aga, kui ta meeleheitel otsis väljapääsuteed, mis võis teda veel päästa, kõneles ta Evale lahendusest, nagu ta seda nimetas, millele ta veel minuti eest polnud mõelnudki.

See oli tema ettepanek: ta tahtis uuesti Viini elama asuda. Grete võis siis mõned korrad nädalas teda külastada. See paistis ikkagi mingi väljapääsuteena.

Kerge rõõmupuna libises üle Eva näo. Aga hetk hiljem oli ta juba pettunud. Ta teadis, et see lahendus on võimatu. Kinsky näeks kindlasti igas Grete küllaskäigus tema juurde säärast heategu, mis vääriks vastutusta. Ta katsus ennast jälle segada Eva elu, nagu ta seda varemgi oli teinud. Ta piinaks Gretet ja teda surmani, keelates varsti need küllaskäigud mingi

835

Emallemmik on NIVEA poiss.

Lapse sametpehme nahk on õrn ning tundelik higi ja ilmastiku kahjulikele mõjutusile. Emal aga oskab siin aidata. Ta imbutab õrna naha euceritisisaldava NIVEA -kreemiga, mis imbutab naha põhjalikult ja kaitseb ning tugevdab teda.

Hinnad: Kr. 0.30 - 1.20

Werner Mehks, Tallinn.

NIVEA

ettekäände all, ja teeks nad sõltuvaks oma tahtest. Ta tundis Kinskyt liiga hästi.

„Ei,“ ütles ta tüki aja pärast ja raputas pead. „Ei, see pole mingi lahendus, Felix, seda sa näed isegi.“ Ta ütles seda kurbusega hääles. „Laps kõiguks sinu ja minu vahel ja ta ei teaks enam, kuhu ta kuulub. Tal poleks siis enam rahulikku kodu. Selleks on Grete veel liiga noor. Kahe aasta pärast võib ehk selles mõttes kõnelda.“

Kinsky riivas Evat uuriva pilguga. „Mingi lahendus, mingi lahendus, ütled sa?“ vastas ta julgusetult. „Noh, mõtleme järele, Eva, kas pole võimalik siis leida mingit lahendust, mis on soodus meile mõlemale. Võib-olla leiad sa mõne lahenduse, Eva?“

„Oo-jaa,“ vastas Eva, „ma tean üht teed,“ ütles ta selge häälega. Kinsky aimas, et ta ütleb nüüd midagi hoopis võimatut. „See on väga lihtne. Sa võiksid anda Grete Viini lähedale ühte pansiooni, see oleks kõige õigem lahendus!“

Kinsky ajas enese äkki sirgeks, silmad leegitsesid ta näos. „Ja mina? Ja mina?“ hüüdis ta ärritatult. „Minu oled sa hoopis unustanud! Sa tead ometi seda, et mul on võimatu Gretest lahkuda.“

Ta langes voodile tagasi ja hingas raskelt. „Ka see pole mingi tee, Eva, andesta mulle,“ ütles ta natukese aja pärast leplikult. „Siin on tegemist kokkuleppega, aga mitte täielise loobumisega ühelt või teiselt poolt. Seda ei tohi sa unustada.“

„Olen ema!“ hüüdis Eva, nagu õigustades sellega oma ettepanekut. Puna kattis ta palgeid ja ta silmad hõõgusid.

Kinsky sulges silmad ja tõmbas sõrmeotstega tasa üle otsmiku. Oh, kui sageli oli ta juba kuulnud seda argumenti, mille vastu iga mees oli võimetu!

Ta vaikis ja lamas erutatult, hingates suletud silmi. Eva ilus nägu oli värvunud roosaks, ta silmad sädelesid vihaselt, nagu sädelevad tähed öötaevas. Eva näos oli kogu ta uhkus ja kogu ta kibedus. Ta nägu oli unustamatult õilis ja ilus sel silmapilgul. Ja ometi oli see seesama nägu, mida ta oli näinud aedniku aias!

Ta armastas Evat täpselt samuti nagu aastate eest. Kinsky oli lootusetus meeleheitel murtud ja Eva — ta oli täpselt nii nagu kümne aasta eest.

Välkkiirelt jooksid Kinskyl need mõtted läbi pea. Väikese vaheaja järel algas Kinsky uuesti: „Ära unusta, et mul pole kedagi peale Grete!“

Ta kuulis, et Eva ennast liigutas, ja teda haaras kohtav hirm, et Eva võib minna ja ta üksi jätta. Ta avas silmad ja kordas peaaegu vannutaval toonil, kuna ta ennast uuesti üles ajas: „See on tõsi, Eva, mul pole kedagi peale Grete, mitte kedagi! Katsu mind ometi mõista.“

Äkki nägi ta enesel Eva tumedaid silmi, mis olid täis kurbust. Eva noogutas. „Ma mõistan,“ ütles ta. „Sa pole õnnelik, Felix,“ lisas ta juurde.

Kinsky langetas pilgu. „Õnnelik?“ ütles ta. „Õnnelik? Oled siis sina õnnelik, Eva?“

„Oo-jaa, peaaegu alati, olen peaaegu alati õnnelik!“

Kinsky vaikis tüki aega, kibe naeratus libises üle ta näojoonte. „Ei, ei,“ ütles ta, „ei, ma ei ole õnnelik ja ma pole kunagi õnnelik olnud. Olen alati üksi olnud. Juba poisikesena. Mul polnud sõpru, ma ei armastanud inimesi. Ma ei armastanud ka ennast. Sa tead seda. Ma armastasin ainult oma auahneid plaane. Sina olid esimene inimene, keda õppisin tõeliselt armastama, Eva, ja ka see oli sündinud ühe päevaga. Aga siis, kui ma sind armastasin, tahtsin ma, et sa kuuluksid iga koega, iga mõttega mulle. See oli hull minust, täna tean ma seda. Sinu elu algas alles siis, kui mina oma eluga olin jõudnud juba teatud küpsusse.“

„Ära kõnele sellest, Felix,“ katkestas teda Eva. „Need olid ilusad ja rikkad aastad, mis ma sinu juures elasin. Mitte ilusaimad, vaid rikkaimad aastad minu elust.“

Nüüd vaikis Kinsky langetatud päi, nagu kuulaks ta veel ikka Eva sõnu. Siis ütles ta Eva poole pöördudes: „Ons see tõsi või on need paljad kõnekäänud?“

Eva vastas: „See on tõsi.“

Kinsky mõtles kaua järele. Ta naeratas ja Eva nägi ta korrapäraseid valgeid hambaid säravat. „Ja siiski ei suutnud sa neid rikkaid aastaid kauem taluda?“

„Ei,“ ütles Eva. „Ei, seda ma ei suutnud, Felix. Sa oled liiga karm, sa sead inimeste vastu liiga kõrged nõuded. Ma ei suuda igapäev omada kõrgeid tundeid ja õilsaid mõtteid, ma lihtsalt ei suuda seda, olen sulle öelnud seda tuhat korda. Olen lihtne naine, mitte rohkem. Olen nagu kõik teised inimesed, keda sa põlgad.“

Kinsky raputas pead. „Oh, kuidas sa eksid,“ ütles ta. „Aga olgu nii, olgu nii.“ Ta vaikis kaua langetatud silmi, siis tõstis ta taas silmad Eva poole üles. „Kuule, Eva,“ ütles ta, „kui palju aastaid on sellest, kui meie teed läksid lahku? Viis aastat. Olen need viis aastat elanud täielikus tagasitõmbumises. See oli martüürium, võib-olla puhastustuli või isegi põrgu. Ma ei tea seda. Elasin täielises vaimses üksinduses. Sa tead, kui väga ma ema austan ja ka miss Rogerit hindan. Nad on head hinged, kelle päev on täidetud teejoomise, heegeldamise ja rumalate alpustega. Aga see pole mingi vaimne atmosfäär, kus võiksin hingata.“

„Näed sa nüüd?“ katkestas teda Eva. „Näed, kuidas sa inimesi põlgad? Kas sa ei usu, et on hädaohtlik inimesi säraselt põlata?“

„Oo-jaa, ma tean seda, et on hädaohtlik inimestest eemalduda, nende vaadetest, nende harjumustest, nende ebausust, nende naeruväärsustest isegi, aga ma ei suuda teistiti. Ma tahtsin sulle ainult üht öelda. Olen selle viie hirmsa aasta jooksul palju õppinud. Ma pole enam see, kes lahkus sinust viie aasta eest. Olen palju kannatanud, olen ka palju mõistnud ja õppinud. Nüüd alles mõistan ma sind.“ (Järgneb.)

NORMA SHEARER

FILMIST

Norma Sheareri elu ja töö

Kuuldus palju lahkarmusi Norma Sheareri kohta filmis „Idioodi nauding“, kuid isegi need, kellele ei meeldinud selles osas kehastatud alatu tüüp, tunnistasid, et tehniliselt oli näitlejatri mäng laitmatu.

Meisterlikkusega, mida ta osutas Marie Antoinette'i osas, on ta nüüd taganud enadale niisama kõrge hinnangu publiku poolt nagu sellal, kui ta loobus ajutiselt filmitööst pärast oma mehe, Irving Thalbergi, surma.

Igale teisele filmitähele võinuks tähendada see küllaltki pikaajaline tagasitõmbumine filmist — ajavahemik, mille ta lubas endale, et terveneda Thalbergi surma läbi saadud vapustusest, — unarussesattumist. Ent Norma Shearerile oli see vaid ajutine eemalviibimine.

Selle ajavahemiku vältel, millal ta oli filmist eemal, ei suutnud keegi vallutada temale kuuluvat Hollywoodi kuningatri trooni. Norma Sheareri positsioon on isegi tema äraoleku ajal võidetamatu. Ja see asjaolu näitab, et ta on tõesti eriliselt tähelepanuäratav, imestletav näitlejatar.

Et osata hinnata tema väärtust täies ulatuses, selleks tuleb vaadelda ühendatult nii ta filmikarjääri kui ka ta elu. Kui püütakse lahutada üht teisest, siis ei suudeta täielikult näha seda imetlustäratavat ühendust näitleja heast emast, täiuslikust abikaasast ja malbest isikust, mis kehastub Norma Sheareris.

Ta elulugu annaks oivalise aine heaks filmi-käsikirjaks, ent kui kirjutada täies tõeluses, tunduks see kindlasti niimõnelgi liialdatuna ja ebaõigena.

Norma Sheareri isa oli ehitusseltsi juhataja ja Norma kasvas lähedates oludes kuni 14. eluaastani, millal selts jäi pärast maailmasõja puhkemist pankrotti. Norma Shearer siirdus siis koos ema ja õega New Yorki, et otsida võimalusi lavakarjääri alustamiseks. Nad üürisid odava korteri, mille akende taga kuuldus õhuraudtee alatine kõmin ja mürin. Sheareri mõlemad tütreid pääsesid mõningate teatridirektorite juurde proovile, muide ka omal ajal peaaegu kõikvõimsa Ziegfeldi juurde, kes aga ei teinud midagi selleks, et aidata kaasa tütarlaste lavaliste unistuste täidumisele.

Nende mõlema esimene elukutseline töö oli vaid väikeste osade mängimine komöödiats. Siis järgnes palju kuid, millal tütarlapsed said ainult juhuslikult osi, nii et möödus mitmeid nädalaid, kus nad olid täiesti töötud. Selle ajavahemiku vältel teenisid õeksed Shearerid juhuslike statistidena D. W. Griffithi juures filmis „Tee itta“ ja too suur filmioperaator avaldas Normale oma kartuse, et viimase liri silmad polevat vist fotogeenilised. Norma Shearer on nimelt sünnilt ja kasvatuselt iirlasest ja šotlasest kanadalane.

Norma Sheareri esimene tõeline menu algas peaosalisena filmis „Vargad“. Ta mõtles, et nüüd oli ta „tehtud“ näitlejatar, kuid järgnev aeg näitas, et ta oli eksinud, ja Shearerite elus algas siis halvim periood nende New Yorki saabumisele saadik.

Kui neil lõppes raha otsa, päästis neid vend Douglase poolt saadetud rahaline toetus. Meeleheitele aetuna pöördusid Shearerid viimaks tagasi oma koju Montreali ning neile tundus, et nende siirdumine New Yorki oli olnud kohutav viga. Ent õeksed osutasid siiski paindumatut visadust, kuna püüdsid otsemaid hakata raha teenima, et pääseda taas New Yorki.

Kohalik filmitööstur andis Norma Shearerile tööd ja samuti ka soovituskirju juhtivaile kolleegidele New Yorgis. Kui Norma siirdus tagasi New Yorki, osutusid need kirjad talle väga kasulikeks, võimaldades talle kaunis laheda elu, kuni viimaks Norma hakkas kõrvale pöörduma filmist ja lavalt, teenides elatist moeajakirjade ja reklaamkuulutuste modellina.

Nende piltide teeneks tuli lugeda, et Hollywoodis hakati teda esmakordselt märkama. Ja esimene Hollywoodi mees, kelles tärkas huvi ta vastu, oli Irving Thalberg, kuigi too oli teda näinud vaid selliselt, kuis teda kujutasid ärimaailma fotograafid autode, tubade sisustiste ja kosmeetikatoodete reklaampiltidel.

Norma Sheareri esmakordne kohtumine Thalbergiga oli niivõrd kütkestav, et see väärib meenutamist. Kui Norma saabus stuudiosse neljanädalase lepinguga taskus, püüdis ta kokku saada Thalbergiga, kuid terve sekretäride sõjavägi tõkestas teda selles, sundides teda ootama. Vihane viivituse üle, kasutas ta ametnike kiire töö ajal üht soodsat hetke ning tormas ühte sisemisse kontoriruumi. Seal istus laua taga üks noormees. Norma sõstis viimase poole ning päris tormakalt: „Millal näen ma seda Thalbergi, kes laseb mind oodata nagu mõnd jooksupoissi?“ Noormees naeratas. „Palun istuge,“ lausus ta, „mina olengi Thalberg.“ Samast hetkest peale olid nad head sõbrad.

Niiviisi ühines Norma Metro-Goldwyn-Mayeri ühinguga, kus ta töötas sellest ajast peale alaliselt. Esmalt mängis ta üpris tähtsusetuid osi filmides „Elumees“, „Lukretia Lombard“ ja „Elajalik mees“. Tema esimene suurem šanss avanes filmis „See, keda lüüakse“, kus ta mängukaaslasiks olid Lon Chaney ja John Gilbert. Ta romantiline osa kunstrat-sutajana polnud kaugeltki mitte kõige parem selles filmis, kuid see andis talle näitlejatri kuulsuse.

Kogu selle aja vältel süvenes Sheareri ja Thalbergi armastus, kuid väga üjedalt ja aeglaselt — asjaolu, mis oli eriti hämmastav tookordses Hollywoodis, kus oli tollal kiirabielse sõlmimise ja lahutamise ajajärk. Kui Norma Sheareri esimene lepinguaeg möödus, läks ta Thalbergi juurde, et rääkida selle uuendamise üle ning nõuda suuremat palka. Thalberg keeldus viimase punkti suhtes ja Norma sähvas nipsakalt: „Mul on ka teisi pakkumisi. Ma ei tarvitse siia jääda.“

„Ma tean seda,“ vastas Thalberg, „mina saatsin need.“ Ja tõepoolest oli ta seda ka teinud, sest Thalberg oli ühinenud M. G. M. filmiühinguga, mitte palju varem kui Norma Shearer. Thalberg oli need varasemad pakkumised saatnud Norma Shearerile teistelt filmiühingutelt, kus ta oli töötanud enne oma meteorilist tõusu.

Kõige selle aja vältel oli ta uurinud noid väikesi filme, milliseis Norma mängis New Yorgis, ning oli veendunud, et selles naises peituvad filmitähe võimed. Ent isegi siis, kui ta sõlmis temaga lepingu, ei maininud ta Norma Shearerile seda kunagi. Jaa, ta vaevu rääkis temaga.

Kahe aasta möödumisel kogus Thalberg julgust, et telefoneerida Norma Shearerile ning soovida talle häid jõulupühi. Norma jutustas, et ta olevat tookord nutnud rõõmu pärast, kuna see oli esimene kord, kus Thalberg rääkis temaga ka millestki muust kui ametialalisest asjust.

Möödus kuid ja siis saavutas Norma menu filmis „See, keda lüüakse“. Varsti pärast seda kohtus ta ühel seltskond-

likul peol Thalbergiga, kes viibis seal ilma naiskaaslaseta. Mär-gates seda, püüdis Norma minna igale koosviibimisele, kus ta arvas võivat kohata Thalbergi. Nii kohtusid nad sageli, kuid ialgi ei rääkinud nad muud kui vaid tühiseid viisa-kslauseid.

Mitu kuud hiljem, kui Norma oli saanud filmitäheks, män-gides sellistes filmides, nagu „Öökuninganna“, „Valede keeri-ses“ ja „Tema sekretär“, laskis Thalberg oma sekretäri heli-sitada ja küsida, kas Norma ei tahaks minna temaga koos ühe-le suurele esitendusele. Thalberg oli liialt arg, et paluda teda isiklikult, kuid pärast seda ühiselt koosveedetud öhtut kadus nende vahelt tagasihoidlikkus ja nende tutvus ning armastus küpses üsna kiiresti.

Ent mitte enne kui 1927. aastal kogus Thalberg küllaldaselt julgust, et teha Normale abielu-ettepanekut. Nad abiellusid sama aasta septembris, olles teineteist armastanud esimesest kohtumisest saadik — ligikaudu neli aastat. Hollywood imest-leb praegu veel nende armastuse arengut.

Abiellumise ajal oli Norma Shearer tõusnud juba juhtivaks näitlejatariks osade läbi filmides „Üliõpilaspriins“ ja „Näitleja-tar“. Selle tasemeni jõudis ta raske töö ja innuka tehnika-uurimise läbi.

Ta vabanes mõningaist oma füüsilisist kohmakusist ning omas nüüd tasakaalu ja intellektuaalset süvenemisvõimet igasse ossa, mida ta mängis Thalbergi kõrval, kes hoolitses ta karjääri eest, uskudes ta võimeisse ning võideldes, et saavu-tada talle osi, mis annaksid talle uusi tehni-isi kogemusi mängus.

Ent Norma Shearer polnud tollal siiski veel esimestesse ridadesse kuuluv isiksus, kuigi ta oli juba täht. Ta pidi ootama helifilmide ajajärgu alguseni, enne kui ta saavutas kindluse ja täiuslikkuse, mis tegi temast imetletavamaid isiksusi kinolinal ja harukordselt kogunud näitlejatar.

Helifilmide algastmes haaras enamikku osa Hollywoodist kabuhirm. Norma oli sügavas mures oma šansside pärast selles uues valdkonnas. Milline kuulduks ta hääl lähetatuna läbi selle kummalise, komplitseeritud mehhanismi? Thalberg palus teda säilitada rahulikkust ja oodata.

Sellal, kui ta ootas, sai direktor Bayard Veiller luba vändata helifilmi „Mary Dugani protsess“ M. G. M. ühingu ülesandel.

Ta palus Thalbergi lasta mängida Norma selles juhtivat osa, kuid too ei võtnud seda asja tõsiselt. Thalberg arvas, et ta naine polnud küllalt küps sellise nii kandva ja tundeküllase osa jaoks, eriti veel helifilmis.

Kuid Veiller läks Norma juurde ning tal polnud erilisi raskusi, et veenata teda filmima salaja prooviks üht kohtu risküsitlemise-stseeni selles filmis. Selle proovivõtte viis ta Thalbergile, kelle otsus kõlas: „Diktsioon täiuslik.“ Norma Shearer mängiski siis Mary Duganit, saavutades suure menu, mis jätkus veelgi hiilgavamalt järgmistes filmides, nagu „Mrs. Cheyney lõpp“, „Lahutatud“ ja „Olgem lõbusad“.

Need filmid tegid Norma Shearerist suure populaarsu-sega isiksuse.

Kõneosa lisandumine ja otsese edu läbi saadud enese-kindlus viimistlesid ta mängu võluvust, mis oli seni olnud veel pisut ebatäiuslik. Samal ajal panid M. G. M-i moejoo-nistajad kõik oma võimed mängu, et ilustada miss Shearerit tualettidega, mis sobisid talle sel perioodil üllatavalt hästi. Ta oli väga maitsekalt ja apartselt rõivastatud ja ta lahke, siiras isiksus lõi täielikult õitsele.

Järgnesid filmid, nagu „Nende oma soov“, „Võõrad või-vad suudelda“, „Vaba hing“ ja „Eraelud“, millised esitasid

Norma Shearerit valitud osis tulvil šansse tema võimetega näitlejatarile.

Need olid enamikus kangekaelsed, indiskreetsed naiste tüübid, mida Norma mängis neis osis, kuid need olid siiski väga romantilised ja hingepõhjas äärmiselt puhaste naiste kujutised ja kinopublik armastas Norma vahvust ning innukat sööstmist eluseiklusesse nois osades.

Vahepeal levisid jutud Norma Shearerit õnnelikust abi-elust, ta südamlisest, siirast seltsimehelikkusest oma mehega, ta laitmatust eraelust ning sarmist ning ebaisekusest, mis tegid ta igapähele meeldivaks.

Kui ta kuulus kasvas, tuues talle kaasa üha rohkem imetlejaid, paranesid järjest ta võimed, ta mängutehnika muu-tus ikka kindlamaks ja ta esines üha vaheldusrikkamais osis.

1932. a. esines ta arvatavasti oma kõige populaarsemas filmis „Läbi naeratuse“. See oli eriti kaunis osa tõlgitus ja seal esineva romantika lihtsus ja puhtus oli teretulnud vahel-duseks, võrreldes ta varasemate, pisut riskivate osadega. Film „Läbi naeratuse“ võitis kogu maailma südamed. Selle filmi järele on isegi praegu veel nõudmisi vanu filme linastavais kinodes.

Varsti pärast seda lähenes Norma oma kõige võiduka-male filmikarjääri-ajajärgule. Ta oli nüüd jõudnud kõrgele tasemele, kus ta võis endale lubada niisama suuri filmimis-vaheaegu nagu Ronald Colman ja Greta Garbogi.

Võib-olla ei ilmne filmitähe kuulus üheski asjas nii tugevasti kui võimaluses võida lasta end filmida kaks korda aastas või isegi veelgi harvemini. Peab olema juba tõesti väga armastatud filmitäht, kui tema filme oodatakse innukalt nagu suursündmusi.

Kuid Norma Shearer oli saavutanud selle kadestamis-väärse positsiooni juba enne, kui ta mängis filmis „Wimpole'i tänav“. Selles filmis oli ta juba taidurlik. Tollest ajast peale võib ta töö kohta öelda, et ta tegi ikka kõike võimalikku, et püsida sel väga kõrgel tasemel, milliseni ta oli jõudnud filmiga „Wimpole'i tänav“.

Tema osa filmis „Romeo ja Julia“ oli küllaltki julgust-nõudev katse, kuid pole kahtlust, et Norma Shearerit poolt kehastatud Julia oli parem, kui suutnuks seda mängida ükski teine filmitäht.

Hoolimata mõnest detailsest, kitsarinnalisest kriitikast, oli „Romeo ja Julia“ äärmiselt menukas. See oli Thalbergi viimne film. Ta suri, kui filmist oli juba kolm neljand:kkü vändatud, ning ta uskus, et ta oli sellega loonud midagi tõesti väärtuslikku, ja samuti võis ta ka veel näha, et Norma oli selles osas hiilgav.

Norma jäi leseks kahe väikese lapsega, kuid ta talus seda saatuselööki väarikalt ja kaunit. Tema tagasitõmbumine filmist, et parandada saadud haava, tõendas maailmale loo-mulikult, kui võrd ta oskas hinnata tõelisi eluväärtusi. See näitas, kui väär oli nende kriitikute arvamus, kes tembeldasid teda taoti vaid auahneks karjeristiks.

Nüüd, millal ta on taas filmis, pühitsedes oma tagasi-tulekut „Marie Antoinette'is“, on Norma Shearerit mõjukus veel suurem kui varemalt.

Pole kaheldav, et tulevikus ta esineb ainult esmajärgulistes filmides. Parimaid läinud aasta filme oli M. G. M-i filmiühin-gus arvatavasti küll „Marie Antoinette“, kuna „Idioodi nau-ding“ on silmapaistev toode 1939. aastast.

Ja nüüd mängib Norma Shearer kandvat osa vändamisel-olevas filmis „Naised“ — pilkefilmis New Yorgi kõrgema seltskonna üle.

Thalberg ja Norma Shearer õnnelikkude abieluinimestena.

Norma Shearer lahkeb filmist.

Uuesti tagasi. Filmist „Marie Antoinette“.

Anna Haava 75-aastane

Anna Rosalie Haavakivi, luuletaja-nimega Anna Haava, sündis 15. oktoobril 1864. a. Kodavere kihelkonnas Pala vallas Haavakivi talus. Oppis esmalt Pataste mõisa erakoolis, hiljem lõpetas Tartu kõrgema tütarlastekooli kodukooli-õpetajanna kutsetunnistusega. Hakkas teotsema lasteaednikuna ja eratunniandjana. Vahepeal viibis Saksamaal, hiljem Venemaal, kust ta pöördus 1900. a. kodumaale ja asus isatallu venna juurde perenaiseks. 1906. a. asus ta alatiseks Tartu, pühendudes täielikult kirjanduslikule tegevusele.

Üks on minul pühama koda

Üks on minul pühama koda:
minu vanemate maja,
vaikne, lihtne eesti talu. —

Süda tahab seisma jääda
õnnes, valus, mälestades
vaikset, lihtsat eesti talu!

Armastus sääls ehtis elu —
oli vaikne, püha luule —
vaikses lihtsas eesti talus.

Oh — nii vara lahkusite,
kalmu alla kadusite,
isakene, emakene!

Ei saand teile tänu tuua,
armastusel andeid anda —
isakene, emakene.

Lahkusite alla hauda,
kadusite alla kalmu —
aga armastus jäi siia!

See mu südames nii süttib,
ilutseb nüüd minu hinges,
kuni jätkub elupäevi...

Anna Haava

Anna Haava esimesed luuletused ilmusid Hermannil „Postimehes“ ja äratasid kohe üldist tähelepanu. Kõik ta kolm esimest luuletuskogu: „Luuletused“ I (1888), II (1890) ja III (1897) esitavad enamikus armastusluulet. Ta järgmised värsiraamatud: „Lained“ (1906), „Ristlained“ (1910), „Põhja-maa lapsed“ (1913) ja „Meie päevist“ (1920) sisaldavad juba rohkesti ühiskondlikke küsimusi haaravat, protestivat ning arvustavat ajaluulet. Oma viimastes kogudes: „Siiski on elu ilus“ (1930) ja „Laulan oma eesti laulu“ (1934) Anna Haava on välja jõudnud tasakaaluka ja optimistliku elutundeni.

Moode saabuvaks talveks

1

2

3

4

Mütse ja muhv tütarlastele

1. 4-a. tütarlapsele nägus müts, mis valmistatud ühevärvilisest ja ruudulisest materjalist. Lõige IX lõikelehel.

2. Riidest ja karusnahast talvmüts 3-a. poisile. Lõige X lõikelehel.

3. Nahkäärisega talvmüts tütarlapsele. Lõige XI lõikelehel.

4. Müts ja muhv 10-a. tütarlapsele. Lõige XII lõikelehel.

Moodide kirjeldused

416—418. Kolm moodsat talvmantlit.

419. Sportliku tegumoega talvmantel segamuustrilisest villasest materjalist.

420. Elegantne sügismantel.

421. Moodne pealeõunakleit siidist või kergest villasest. Kaunistuseks tumedad siidpaelad ja valged volditud vest.

422. Nägus pealeõunakleit hallikasrohelisest siidist.

423. Moodne sügismantel diagonaalmuustrilisest villasest materjalist.

416

417

418

419

420

421

422

424. Moodne kolmveerand-pikk jakk karakullist.

425. Sportlik jakk lamba- või vasikanahast.

426. Meeldiv mantel karusnahast või selle imitatsioonist.

427. Nägus sügiskostüüm karakullkrae ja -taskutega.

428. Moodsalõikeline meeldiv kleit tumesinisest siidist või villasest. Kaunistuseks valge krae, kätised ja vestinurgad.

423

424

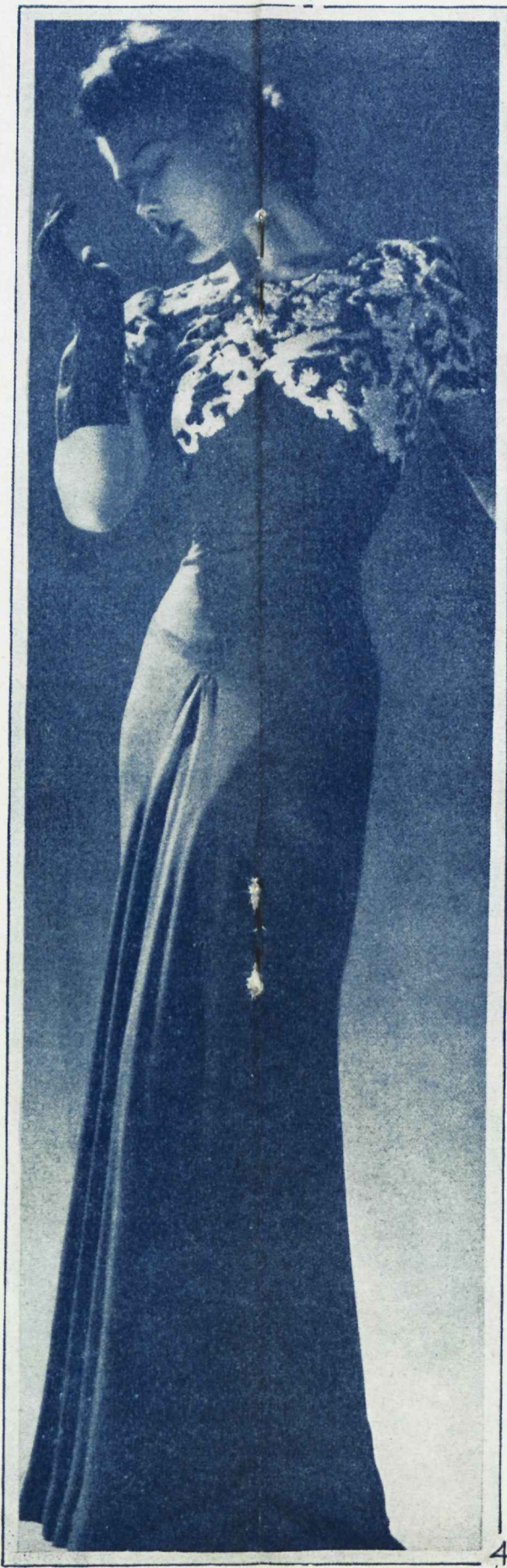
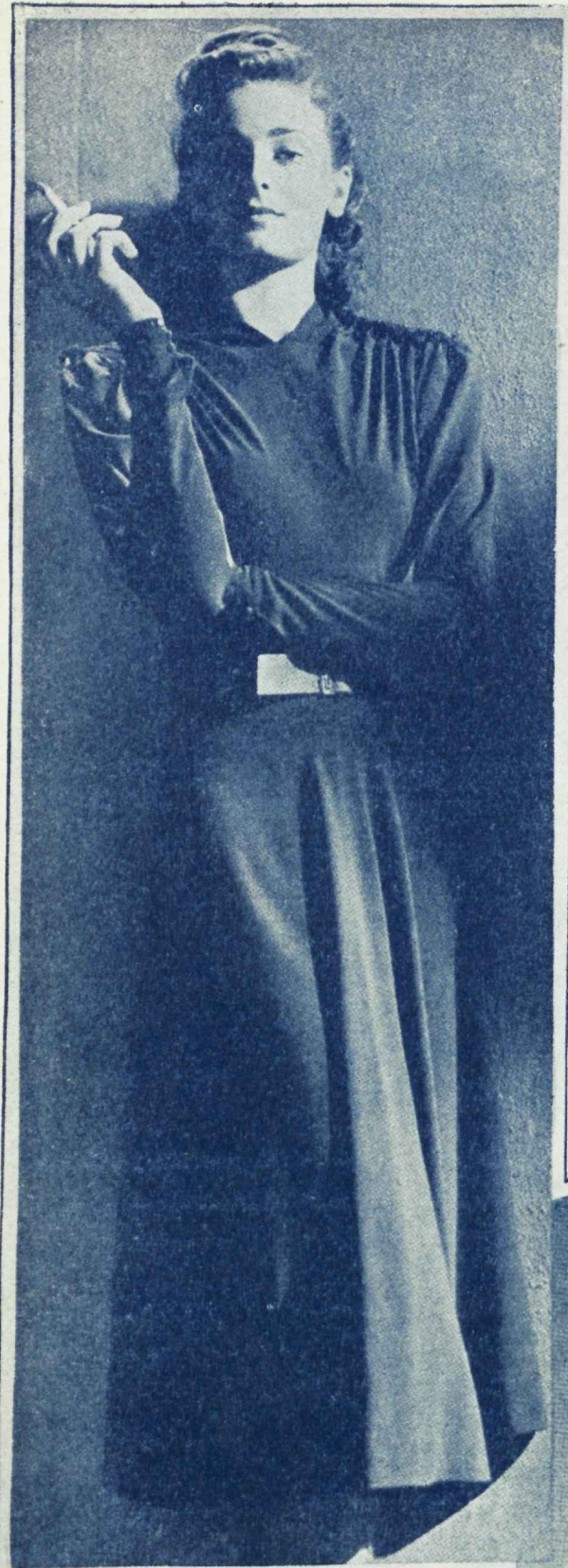
425

426

427

428

Langevate LEHTEDE ajaks

1. Elegantne pealeõunakleit tumesinisest siidist.
2. Huvitava karakullkraega moodne sügis- või talvmantel hallikassinisest pehmest villasest materjalist. Puusade kohta on tehtud huvitav nõõrtikand.
3. Moodne mantel karakullist või mõnest muust karusnahast.
4. Elegantne väike-õhtukleit tumedast siidist või sametist. Kleidi ülaosa ja varrukad on kaunistatud pärltikandiga.

5. Moodne õhtukleit helesinisest muareest on huvitav just praeguses õhtumoes esikohal seisva seljaosa väljatõõtamiselt.
6. Nägus päevakleit helepruunist vilasest, valge krae ja kätistega.
7. Moodne päevakleit helehallist vilasest, huvitavalt väljatõõtatud seemisnahk-krae ja -vööga.

429

430

431

432

433

434

435

429. Meeldiva tegumoega kleit. Lõige I lõikelehel.
 430. Huvitav päevakleit triibulisest materjalist.
 431. Nägus kleit kergest vill-krepist, kaunistatud nägusa värvilise paela või tikandiga.
 432. Elegantne hommikmantel paksemast siidist, ääristatud teist värvi paelaga, millist värvi on ka nõõbid ja vöö. Lõige II lõikelehel.
 433. Meeldiv kleit helehallist materjalist. Passel lihtne tikand roostepunasega.
 434. Päevakleit kahesugusest materjalist.
 435. Moodne päevakleit villasest materjalist, valge või värvilise krae ja vestiga.
 436. Huvitav pluus peeneruudulisest materjalist. Lõige III lõikelehel.
 437. Meeldiv pluus sportlikus tegumoes.
 438. Elegantne õhtupluus lameest.
 439. Moodne pealelõunapluus siidist.

440. Huvitav pluus sportliku seeliku juurde.
 441. Nägus pluus pitsgarnituuriga.
 442. Moodne kleit tepitud kaunististega.

Moodsaid kleite, pesu ja sukki

kõige suuremas valikus ostate

JOH. ROOSIPUU KAUBAMAJAST

Tartus, Suurturg 14, telef. 20-85

436

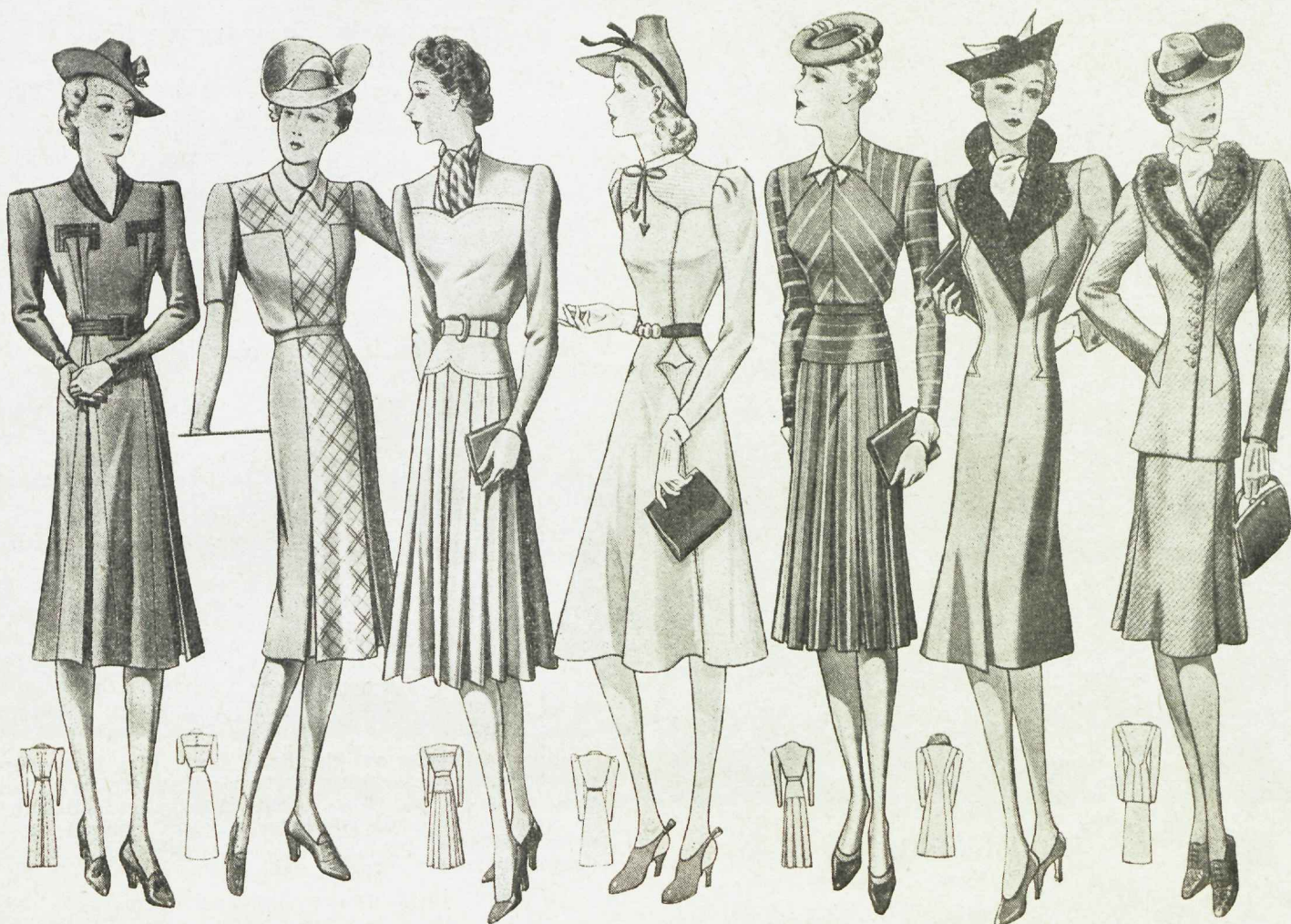
437

438

439

440

441

442

443

444

445

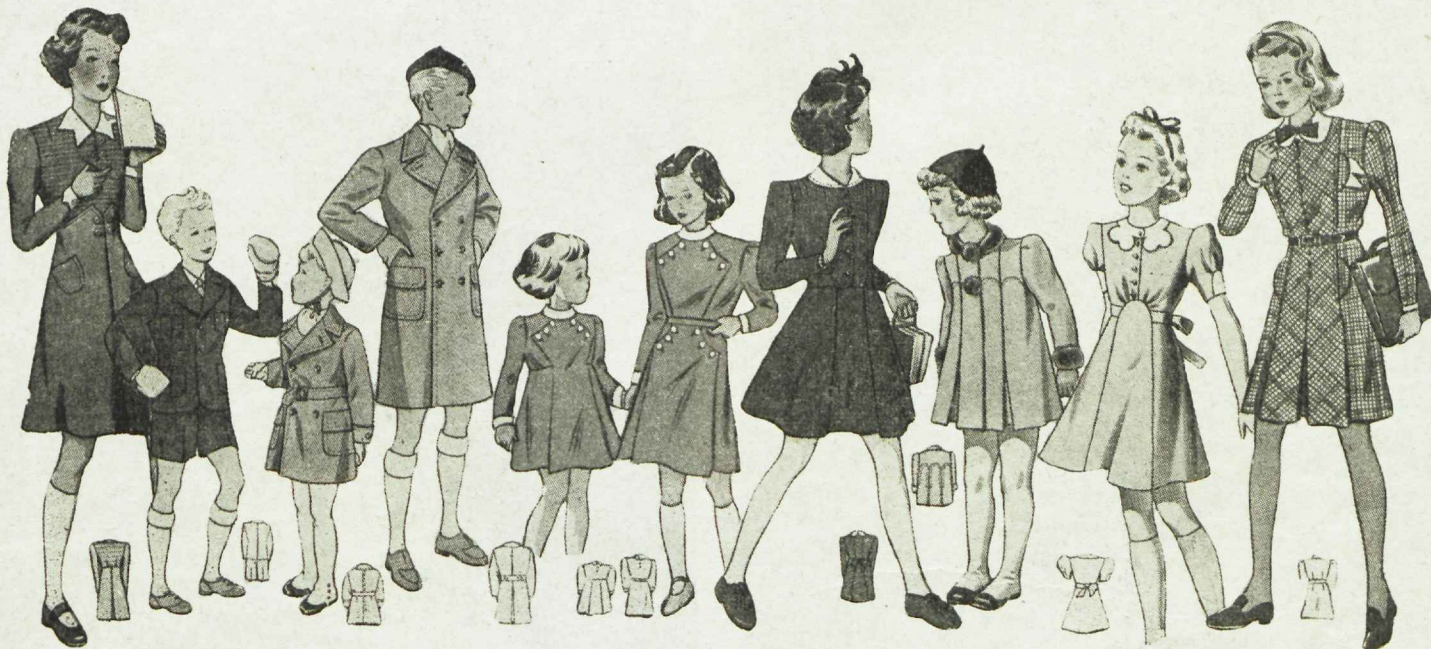
446

447

448

443. Kleit kahesugusest materjalist.
 444. Sportliku tegumoega päevakleit.
 445. Huvitava tegumoega kleit väikese valge püstkraega.
 446. Huvitavalt töötatud kleit triibulisest materjalist.
 447. Elegantne talvmantel karakullkraega.
 448. Moodne talvkostüüm diagonaalmustrilisest villasest materjalist.
 449. Kahesugusest materjalist nägus kleit suuremale tütarlapsele.

450. Taskutega ülikond poisile. Lõige IV lõikelehel.
 451. Sügismantel poisile. Lõige V lõikelehel.
 452. Sügismantel suuremale poisile. Lõige VI lõikelehel.
 453. Nägus kleit tütarlapsele. Lõige VII lõikelehel.
 454. Kleit suuremale tütarlapsele.
 455. Meeldiv koolikleit tütarlapsele.
 456. Nägus sügis- või talvmantel tütarlapsele.
 457. Huvitav peokleit tütarlapsele.
 458. Nägus ruudulisest materjalist kleit suuremale tütarlapsele. Lõige VIII lõikelehel.

449

450

451

452

453

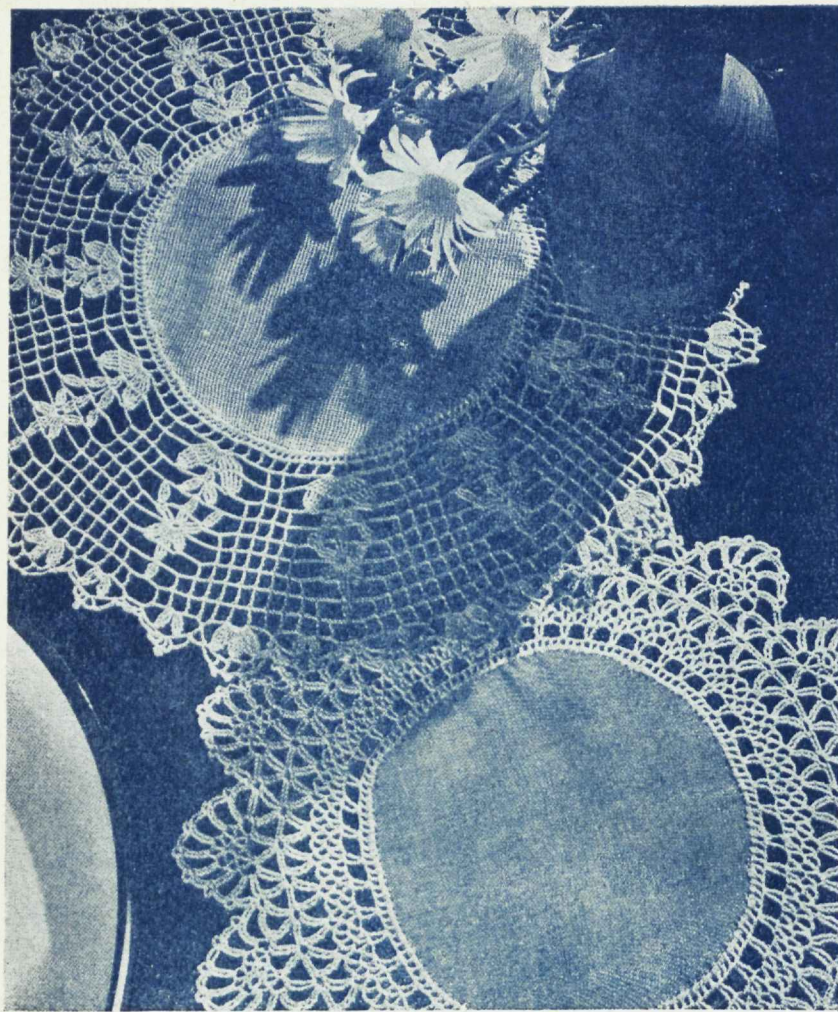
454

455

456

457

458

Niitloom-tekk

S. Kont

Tekk sobib nii voodi, diivani kui ka seina katteks. Lõimeks linane niit nr. 18 (3-kordne) või tamsa nr. 20. Koeks kodumaa või inglise villane lõng. Kirjaks tarvitada 3-kordselt poolitatud lõnga, põhjaks 2-kordset. Kanga laiuks käärida 150 sm laiuse teki tarvis 450 lõnga. Suga nr 30/1. Rakenduse ja koetamise järjekord mustrirehel. Teki pikkuseks on 2 m 25 sm. Lõime kulub tekile 450 g ja villast lõnga 2200 g. Värvide järgi kulub villast lõnga:

× — keskmist pruuni	800 g	■ — musta	150 g
: — rohelist (heledat)	100 „	● — oranži	150 „
— telliskivipunast	200 „	> — sinakasrohelist	50 „
/ — kollast	200 „	— — tumebeeži	300 „
+ — helebeeži	150 „		

Rakendus ja koetamine mustrirehel.

Heegelpitsiga ümmargune lina

Materjaliks valge peen linane või etamiin ja läikega „Ankur“ heegelniit nr. 60–80. Riidest lõigata välja ring, mille läbimõõt on 13 sm, ning heegeldada pits mustrirehel antud skeemi järgi kohe külge. Riideringil pöörata kitsas äär tagasi ning heegeldada esimene ring 1 samm ja 1 ketisilmus vahelduvalt, nii et iga kahe samba vahe oleks umbes 2 mm. 2. ring: 1 kahek. s. alumise ketisilmuse ümber, 3 ketisilmust jne., nagu on näha mustrirehel antud skeemil. Viimasel real heegeldatakse pikood, 4 ketisilmust ja 1 kinniss. esimesse ketisilmusesse. Skeem mustrirehel.

Väike heegelpitsiga linake

(Pildil all)

Linakese materjaliks on keskel valge markisett või opaalbatist ja pitsiks läikega „Ankur“ heegelniit nr. 50–80. Esiteks lõigata riidest välja 11 sm suuruse läbimõõduga ring, keerata tagasi kitsas äär ja heegeldada üle 1 samm ja 1 ketisilmus vahelduvalt, kusjuures iga kahe samba vahe oleks umbes 2 mm. 2. ring: kaks, ühest ketis. lahutatud kahek. sammast ümber alumise ketisilmuse, 4 ketis. jne., nagu näidatud antud skeemil. Heegeldamisel pauna tähele ringi, mis märgitud skeemil noolega, sest seal tuleb sisemised kaared edasi-tagasi käivalt ühendada.

Skeem mustrirehel.

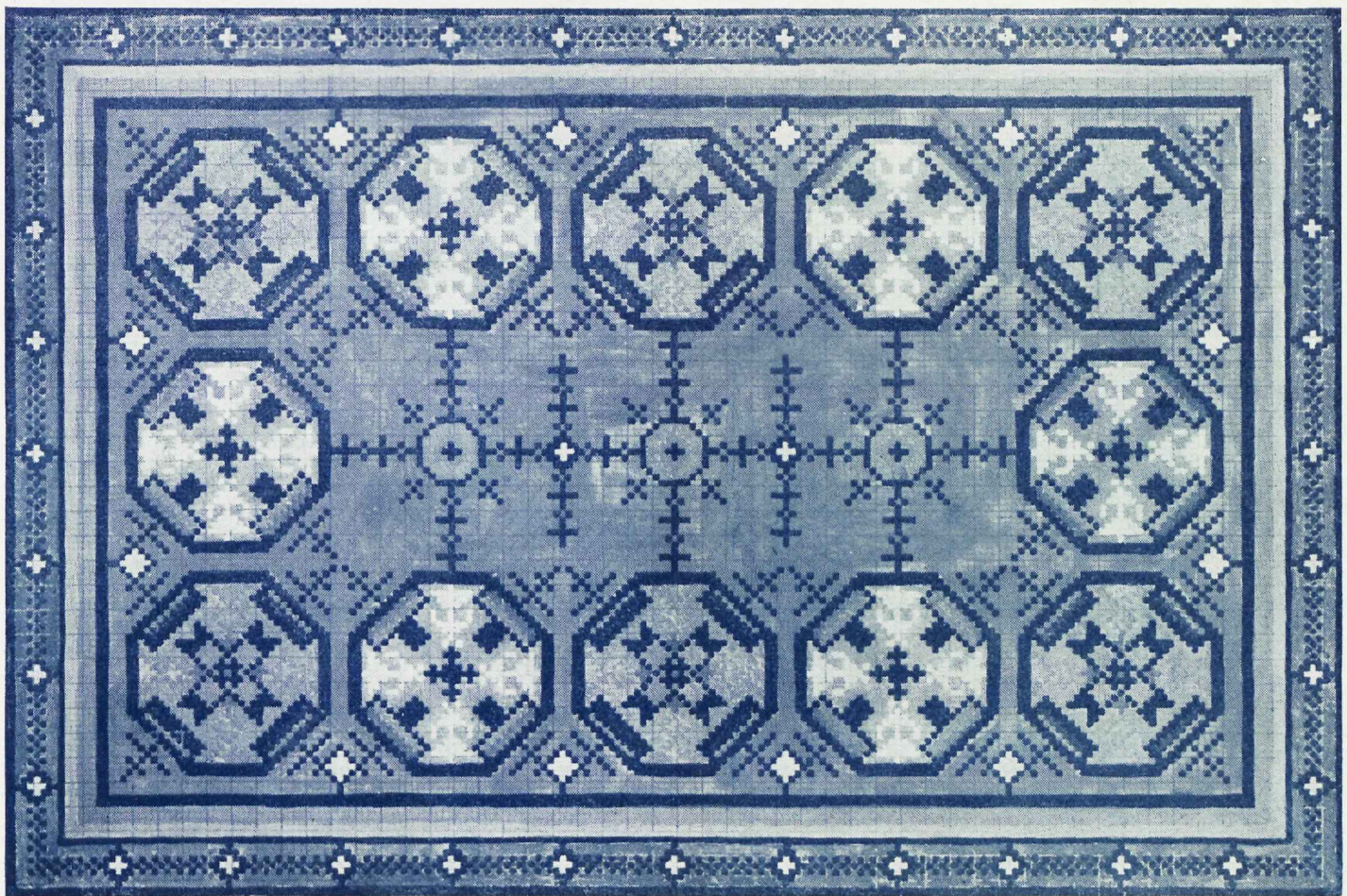
Tikitud lina

A. Kõve

Lina materjaliks on pleegitatud linane riie. Lina muster koosneb mitmesugustest pistete ridadest, mis on tikitud rist-, madal-, vars-, ristik-, sämp- ja tähtpistes. Tikkimisel on kasutatud villaseid ja siidlõngu. Värvid sobivates toonides on järgmised: roheline, pruun ja punane villane lõng ning kollane mezzana siid.

Skeem ja muster asuvad mustrirehel.

Vaipa rahvuslikkudel motiividel

A. Nemvalts

Vaiba suurus on 217 × 145 ruutu. Kui võtta igale ruudule vastavalt 1 sm, siis oleks vaiba suurus sama, nagu näitab ruutude arv. Vaipa võib õmmelda mitmesuguses pistes, nagu rist-, keelim-, õis-, smürna- jne. pistes. Värvid on antud „Ekstra“, „Estonia“ ja Keila villatööstuse kaartide järgi.

1. Tume-roosakasbeež — nr. 34 — nr. 563 — nr. 33

2. Hallikassinine
3. Tumepruun
4. Tume-roostepunane
5. Kollane
6. Kollakasvalge
7. Vanaroosa

„Ekstra“ „Estonia“ Keila villat.
 — nr. 37 — nr. 517 — nr. 5
 — „ 55 — „ 553 — „ 60
 — „ 40 — „ 523 — „ 70
 — „ 15 — „ 548 — „ 9
 — „ 61 — „ 546 — „ 71
 — „ 70 — „ 562 — „ 17

¼ mustrit asub mustrilehel.

Kootud aknaeesriided

Els Joost

Suga nr. 80,003. 4 niit. 2 koelauda.

Lõimeks ja koeks läiklõim nr. 24 ja võrgulõng nr. 100. Eesriiete laius 92 sm.

Käärida kaks lõimlõnga ja üks võrgulõng. Soas keskmine pinnu vahel võrgulõng, s. o. nietatud esimesele ja neljandale niisvarvale. Värvid on „Ankur“ ja CB (sulgudes) kaartide j.: pruun — 578 (116), punane — 540 (754), roheline — 784 (24), kollane — 444 (131), rohekaskollane (sinepikollane) — 548 (16), beež — 812 (182).

Lõngade arvud on antud koos võrgulõngaga, välja arvatud, kus esineb 1 roheline flaamlõng.

Käärida:

pruuni — 100 l.	1 beeži, 1 punast — 18 l.
1 pruuni, 1 punast — 36 l.	1 beeži, 1 rohelist — 30 l.
1 pruuni, 1 rohelist — 45 l.	rohelist — 60 l.
1 roheline flaamlõng	1 roheline flaamlõng
pruuni — 15 l.	rohelist — 18 l.
1 kollane, 1 beež — 24 l.	1 roheline flaamlõng
1 roheline, 1 beež — 6 l.	1 roh., 1 sineproh. — 54 l.
1 sineprohel., 1 roh. — 30 l.	sineprohelist — 40 l.
pruuni — 30 l.	kollast — 10 l.
punast — 90 l.	1 kollast, 1 beeži — 36 l.
1 roheline flaamlõng	1 roheline flaamlõng
punast — 21 l.	beeži — 70 l.

Käärides jälgida, et flaamlõnga-tombud jookseksid vastaskohtadesse. Koetamisel iga neljas kude on võrgulõng ja kudumissiid kokkupoollitult. Rohelise lõime vahel sama värvi roheline kudumissiid. Kollase ja beeži vahel beež siid ja võrgulõng ning puhase vahel pruun kudumissiid võrgulõngaga.

Koetamise kord:

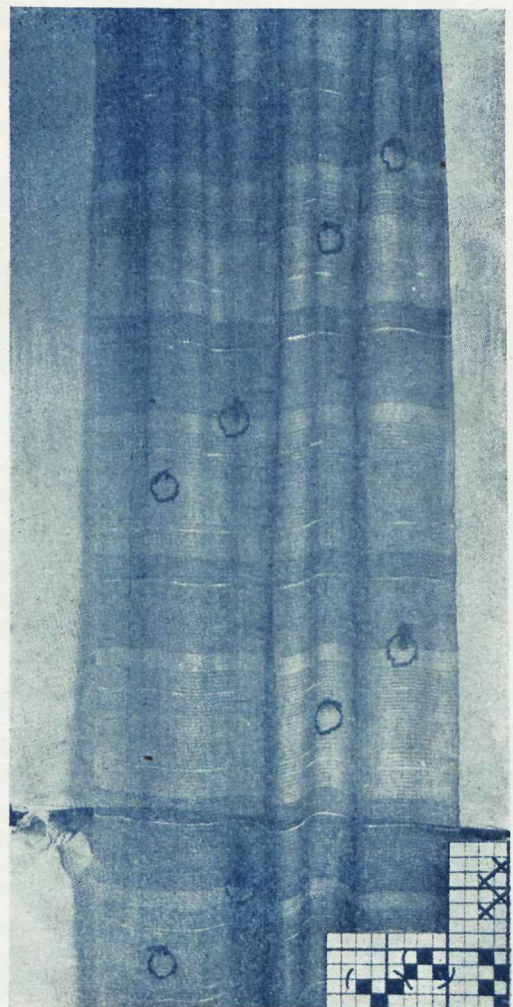
Punast 15 sm (alumine äär). Beeži 5 sm. 1 valge kodukedratud tombulõng. Sellest 2 sm ülespoole beeži flaamlõnga keskmisest rohelistest lõimejoonest heledamale äärele. (Kui lõim on pakule kääritud nii, et valkjama kanga serv jääb vasemale poole.)

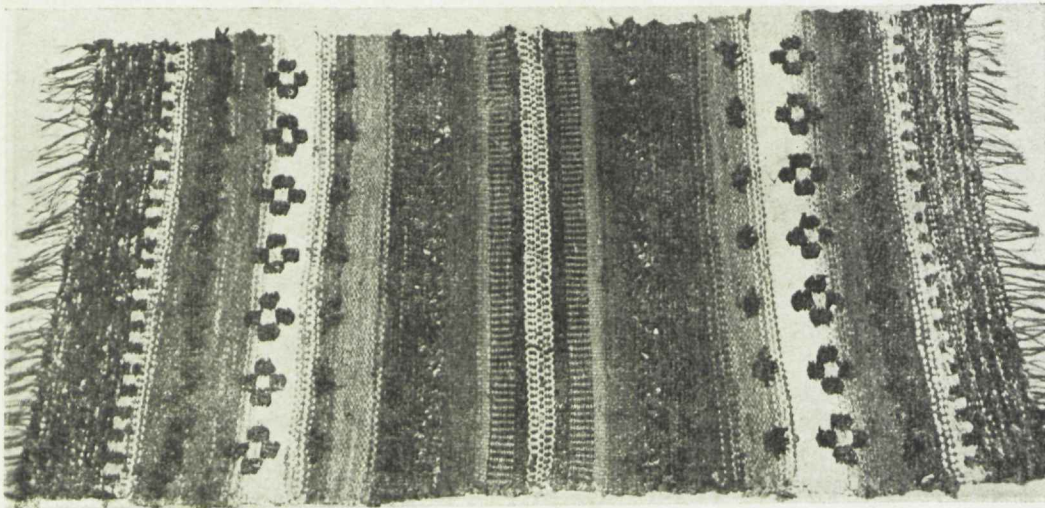
Beeži 10 sm. Kollast 2 sm. Paremtal esimesest flaamlõimest roheline flaamlõng kuni — 18 sm enne teist äärt, mille alla lõpeb punane ringpõime. 18 sm vasemast äärest kollast 2 sm ja 1 valge tombulõng.

Kollast 4 sm. Beeži 3 sm. Roheline ringpõime algab beeži koega vasempoolsest äärest 34 sm.

Rohelist 3 sm. Roheline flaamlõng ringi pealt paremale äärmise flaamlõimeni.

(Järg lk. 311)

Väike põrandavaip

E. Nagel

Valmis vaiba suurus on 73×123 sm. Vaiba lõimeks sobib hästi võrguniit nr. 12/20 (15/20) või sellele jämeduselt vastav takune. Võrguniiti käärida 270 lõnga. Kanga pikkuseks võtta 190 sm. Võrguniiti kulub 200 g. Sobiv suga on nr. 35/1 (30/1).

1.

2.

Kaks spordigarnituuri rahvusliku vöökirjakaunistisega

1.

Pullover kootakse punasest villasest lõngast, siledas koes, vöökiri — roheline, sinine, kollane ja valgega. Ees soovi korral tõmblukk-kinnis, kuid see võib ka ära jääda.

Koeks võib tarvitada niihästi villast lõnga kui ka riideribasid. (Käesoleva vaiba kudumiseks ongi tarvitatud riideribasid.) Räbalaid kulub vaiba koeks 1 kg. Vaiba koe värvideks on kasutatud: tumepruuni, sammalrohelist, beeži, musta-halli-kirjut, kollakasvalget, lillakas-hallikat, hele-roostepruuni, tume-roostepruuni, helepruuni, helehalli, musta, kollast, helerohelist. Üldiselt on tarvitatud pruunikaid ja hallikasilakaid toone kõige enam. Narmaspõime on valmistatud pruunist räbalaist ning motiivid on korjatud pruuni sametiga ja helekollasega. Motiive võib ka pindpõimes valmistada, kuid korjatuna näivad nad nägusamatena. Vaiba keskkohas

olevad sämbud on kootud, tallates musta värvi ajal üht, halli ajal teist tallalauda. Vaibale teha ripssidus (kaerrips).

Muster mustrilehel.

Müts on samuti punane, kootakse pikliku nelinurgana, mille ots pärast torbikuks kokku õmmeldakse. Müts seotakse lõua alt.

Kindad on valged, sama vöökirjaga päradel.

2.

Pulloveri alumine osa ja varrukad on sidrunkollased, piht ja krae tumesinised. Krae on kootud 2 silma parempidi, 2 s. pahempidi, krael punane-kollane triip. Samas koes on keskmine vööosa: roheline-punase-kollase-tumesinise-triibuline.

Muu on kõik kootud silepindses koes. Tumesinisele pihale on madal- ja varspistes õmmeldud rahvuslik „roositud“ kindakiri. Sama kiri on õmmeldud ka tumesinistele kinnastele.

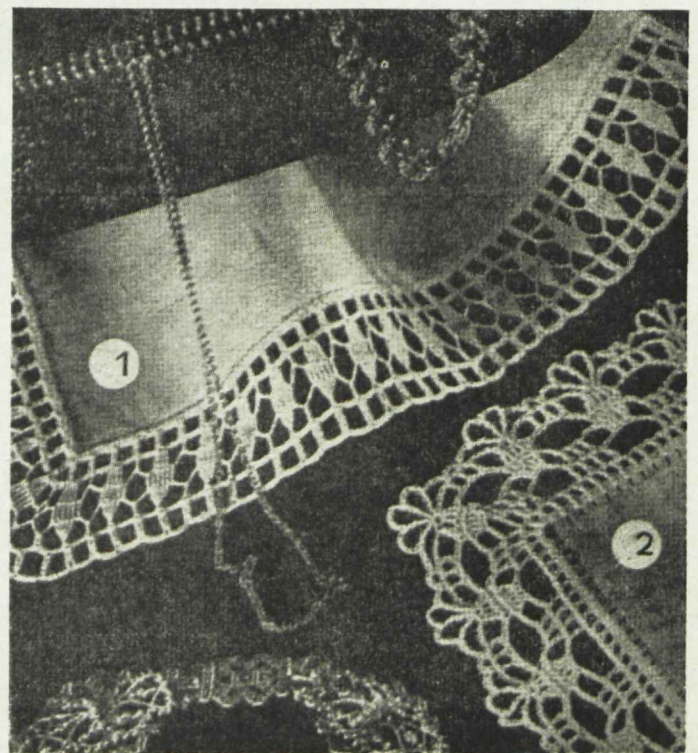
Müts on bareti moodi. Kollase põhja võib heegeldada bareti põhjana, millele sirge, tikitud äär külge kududa. Pealael punane tups.

Kaks heegelpitsiga kaunistatud taskurätti

Pits nr. 1.

Taskurätti materjaliks on peen linane või opaalbatist ja pitsi heegeldamiseks „Ankur“ läikega heegelnii nr. 150—200.

1. rida: pärast ääre heegeldamist kinnissilmuste rea igasse 3. kinnissilmusesse 2 kahek. sammast ja 3 ketisilmust vahelduvalt. 2. r.: iga alumise rea ketisilmuste kaare ümber 5 (Järg lk. 311)

Telgedelkootud padi setu- tikandiga

Elli Peterson

Padja suurus on 50×60 sm. Sidus krepp. Suga nr. 60/2. Käärida 720 lõnga, lõim nr. 24. Padi on kootud aeglase värvide üleminekuga, mis algab „Ekstra“ tumepruuniga nr. 55, edasi tuhmoranz nr. 11, kollakasbeež nr. 60, kollakasvalge nr. 61 ning lõpuks jälle veidi oranži. Tikkimiseks on tarvitatud sama villast käsitöölõnga ja meetrisiidi. Mustrimotiiv on antud mustri-
lehel loomusuuruses, mis kopeerida kootud padjale ja tikkida. Padja teine pool on kootud triibuline.

Väikesed ruutmotiivid lähevad ülesminevalt värvilt kord-korralt heledamaks ja on igauks ise värvi. Kastpiste on kõik tumepruuniga. Antud mustrit võib tikkida ka harilikule villasele või siidmaterjalile

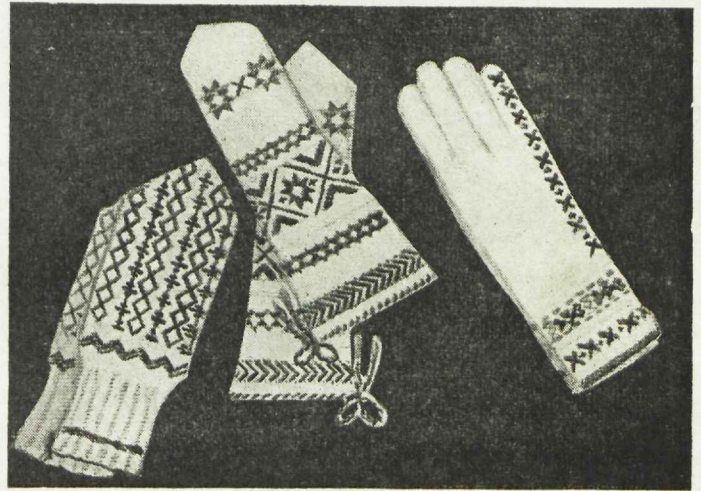
Meetrisiidi värvid: 4 — oranž nr. 835, 5 — määratud kollane nr. 855, 6 — hallkassinine nr. 808.

Värvid villasele käsitöölõngale on antud „Ekstra“, „Estonia“ ja Keila villatööstuse kaartide järgi.

„Ekstra“ „Estonia“ Keila villatööstus.

1. — Oranž	— nr. 14	— nr. 510	— nr. 62
2. — Tume kollane	— „ 15	— „ 509	— „ 68
3. — Sidrun kollane	— „ 71	— „ 620	— „ 82
7. — Tumeroheline	— „ 17	— „ 598	— „ 13
8. — Heleroheline	— „ 19	— „ 596	— „ 12
9. — Tumepruun	— „ 55	— „ 554	— „ 60

Muster mustri-
lehel.

1 2 3

Kaks heegelpitsiga kaunistatud taskurätti

(Algus lk. 310)

kinnissilmust. **3. r.:** esimese rea kahe kahekordse samba kohale 1 kahekordne s. ja 4 ketisilmust, järgmise 2 kahek. samba kohale 4 kahekordset sammast, 4 ketis. **4. r.:** vahelduvalt sambagrupi kohale 6 kahek. sammast ja 6 ketisilmust. **5. r.:** alumise rea 6 kahek. s. kohale 4 korruga kokkuvõetud kahek. sammast, 3 ketisilmust, 1 sammast, 3 ketis. **6. r.:** iga ketis. kaare kohale 5 kinnissilmust. **7. r.:** 2 kahekordset sammast ja 3 ketis. vahelduvalt. **8. r.:** iga õhks. kaare kohale 5 kinnissilmust.

Pits nr. 2.

Taskuräti materjal ja heegelnii sama, nagu märgitud pits nr. 1 juures.

1. r.: rullkandile heegeldada 1 s. ja 1 ketis. vahelduvalt. **2. r.:** 4 korda vahelduvalt 1 sammast ja 1 ketis., 9 ketisilmust kinnitada alumise rea 5 samba kohale. Korrata rea algusest. **3. r.:** alumise rea 4-sambalise grupi kohale 3 s. ja 3 ketis. vahelduvalt, 4 ketis., 5 sammast alumise rea ketis. kaare keskohta, 4 ketis. jne. rea algusest. **4. r.:** 5 kinnissilmust alumise rea 5 samba kohale ja 9 ketis. vahelduvalt. **5. r.:** 5 sammast korruga lõpetatud eelmise rea 5 kinnissilmuse kohale, 5 ketis., 3 sammast ja 3 ketis. vahelduvalt alumise rea ketis. kaare keskele, 4 ketis. jne. rea algusest. **6. r.:** iga alumise rea 3 sambagrupi keskohta 1 kinniss., 3 ketis., 1 kinniss., 3 ketis., 1 kahek. s. alumise rea 5-sambalise grupi keskohta, 3 ketis., 1 kahek. s. samasse kinnit., kus eelmine sammast, 3 ketis., 1 kahek. s., 3 ketis. ja 1 kinniss. alumise rea kolmesambalise grupi keskele jne. rea algusest.

Kindad rahvuskirjades

Kõikide kinnaste põhivärvi võib valida meelepäraselt; vastavalt põhivärville tuleb võtta kirja värvid. Triibud nr. 1 ja 3 päral on kootud mõnes kirjavarvis (1.—2. rida).

Kootud aknaeesriided

(Algus lk. 309)

Rohelist 9 sm. 1 valge tombulõng. Punast 5 sm. Kõike korrata sobiva pikkuseni. Alata beežiga. Varspõime-ringid asetsevad vaheldumisi mõlema ääre pool ja flaamlõnga katkendjooned samuti. Ringide läbimõõt 6 sm. Nööriks keerata kokku 8 punast kudumissiidi, 4 punast ja 4 pruuni lõime, see veel teist korda pärast korrutamist kokku keerata. Kaarjoont on kerge hoida lõimlõngade rühmade järgi põimetes, võttes ümber kolme lõime ja vastavalt üle mitme rühma. Või lõigata 6-sm läbimõõduga papist ring, mille abil läheb töö hõlpsasti. Roheliseks põimeks: 6 roh. lõime, 6 rohelist kudumissiidi ja 2 kollast narmasiidi korrutada samuti kui punasegi jaoks. Põimete otsad sõlmida pealejäävate lipsudena. See-tõttu tuleb kõiki eesriideid alata alt äärest kudumisega. Flaamlõnga 1 viht (50 g) on 140 m. Võrgulõnga nr. 100 1 viht (25 g) „ 658 „

Iga tark naine tarvitab ainult

Crème Mouson'i.

Crème MOUSON annab nahale mati, noorusliku, läiketa jume, hävitab kõik kortsud. On kõige parem puudrialune.

Tuub alates 35 sendist.

Teadmiseks käsitöö-sõpradele.

Hulk nais-käsitööga tegelevaid meie oma eesti naisi varustavad oma parimate ja õnnestunumate töödega enamiku meie ajakirja käsitöö-osast. Meie ei täida oma ajakirja lehekülgi odavate ja maitsetute välismaa ajakirjadest võetud käsitöö-esemetega nagu mõni teine ajakiri.

Teie võite sellest julgesti rääkida igale oma tuttavale, kes veel ei loe „Maretit“.

Teile tänulik

„MARET“

Elegantne pealelõunakleit tikanditega, tumerohelisest

Lindener sametist.

Lindener sameti ostul jälgige kvaliteeditempli riide serval.

Moekiri

• saabuvaks talveks

Uus sügis- ja talvmood esitleb end nüüd kindlalt piiritletud kavaga. Lühikesed, hõljuvad seelikud, kitsad pihad, sageli rõhutatud korsett-efektide ja vööga, mitmekesisemais variatsioones boleerod, need on selle vaimustava, noorusliku moe peatunnused. Eriti eelistatakse kellukesekujulisi ja plisseeritud seelikuid. Plisseeritud seelikud on eriti graatsilised ja liikumise juures hoogsad. Huvist selle liikuva joone vastu tekkisid ka kiil- või sirmseelikud, milliseid valmistatakse eriti tugevamaist riideist. Need seelikud koosnevad paljudest kitsastest osadest, mis alt tublisti laienevad. See seelikuvorm koos mõõdukalt laia kellukesekujulise seelikuga tohiks saada küll tüüpiliseks talvimeks, kuna plisseevoldid ja päikeseplisseed jäävad varuks rohkem siidist pealelõunakleitide või õhuliste õhtukleitide jaoks. Selle lõbusalt kerge moe raamidesse sobib, et särbid, paelad, seotised, rüüzikesed ja kõik need paljud pisi-asjad on päeva-korras.

Õhtukleidid jagunevad kahte kategooriasse: esiteks väga laiad volditud ja klošš-rõivad volangide ning kohevate rüüžidega ning teiseks kleidid, mis jäävad truuks saledale, puusakitsale joonele, laienedes ainult alt suurejooneliselt, mis algab alles põlvkõrguselt. Need kaks vormi elustavad eeloleval talvel suuresti seltskondlikku pilti.

Neile vormele vastavalt on ka materjal selleks kaheks õhtukleidi-kategooriaks väga mitmekesine. Laiadeks kleitideks kasutatakse kergemaid siide, šifooni, tülli ja organzat; karmimad, siledad kleidid eelistavad brokaati, lameed, muareed, tafti, krepp-satääni ja sametit, viimaseid nii musti kui ka teisis ilusais, mahlakais värvitoones, millede hulgas ikka jälle domineerib ilus fuksiapunane. Sametist ja brokaadist on ka väikesed napid õhtujakid välja töötatud, mis — enamikus erinevais värvusis — on ilusad, dekoratiivsed ja praktilised.

Pealelõunakleit toob kõiki uue moe tunnuseid nähtavale. Võib ainult ütelda, et need kleidid väljendavad ülevoolavas külluses uusi, osalt kaunis originaalseid ideid.

Kellele ei meeldiks kaunid seotised valgest siidpiksest või mustast sametpaelast, millised näiliselt eesmärgita, ent siiski nii koketselt just sinna on asetatud, kus nad ei saa märgatavaks jääda! Boleerajakikene, mis on suures lugupidamises, annab palju võimalusi sama teemat maitse ja tuju kohaselt mitmekesisel viisil kasutada. Laiu, sageli ka korsetitaolisi võid tarvitatakse peaaegu alati. Kleit muutub seetõttu liibuvamaks ja näib vööle vaatamata tervikuna.

Käised näitavad õlgadest laienevat joont ja räägitakse sellest, et meil on oodata veel suuremat käiste laiennemist. Kellukesekujulised seelikud jäävad talveks mõõdukasse laiusse, ka mantlite tõttu, millede all liiga lai seelik mõjub inetuna.

Eelistatud värvitooneks sel talvel on kõik varjundid bordoo- ja lillakaspunasest, siis siniroheline ja mandelroheline. Uusima värvusena, isegi seltskonnakleitideks, on hall ja nimelt kõigis varjundis.

Sportlik kleit oma konservatiivse moega on kui tüüpiline ennelõunakleit, kui elukutse- ja kui armastatud reisikleit (suure mantli all) vältimatu moepildis. Seeliku laius on siin ikka targalt piiratud.

Ka pluusrõivastis pühitseb võidukäiku, eriti kui koosneb siidpluusikesest ja plisseeritud kergest seelikust. Seltskonnavõimeliseks muutunud pluusi lameest, brokaadist, šifoonist ja pitsist kantakse pika laia või plisseeritud seeliku juurde.

Ka kostüüm hakkab alt pisut laiinema. Kostüümjakid on enamikus puusapikkused ja liibuvad. Traditsiooniliste revääridega vormi kõrval näeme igasuguseid väikesi fantaasiakostüüme, sageli nahaga kaunistatud jakikestega. Praktiliseks kostüümiks eelistatakse väikeseruudulisi, tupsulisi ja teisi sääraseid materjale, elegantseks kostüümiks aga ühevärvilisi tumedaid riideid ja ka sametit!

Sügis- ja talviantlilite mitmekesisusest võib palju pajutada. Lahtine, kolmveerand-pikk mantel on sama armastatud kui täiesti liibuv, kleidipikkune mantel. Näeme meeste-moelise, varjatud nõõbireaga mantli kõrval ühe- ja kaherealise lühikeste revääride või sallkraega mantleid ja ka täiesti kraeta ning läbitepitud äärtega mantleid. Uudne on mantel kaputsiga, mis on nahaga ääristatud ja tarviduse korral pähe tõmmatakse. Kompleemantlit täiendab sama värvi villane kleit. Elegantsem pealelõunamantel on must, rikkaliku nahkaunistisega. Kantakse ka palju halle mantleid.

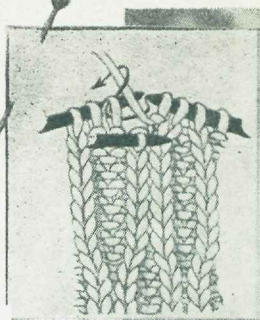
Suusakostüümid on vähe muutunud. Eelistatakse kiilpükse, ent see on enamvähem maitseküsimus. Spordirõivastise juures on ka eelistatud mitmet värvi kombinatsioone, kusjuures püksid, jakk ja pluus-vest või kampsun igaüks oleksid ise värvi.

Kootud pullover

(Kõrval)

Materjali kulub umbes 400 g keskmises jämeduses kollakas beezi ja veidi tumepruuni villast lõnga. Kudumisvardad nr. 2½. Pullover töötatakse edasi-tagasi käivates ridades, harilikkude löigete järgi.

1. rida on arvestatud tagasireana. 1.—7. rida kududa 2 s. parempidi ja 2 s. pahempidi vahelduvalt. 8. real tuleb 2 silmust nüstri kududa, et parempidi-silmus läheks üle pahempidi-silmuse ja

Varrastelkootud jakk tütarlapsele

(All)

Jakile kulub materjali umbes 300 g keskmist sinist ja punktide tikkimiseks 10 g punast. Jakk kootakse edasi-tagasi käivates ridades, harilikkude löigete järgi, millised valmistada mootude järgi. Muster kootakse edasiminevalt 3 silmust pahempidi ja 1 silmus parempidi vahelduvalt. Antud jakk on kootud 8—10-a. tütarlapsele, alates esitükki 44, seljatükki 68 ja varrukaid 46 silmusega alt äärest. Ääred kududa 5 sm laiusele 4 silmust paremp., 2 s. pahempidi vahelduvalt. Esitüki kinnise laius — 2½ sm — on kootud kogu aeg parempidi-silmustes. Kudumisel jäetakse ka 6 ristisihis nõõpauku. Valmiskootud tükid tikitakse punaste punktidega, nagu on näha proovil. Punktide kaugus üksteisest on 2½ sm. Krae alatakse lühemast küljest 14 silmusega ja kootakse — nagu esitüki ääred — kogu aeg parempidi. Jaki osad pressitakse kergelt üle ja õmmeldakse kokku.

pahemp.-s. üle paremp.-silmuse (vaata proov). 1.—8. r. kududa edasiminevalt ülespoole. Pärlimuster, milline esineb taskul, kaelusel ja triibuna varrukal, mis läheb üle ka õlale, kootakse vahelduvalt 1 s. paremp., 1 s. pahemp. ja vahetatakse silmuseid igal uuel real.

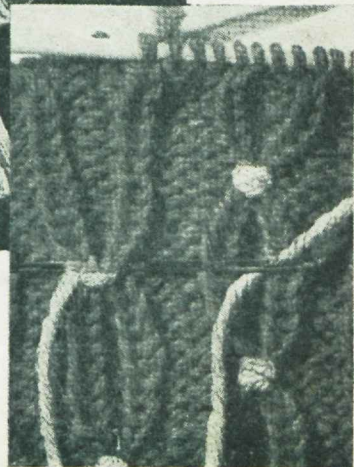
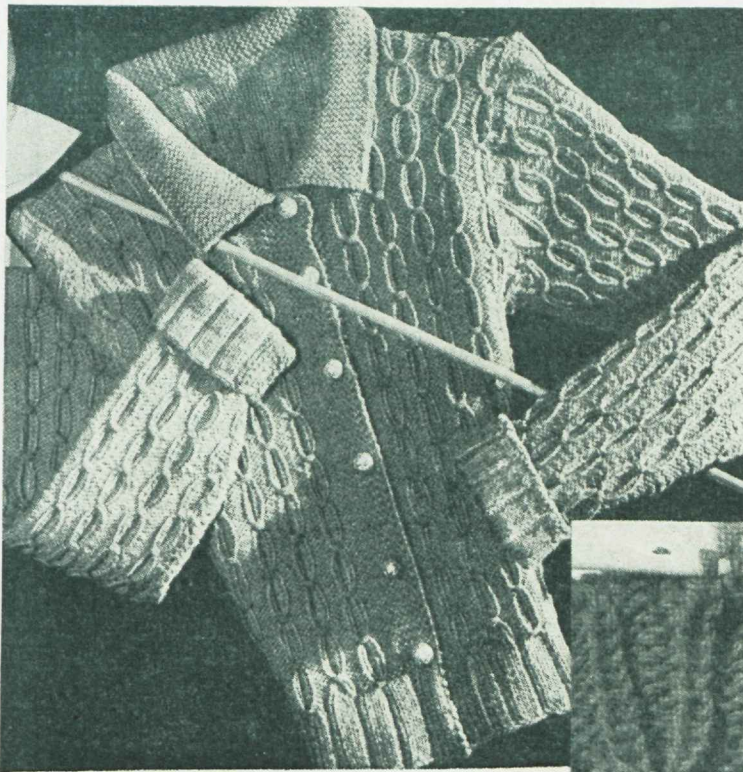
Esi- ja seljatükk alata alt äärest vastava arvu silmusega, nagu nõuab pulloveri laius. Varrukas alata samuti alt äärest ja keskele kududa 4 sm laiune riba pärlimustris. Kaelus alata pulloveri kaeluse äärest ja kududa ka pärlimustris. Varruka pärlimustris riba ääristada ketipistes tumepruuni lõngaga. Pulloveril on kinnis seljal. Pulloveri löiget võib saada toime-tusest 50 sendi eest.

Kootud ülikond 2—4-a. poisile.

(Ülal)

Materjali kulub umbes 300 g, millest 180 g sinist ja 120 g sinist-valget segalõnga. Kudumisvardad nr. 2½. Kootakse edasi-tagasi käivates ridades, antud löigete järgi, vahelduvalt 1 s. paremp., 1 s. pahempidi, kusjuures igal 3. real vahetatakse silmuseid. Pulloveri esi- ja seljatükk alatakse 70 silmusega alt äärest sini-valge-kirjalisest lõngast ning passe kootakse sinine. Passe keskele jäetakse kudumisel kinnis. Igal real värvivahetusel asetada lõngad teineteisega risti. Varrukad alatakse samuti alt äärest sinisega (35 silmusega) ja kootakse äär vahelduvalt 1 s. paremp., 1 s. pahemp. umbes 10 sm. Edasi kootakse segalõngast, antud põhimustris. Krae, milline on sinine, alatakse pikemast küljest 80 silmusega ja kootakse nagu varruka äär. Püksid kootakse sinisest lõngast, kahes osas, alates sääre alumisest äärest (80 silmusega), ja kootakse 2 rida paremp. ja siis edasi põhimustris. Pärast pükste kokkuõmblemist kootakse ülemine äär, 1 s. pahemp., 1 s. paremp., kusjuures äär kududa kahekordne ja lai kummipael sisse tõmmata.

Lõige XIV löikelehel.

Kuidas kaitseb seadus naist?

Laste õigustest ja kohustustest

Laste päralt on tulevik, nemad on elu edasikandjad ja seepärast omavad ka nende õigused ning kohustused erilist tähtsust.

Meil kehtiv seadus mainib kolme liiki lapsi ja need on: abielulised, vallaslapsed ja adopteeritud lapsed.

Abielulisteks nimetatakse neid lapsi, kes on sündinud kehtivast abielust. Balti Eraseadus loeb lapse abieluliseks, kui ta on sündinud seaduslikust abielust mitte enne 182 päeva, arvates abielu sõlmimisest, ja mitte pärast 10 kuu möödumist, arvates abielu lõppemisest, olgu siis surma või abielu lahutamise puhul. Kui aga mees tunnistab perekonna-seisu-aktidesse kandmisel omaks väljaspool neid tähtaegu sündinud lapse, siis sellega saab ka laps vastuvaieldamatult abieluliseks. Kui aga mees last omaks ei tunnista, on tal õigus ühe aasta jooksul kohtu kaudu taotleda lapse mitte-abieluliseks tunnistamist.

Vallaslasteks nimetatakse neid lapsi, kes on sündinud väljaspool abielu või kes on küll sündinud abielust, kuid enne 182 päeva pärast abiellumist või pärast 10 kuu möödumist abielu lõppemisest ja ei ole abielumehe poolt tunnistatud abielulisteks.

Adopteeritud (lapsendatud) lasteks nimetatakse neid lapsi, kes on seaduslikus korras (lapsendamise teel) omandanud kõik lihase lapse õigused ja kohustused lapsendaja suhtes. Lapsendamisega on seega võimalik väljastpoolt veresugulust võtta last omaks kui seaduslikku last ja viia ta oma lapse õiguslikku seisundisse.

Lapsendada võivad kõik isikud, vaatamata soo peale, abielulised ja ka mitteabielulised, kes seaduse järgi on võimelised tegema korraldusi oma vara suhtes. Lapsendaja peab olema lapsendatavast vähemalt 18 a. vanem. Ühe isiku lapsendamine mitme isiku poolt on lubamatu, sest vanemlik võim lapse üle on jagamatu. Lapsendamisega kaotab lapsendatav oma õigused ja kohustused endiste vanemate vastu ning langeb uute vanemate või vanema võimu alla, omandades nende suhtes abielulise lapse õigused ja kohustused. Lapsendatav omandab lapsendamisega ka seadusliku lapse pärimis-

õiguse. Lapsendamine toimub ringkonnakohtu kaudu, lapsendatava elukoha järgi, kusjuures lapsendamiseks on vajalik endiste vanemate või vanema nõusolek, abielu oleku korral abikaasa nõusolek, ja vastava vaeslastekohtu luba.

Lapsendatud lastest tuleb eraldada kasulapsi, kellele all mõeldakse lapsi, kes on võetud teatud isiku või perekonna juurde kasvatamiseks. Kasulaps ei omanda seadusliku lapse õigusi ega kohustusi ja tema võtmiseks ei ole vaja kohtu kaasabi. Samuti pole kasuvanematel kasulapse suhtes juriidilisi õigusi ja kasulaps jääb selles suhtes ikka seosesse oma vanematega või vanemaga.

Isiklikkudes vahekordades isa ja ema kasutavad võrdselt vanemlikku võimu laste üle, lahkuminekute korral on aga isa soov eesõigustatud.

Juhul, kui ema leiab isa võimukasutuse laste suhtes olevat ülekohtuse, võib ema pöörduda kohtu poole korralduste tegemiseks, kusjuures võidakse isegi anda laps ainult ema hoole alla.

Vanemad on kohustatud hoolitsema oma laste eest, sest tähtsaim vanemliku võimu avaldus on kohustus ja õigus kasvatada lapsi, mis on ka ühtlasi looduslik kohustus. See kohustus lasub võrdselt mõlemal vanemal. Eeskätt lasub aga isal kohustus lastele muretseda ülalpidamist; kui see isal aga pole võimalik, siis peab kaasa aitama ka ema.

Juhul, kui vanemad elavad lahus ja lapsed asuvad ema juures, on ema õigustatud laste eestkostjana nõudma isalt lastele ülalpidamist vastavalt isa varanduslikule seisule ja sisetulekutele. Abielu lahutamise korral määrab kohus, kumma vanema juurde lapsed jäävad. On isa tunnistatud süüdlaseks pooleks abielu lahutamises ja lapsed jäetud ema juurde, on jällegi küllaldane alus isalt alimentide nõudmiseks nii emale kui ka lastele. Lahuselu ja lahutuse korral on isal või emal õigus lapsi külastada, ja kui pooled ei lepi kokku selle moodusega, võidakse see määrata kohtu poolt. Lapsed on seni, kui nad on vanemate ülalpidamisel, kohustatud sooritama jõukohaseid töid, ilma et neil oleks selle eest õigust tasu nõuda vanematelt. Vanemad võivad valida oma lastele kutset ja tegevusala, mis peab olema lastele jõukohane ja ka enamvähem kooskõlas laste huvidega. Kui laps on saanud 17 a. vanuseks ja temale ei sobi vanemate poolt määratud elukutse, võib ta vaeslastekohtu kaasabil ise uue elukutse valida.

Kuni lapsed on vanemliku võimu all, ei või nad vanemate loata kihluda ega abielluda. Eeskätt on nõutav isa nõusolek, kui see on aga võimatu, siis ema nõusolek; juhul, kui mõlemad seadusliku põhjuseta keelduvad nõusolekut andmast, võib küsimuse otsustada vaeslastekohus.

Alaealiste laste suhtes on vanematel võimalus tarvitada koduseid karistusvahendeid, kui aga need ei aita ja lapsed anduvad kuritegudele, võib vanem kohtule teatada, et tema oma lapsi enam kasvatada ei suuda ja oma hoole alla ei saa jätta, misjärel kohus paigutab alaealised kurjategijad, ulakad ja kasvatamatud parandusmajja või teistesse vastavatesse asutistesse. Kahjuks peab siinkohal mainima, et meil senini puuduvad alaealiste kohtud, erilised alaealiste parandus- ja kasvatusabinõud ning moodused, mille tõttu alaealised kurjategijad ei ole küllalt eraldatud harilikkuudest kurjategijatest, missugune asjaolu teatud määral soodustab noortes ulakale teele sattumist. Korduvalt on aga juttu olnud alaealiste kohtutest ja loodame, et see nii variliku instituut lähemal ajal ellu kutsutakse.

Lapsed omandavad vanemate perekonnanime, on kohustatud elunema vanemate poolt määratud elukohas ja osutama vanematele austust ning lugupidamist. Vanemate jõuetuse ja häda korral on lapsed kohustatud neid aitama ja toetama jõu ning varandusliku seisukoha kohaselt.

Vanemad on alaealiste laste esindajad nii isiklikkudes kui ka varalistes suhetes. Lapsed võivad evida varandusi. Varandused kuuluvad isa valitsemisele kuni lapse täisealiseks-saamiseni. Juhul, kui isa on surnud või ei saa muude takistuste tõttu lapse varandust valitseda, kuulub see õigus emale. Vanemad valitsevad laste vara nagu hooldajad, ainult selle vahega, et nad pole kohustatud esitama aruannet valitsemise kohta. Võõrandada laste erivara saavad aga vanemad ainult vaeslastekohtu loal.

Kohustuste eest, mis alaealised — vanemliku võimu all seisjad — on sõlminud või andnud ilma vanemate nõusolekuta, ei vastuta vanemad, olgu siis, kui nad on saanud sellest otsest kasu. Ka ei vastuta vanemad laste kuritegudest tekkinud kahjude eest.

Vanemlik võim lõpeb: 1) vanemate või laste surmaga; 2) vanemate karistamisega õiguste äravõtmisega; 3) vanemliku võimu kuritarvitamisega või laste mahajätmisega; 4) kohtu

Mugava kodu

sisustamiseks valmistame hulgas valiktoonides

vaiba- ja käsitöölõnga

„ESTONIA“ valbalõng on katsete ja äraproovitud spetsiaal-valbalõnga villasortide tõttu kõrge tasemel. Värvilt on lõng pleekimata ja kaunitooniline.

Tutvuge meie

vabriku vaibalõnga proovikaartidega.

Meie vaibalõnga müügikohad:

Võrus — A. Klvranna, Kreutzwaldi 26;
Petseris — P. Tufanov, Kaubarida; Valgas — A. Päiv, Vabaduse 6; Pärnus — S. Pärn, Kalevi 38; Viljandis — H. Keernik, Lossi 23; Rakveres — P. Leinfeldt, Lai tän.; Narvas — „Kodukäsitöö“, Joala 26; Tapal — A. Valsiner, Pikk 12; Kuressaares — H. Schwallbach, Kauba tän. 7.

„ESTONIA“ villavabrik

Tartus, Riia tän. 3 ja Kivi tän. 1.

Terved ja ilusad hambad

JUNO HAMBAPASTAGA!

- See pasta on kindel ja tervishoidlik hambapuhastamisvahend.
- Hoiab igemeid tervetena, säilitades nende loomulikku puna.
- Pasta on eriti peenekoeline ega riku tundlikku hambavaapa.
- On meeldiva maitsega ning ätab suhu kauakestva värskustunde.

A/S. PROVIISOR JULIUS LILL — TARTU

poolt kinnitatud vanemate loobumise ja vanemlikust võimust; 5) lapsendamise; 6) täisealiseks-saamisega ja oma majapidamise sisseadmisega; 7) alaealise tütre abiellumisega, kes abiellumisel satub mehe hoolduse alla, kusjuures abielu lõppedes alaealine abielunaine ei satu enam vanemliku võimu alla, vaid jääb iseseisvaks.

Väljaspool abielu sündimine ei avalda mingisugust mõju isiku õigusvõimele, teda ei või kellelegi süüks arvata ega tema pärast mingeid kitsendusi teha. Väljaspool abielu sündinud lapse isaks tunnistatakse see, kes ise on end tunnistanud lapse isaks või kelle kohta on tõendatud, et tema oli kriitilisel ajajärgul, s. o. mitte varem kui 10 kuud enne lapse sündimist ja mitte hiljem kui 182 päeva enne lapse sündimist, lapse emaga sugulises ühenduses. Meil kehtiva seaduse järgi vabaneb see isik, kes on lapse emaga olnud sugulises ühenduses kriitilisel ajajärgul, isa kohustustest juhul, kui ta suudab tõendada kohtus — või tunnistab lapse ema ise —, et lapse emal on olnud kriitilisel ajajärgul suguline ühendus ka mõne teise meesterahvaga.

Väljaspool abielu sündinud lapsed ei omanda isa perekonnanime, vaid nad kannavad ema perekonnanime. Väljaspool abielu sündinud lapse eest hoolitsemine ja temale ülalpidamise andmise kohustus lasub ka eeskätt isal. Aga isal ei ole väljaspool abielu sündinud lapse kohta vanemlikku võimu. Väljaspool abielu sündinud lapse ülalpidamise suurus arvestatakse isa varandusliku jõukuse kohaselt ja vastavalt ema seltskondlikule seisukohale. Väljaspool abielu sündinud lapse elatise kohustus lasub ka isa pärandustombul, s. t. kui isa sureb, võidakse lapsele elatist nõuda ka järelejäänud varandusest. See kohustus ei lähe aga üle isa sugulastele, sest alimentide maksmine on isiklik kohustus, olgu vaid siis, kui pärijad on päranduse vastu võtnud.

Juhul, kui väljaspool abielu sündinud lapse isa ei suuda anda lapsele ülalpidamist, lasub see kohustus emal ja tema surma korral ema sugulastel. Kui laps enam ei tarvita erilist ema hoolt ja isal on võimalusi ning ta soovib last kasvatada, võib kohus ka lapse isa juurde määrata, välja arvatud juhul, kus isa laitmiseväärtised eluviisid seda ei võimalda. Väljaspool abielu sündinud lapse ema ja isa abiellumine annab lapsele kõik abielulise lapse õigused, alates abiellumise ajast. Mingisugust kohtumäärust selle kohta meie seaduste järgi ei ole vaja. Selle fakti tõendamiseks on küllaldane, kui abielumees laseb teha perekonnakirjadesse sellekohase märkuse, et ta tunnistab oma naisel väljaspool ja enne abiellumist sündinud lapse omaks.

Lõpuks veel mõned märkused väljaspool abielu sündinud lapsele alimentide nõudmiseks. Väljaspool abielu sündinud lapse ema on lapse loomulik eestkostja ja temal on õigus nõuda lapsele alimente lapse isalt. Alimentide nõude aluseks on lapse isa kindlakstegemine. Seaduse järgi on lapse isaks see,

kes end ise on tunnistanud selleks või kelle kohta on tõendatud, et ta kriitilisel ajajärgul oli sugulises ühenduses lapse emaga. Kuna suguline akt kuulub inimese intiimseimate momentide hulka, siis on naistel raske seda ka sageli kohtus tõendada, kuna puuduvad otsesed pealtnägijad. Meie kohtu praktikas on asutud seisukohale, et kohus võib sugulist akti eeldada ka kõigi asjaolude koostuselisel hinnangul, kui on selgunud, et mehe ja naise vahekord oli sedavõrd intiimne ning et välised tingimused olid säärsed, milles võis poolte vahel aset leida suguline ühendus. Kuna loodus ise isasuse fakti varjab, ei saa seda ka tõendada vastuvaieldamatult sel moel kui emast sündimist, siis on meie kõrgem kohus ka seletanud, et seaduse järgi on isa see, kelle kohta on tõendatud, et ta teatud asjaolude juures võis last eostada. Peale tunnistajate võivad poolte vahekorda tõendada ka kirjad. Lapse sarnasus võib ka olla isasuse tõenduseks, milleks kohus võib poole palvel toime panna ekspertiisi. Viimastel aastatel on üheks tõenduseks, kuigi teadus sel alal pole suutnud anda kindlat vastust, vereproov, mis senistel katsetel on suutnud ütelda veregruppide ühtelangemist ja selle alusel oletada, et teatud isik võib olla lapse isa. Kuid seda kindlamalt on suutnud sel alal eksperdid mõningatel juhtudel öelda, et teatud kostja ei või selle lapse isa olla. Nõnda et vereproovidest nõude tõendusena on naistel olnud ainult kaudne tõendus, sest vereproovide abil ei ole senini teadus suutnud öelda, et just teatud isik oleks teatud lapse isa. Vallaslaste emadel on kohtus seaduse järgi vaesusõigus. Meie vallaslaste emad patusid sageli oma laste vastu seega, et nad lasevad lapsi puudust kannatada ja ei esita õigeaegselt, võimalikult varsti pärast lapse sündimist, alimentide nõudmist. Aastate pärast on isasuse tõendamine palju raskem ja ka isal on korraga raskem maksa suuremat summat, mille pärast hiljem järgnevat möödunud aja kohta kokkulepped, mis aga ikkagi on tehtud lapse kulul. Alimentide kohustus on pandud vallaslastele ikkagi selleks, et laps saaks korralikku elatist, ja siis on vajalik, et ka lapse peale see ülalpidamisraha kulutatakse ja just igakuuliselt, mitte aga aastate möödudes.

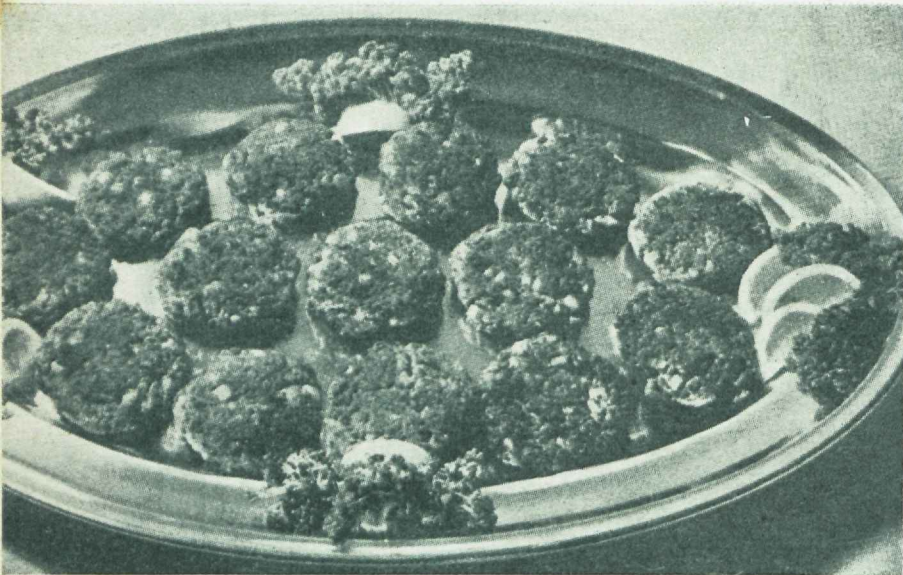
Alimentide nõudmised alluvad isa elukoha kohtule ja nende nõudmistele esitamisel on vajalik esitada ka lapse sünnitunnistus.

Uues Tsiiviilseadustiku eelnõus on laiemat käsitlemist leidnud vallaslastesse puutuv osa. Peab tähendama, et seal on õige mitmeid norme, mis on õieti tervitatavad ja kaitsevad enam vallaslast ning üheõigustavad enam abielulise lapsega, olles lähtunud eeldusest, et laps ei peaks kandma kitsendusi, mis seoses tema sündimisega, ja laps ei saa iialgi süüdi olla, et ta sündinud vallaslapsena. Samuti vajavad ka enam kaitset vallaslapsed, kes on julgenud sünnitada ja kasvatada oma lapsed iseseisvalt, kuigi vahel väikese isalt saadava toetusega, tubli deks kodanikkudeks.

Kiirustage 1940. a. „Mareti“ tellimise ärasaatmisega.

Lugege lähemalt käesoleva „Mareti“ teiselt kaaneküljelt. Kiirtellijatele suured kingid ja soodustused.

... Sügiseses

ROOTSI HAKKLIHA-BIFSTEEK

LAMBALIHASUPP

Ained: $\frac{1}{2}$ –1 kg lamba esi- või neerutükist, 1 spl. soola, 2–3 l vett, 200 g riisi või odrakruupe, 6 tera pipart, 1 spl. võid, 2–4 porgandit, 2 kaaliviilukat, 1 petersell, 1 sibul, 1 l kartuleid, 1 kl. hapukoort või 2 munakollast.

Liha pesta, raiuda kondid läbi ja asetada külma veega tulele. Keemaminekul võtta vaht ära ning lisada juurde sool, supijuured ja maitseained. Kui liha pehme, kallata leem läbi sõela, lisada juurde pestud riis või kruubid, siis peeneksloigutud juurvili ning veidi hiljem kartulid. Maitsestada soolaga. Laualeandmisel lisada juurde hapukoort või klopitud munakollane ja või, kui supp pole küllalt rasvane. Liha lõikuda parajateks tükkideks ja anda lauale ühes supiga.

KAPSARULLID

Ained: 1 suur pea kapsast.

Täitmeks: $\frac{1}{2}$ –1 kg hakitud sea- või loomaliha, 1 sibul, 1 prantssai või 100 g keenud riisi, 1 muna, soola, pipart, 1 kl. vett, 100 g võid või rasva küpsetamiseks.

Puhastatud kapsapeal lõigata juurikas välja ja keeta keevas, veidi soolases vees poolpehmeks ning panna sõelale nõrguma. Lihale segada juurde hakitud sibul, leotatud ja välja pigistatud sai või keenud riis, muna, sool, peent pipart ja 1 kl. külma vett. Segada hästi segi. Nõrgunud kapsapeast võtta lehed lahti ja lõigata rootsukohad õhemaks. Igale kapsalehele panna lusikatäis lihasegu, tõmmata noaga laiali, lüüa kahelt poolt leheääred peale ja keerata kõvasti rulli, alates rootsu poolt. Kui kõik rullid on kokku keeratud, küpsetada pannil võiga või rasvaga ümbertrinki õrnpruuniks. Tõsta rullid keedunõusse, kallata peale veidi keeva vett või lihaleent, maitse järgi soola ja 2 spl. hapukoort ning soovi korral 1 spl. tomatipüreed. Lasta aeglaselt haududa. Kui rullid on pehmed, tõsta vahulusika abil vaagnale ja hoida soojas kohas. Kastmele lisandada veidi jahu, 1–2 spl. koort ja tüki külma võid. Siis valada kaste üle rullide. Anda lauale keedetud kartulitega. Kapsarullide valmistamiseks sobib pehme kapsapea paremini kui kõva, sest pehmest on kerge lehti eraldada. Täitmeks võib lihasegu asemel tarvitada seene- ja riisisegu.

KALAPALLID

Ained: $\frac{1}{2}$ kg pehmet kalaliha, 2 spl. vahustatud võid, 1 muna, 2 spl. koort, 2 spl. sõredat jahu, pipart, soola, 1 prantssai, 1 sibul.

Toores kalaliha puhastada võimalikult hästi luist ja ajada leotatud saia ning sibulaga kaks korda läbi lihamasina. Lisada juurde vahustatud või ja teised ained ning segada umbes 15 min. Veeretada ümmargused pallid ja keeta veidi soolases vees või kalaleemes. Anda lauale kartulite ja koorekastmega.

TÄIDETUD RÄIMED

Ained: 1–2 kg värskeid räimi.

Täitmeks: 2 sibulat, 1 tl. sinepit, veidi peent pipart, soola, 2 spl. riivsaia, 1 tl. sidrunimahla või äädikat.

Küpsetamiseks: $\frac{1}{4}$ kl. piima, 1 muna, 1 kl. jahu, 1 kl. riivsaia, 100 g võid või rasva.

Puhastatud ja pestud räimedel võtta selgroog välja, nii et seljapoolne osa jääks terveks ja kokku. Pea ja saba lõigata ära. Täitmeks riivida sibul ja lisada juurde teised antud ained ning segada. Ühe räime sisemine pool võida täitmega

ja teine räimepool suruda peale. Kasta lahtiklopitud munasse, jahusse ja riivsaia ning küpsetada pannil rasvas või võis mõlemalt poolt küpseks ja pruuniks. Anda lauale soolakartulite või kartulipudruga ja tomati- või koorekastmega.

Samuti võib valmistada ka soolaräimi, leotades neid enne 12–15 tundi.

ÄADIKASENED

Seened puhastada, pesta ja lõikuda tükkideks. Puravikud marineerida ilma keetmata, kuid teisi seeni keeta mõni minut soolases vees. Veini- või harilik lahjendatud äädikas keeta pipra, vürtsi, loorberi ja mõne nelgiga 5 min. kaane all. Siis lisada juurde seened ja veidi soola ning keeta tasasel tulel 10–15 min. Asetada purki ühes maitseainetega jahtunult ja siduda kinni pärgamendi või tsellofaaniga.

MOORITUD NEERUD SEENTEGA

Lamba- või seaneerud lõigutakse peenteks viilukateks. Õhukesteks lehtedeks lõigatud puravikud hautatakse peki ja sibulaga pehmeks ja riputatakse jahu peale. Siis lisandatakse veidi sidrunimahla ja keedetakse selles pruunikas kastmes neeruvilukaid lühikest aega. Kaua keetes muutuvad neerud kõvaks.

MOORITUD KANAPOEG

Ained: 1 kana ühes siseelunditega, 1 lõik läbikasvanud pekki, 1 sibul, $\frac{1}{2}$ väikest kurki, 2 supilusikat riivitud mesikooki, $\frac{1}{2}$ sidrunit, 3 supilusikat koort, veidi vürtsi, praadimiseks võid.

Kana pruunistatakse või, peki ja sibulaga. Siis valatakse $\frac{1}{4}$ l keeva vett peale ja lisandada vürts ning kuupideks lõigatud kurk. Veidi enne küpsekssaamist lisatakse juurde koostes segatud mesikook ja maitse järgi sidrunimahla ning veidi sidrunikoort. Maksa keedetakse ainult valmis kastmes. Pugu ja süda lõigutakse kastmesse tükkideks.

MOORITUD LAMBASELG

1–1 $\frac{1}{2}$ kg lambaselga määrida kergelt üle sinepiga, hõõruda soolaga ja asetada patta või pannile, kus veidi rasva või võid tuliseks aetud. Pruunistada liha mõlemalt poolt ja lisada juurde 1 kl. kuuma vett. Ühtlasi lisandada maitseks 1 suur sibul ja lasta moorida 1 $\frac{1}{2}$ tundi, vahetevahel liha ümber keerates ja vett juurde valades. Liha lõigata tükkideks ja anda lauale soolakartulite ja stoovitud kaalidega. Kastmele võib soovi korral lisandada 2 spl. hapukoort ja veidi jahu, kuid sobib ka ainult praerasv.

SEGATOIT LAMBALIHAST JA AEDVILJAST

Ained: 1 kg lambaliha, 15–20 kartulit, 6–8 sibulat, pipart, soola, mõned porgandid ja 1 pea kapsast.

Liha lõigata kaunis väikesteks tükkideks, riputada üle soola ja pipraga. Samuti lõikuda viilukaiks kõik aedvili ja asetada kastrulisse kihtimisi järgmises järjekorras: liha, sibulaviilukad, kartulid, porgandid, kapsast peenendatult, jälle liha jne. Pealmine kiht olgu kartulid. Valada üle 1 l vett, katta kaanega ja hautada tasasel tulel aeglaselt umbes 2 $\frac{1}{2}$ tundi, raputades vahetevahel keedunõu. Et toit keedunõu põhja ei jääks, selleks asetada mõned lihast välja lõigatud kondid keedunõu põhja enne toidu sisseasetamist.

ROOTSI HAKKLIHA-BIFSTEEK

Ained: $\frac{1}{2}$ kg hakitud loomaliha, 1 munakollane, 1 $\frac{1}{4}$ kl. piima, 1 tl. soola, $\frac{1}{2}$ tl. riivitud ingverit, 2 spl. hakitud praetud sibulat, 2 tassitait keenud kuubikuiks-lõigatud kartuleid, 1 tassitais keenud kuubikuiks-lõigatud peete, 1–2 spl. peetidel-olevat äädikat.

Liha segada piimas munakollase ja antud maitseainetega hästi läbi, lisada juurde praetud sibul ja lõpuks kergelt segades kartuli- ning peedikuubikud. Vormida noa abil väikesed ümmargused kotletid, riputada riivsaia ja praadida tulises võis või rasvas mõlemalt poolt pruuniks. Kastmele lisandada veidi jahu, keeva vett ja 2–3 spl. hapukoort.

KOHUPIIMA-VORM HAKKLIHAGA

Ained: $\frac{1}{2}$ kg kohupiima, $\frac{1}{2}$ kl. koort või piima, 1 spl. jahu, 2 muna, 250 g hakkliha, soola.

Kohupiim hõõruda läbi sõela peeneks, lisada juurde piim või koor, jahu, sool, munakollased ja väheses võis kergelt läbi praetud hakkliha. Lõpuks segada juurde vahustatud munavalge ja täita mass võiga-määritud ja riivsaia-riputatud vormi. Peale riputada rohkesti riivsaia ja asetada võitükikesi. Küpsetada ahjus, kuni muutub pealt pruuniks. Anda lauale pruunide kartulite ja salatiga.

köögis ...

MUNAKOOGI-VORM TOMATI JA JUUSTUGA

Ained: 250 g jahu, 2–3 muna, 2 kl. piima, 1/4 kg tomateid, veidi peent pipart, 100 g riivitud juustu, rasva või võid praadimiseks.

Munadest, jahust ja piimast valmistada taigen, lisada juurde veidi soola ja küpsetada mõlemalt poolt helepruuniks. Koogid lõikuda ribadeks ja panna küpsetusvormi kiht koo-giribasid ja kiht tomativiilukaid, milleledele riputatud veidi peent pipart ja tublisti riivitud juustu. Selliselt laduda kõik ained kihtimisi, nii et pealmine kiht oleks riivjuust. Peale asetada võitükikesi ja tõsta mõni lusikatäis lihaleent või piima. Küpsetada ahjus 15–20 min.

Süüa eri toiduna või ka lihatoitude juurde.

ÕUNAD MANNATARRENDI JA VAHUKOOREGA

Ilusad ühesuurused õunad koorida ja südamik välja lüüa. Aurutada väheses suhkruees peaaegu pehmeks.

Mannatarrendiks võtta 1/2 l piima, lisada juurde 1 spl. suhkrut, siis lasta keema minna, lisandada 100 g mannat ja keeta, kuni paksuks läheb. Seejärel lisada juurde 2 suhkruga vahustatud munakollast ja tõsta vaagnale väikesed kuhjad, kuhu igasse vajutada hautatud õun. Toit kaunistada kaunis magusa vahukoorega ja kirsikeedisega ning riputada üle hakitud pähkleid või mandleid.

PARADIISIÕUNA- MARMELAAD

Paradiisiõunad koorida ja vabastada südamikest. Koored ja südamikud keeta väheses vees pehmeks ja ajada läbi sõela. Selles mahlas keeta viilukaikslõigatud õunad pehmeks, lisada juurde niisama palju suhkrut ja lasta paksuks keeda. Võib lisandada ka pisut sidrunimahla.

ÕUNATARRETIS

Toored õunad pesta, lõigata koore ja südamikuga katki, keeta napilt veega kaetult pehmeks ja lasta kaetud anumas mõned tunnid seista, misjärel lasta pinguloleval riidel nõrguda. Mahl kaaluda, lasta keema minna ja lasta pisut sisse keeda, siis lisandada suhkrut (400 g suhkrut 500 g mahla peale). Järelejäädud õunamassi võib läbi sõela ajada, 1 tund paksuksminekuni segada ja lisandada 1/2 kg suhkrut 2 1/2 kg mahlale.

Paradiisiõuna-tarretist valmistatakse samal viisil. Õunad enne pesemist põhjalikult rätiga puhtaks hõõruda, et kõrvaldada karvane õienupp, ja lõigata võimalikult väikesteks.

Kõikide nende sissekeetmiste juures, kui hoiukoht on puudulik, on soovitatav enne klaaside sulgemist peale panna piirituseganiisutatud pärgamentleheke, kuhu on riputatud salitsüüli.

ÕUNASALAT SIBULATEGA

Ained: 750 g õunu, 250 g sibulaid, salatikastet, peenekshakitud murulauku salatile üleriputamiseks.

Salatimarinaad valmistatakse nagu tavalisest õlist, äädikast või sidrunimahlast, suhkrust, soolast. Õunad pesta, kuivatada ja vabastada südamikest. Õhukese, maitstva koore juures lõigata koos sellega õhukesteks viilukateks, millised peab otsekohe segama salatikastmega, et vältida pruunikstõmbumist. Sibulad poolitada ja segada väga peenteks poolringideks lõigatult õuntega. Hoolikalt maitstud salat peab tund kuni kaks jahedas kohas tõmbuma. Siis veel kord maitsta, ilusasti korraldada ja üle riputada peenekslõigatud tilli või murulauguga.

ÕUNAVORM

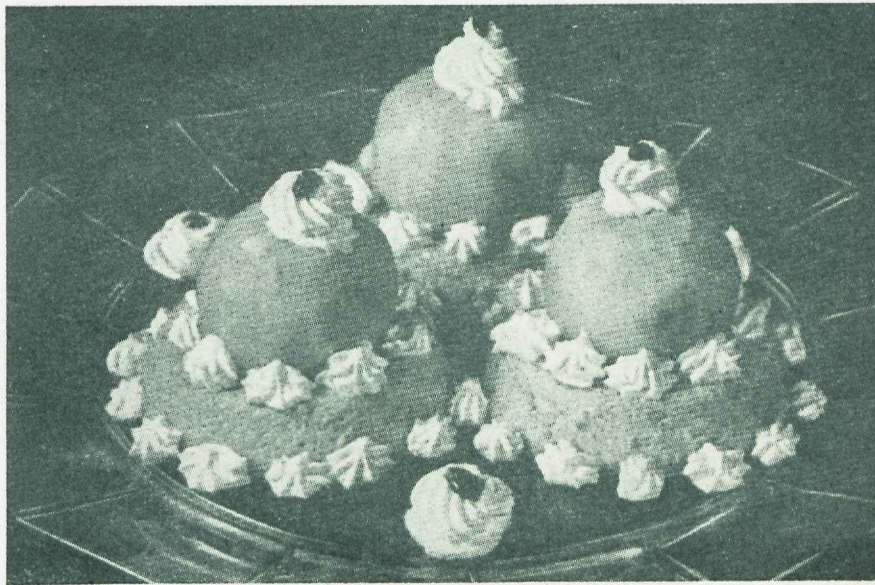
Söögiõunad koorida, vabastada südamikust ja lõigata õhukesteks viilukateks. Riivitud sai segada suhkruga ja kaneeliga. Vorm määrada rasvaga, täita õuntekihi, panna peale riivsaia-segu, ja nii kihikaupa vahelduvalt edasi lisandades, ikka võihelbekeši ja pisut jahu. Küpsetada kuumas rasvas.

POHLAMARJA-MARMELAAD

5 kg pohlamarju pesta ja lasta 1 1/2 kg suhkruga 10 minutit keeda. Seejärel lasta mahl ära nõrguda ja keeta selles 1 1/2 kg kooritud ning kaheksandikeks lõigatud pirne pehmeks, siis lisada marjad juurde ja keeta veel kord üles. Pirnide asemel võib lisandada ka õunu või porgandeid.

KOOGID KOHUPIIMATÄIDISEGA

3/8 l piimasse segada 200 g jahu, 1 supilusikas suhkrut, siis lisandada 2 munakollast ja pisut soola. Kui taigen ühtlane,

ÕUNAD MANNATARRENDI JA VAHUKOOREGA

segada juurde vahustatud munavalged. Praepannil lasta pisut rasva kuumaks ja katta siis pann õhukeselt taignaga ning küpsetada parajal tuel esiti üks, siis teine külg kuldkollaseks. Täidise jaoks aetakse 1/4 kg kohupiima läbi sõela ja lisandatakse siis 8 supilusikat piima, 2 supilusikat suhkrut, 1 teelusikas korinte ning 1/4 pakki vanillisuhkrut. Koogid kaetakse paksult selle seguga, rullitakse kokku ja riputatakse suhkruga.

Toite ubadest

OAD ÕUNTE JA MAKSA

Ained: 1 kg ube, soola, 400 g maksa, ingverit, 250–400 g õunu.

Oad valmistatakse nagu tavalisest väheses vee-, või- ning võrtsainete-lisandiga. Maks lõigata paksudeks viilukateks, praadida mõlemalt poolt kaks kuni kolm minutit, soolata ja vürtsitada ingveriga. Siis võtta lõigud pannilt ja hoida kuumana. Praemahlas kiiresti praadida viilukaikslõigatud oad ja segada ubadega. See aedvili maksaga serveerida lauale kartulipudru või soolakartulitega.

Oad on sobivad seguks ka teiste aedviljadega. Ube võib ka kaalikate või porganditega segada ja lihapallidest piiratuna lauale anda.

Ubadega ja tomativiilukate segu maitseb ka väga hästi.

Selleks tuleb tomatid lõpuks 10 minutit ubadega hautada. Selle aedvilja-seguga ääristatakse meelsasti juustu- ja makaronimäge.

Kui vahel ei taheta kartuleid tarvitada, annavad oad pasteedina toitva roa. Rasvatud küpsetusvormi panna lihtne pärmitaigen ja täita poolpehmeks hautatud ubadega, asetades kihtimisi vahele mõned viilukad kergeltpraetud lambaliha või keedetud või praetud kala- või lihajäake. Ka löhi maitseb suurepäraselt. Pasteet katta taiganaanega, määrada munaga ja küpsetada keskmises kuumuses 35–45 minutit.

OASALAT

Oasalat on alati väga värskendav. Ta maitseb hästi, kui teda rikkalikult segada hakitud supirohelisega. Ka veidi tomatit ja sinepit võib juurde lisada õli- ning äädikamarinaadile, see teeb salati väga pikantseks. Hästi maitsevad salatid eespoolmainitud segaaedviljast: oad kaalikate või tomatitega.

Argem unustagem, et oad on tänulikem aedvili sissekeetmiseks. Neid keeta enne 10 minutit, täita purkidesse, purgid sulgeda ja aurutada sissekeedunõus 90 minutit 98 kraadi juures või siis kohe täita toorelt ja aurutada 10–15 minutit kauem.

OAD PIIMAS

Ained: 1 kg rohelisti ube, 3/8 l piima, 1 spl. rasva, 1 spl. jahu.

Ettevalmistatud oad hautada rasvaga õige väheses vees poolpehmeks. Siis lisada juurde piimas segatud jahu ja keeta pehmeks. Serveerida pruunikspraetud väikeste kartulitega.

Kaitse oma hambaid!

Sellega kaitsete oma noorust! Hoiduge hambahaigusist tarvitades oma hammaste hooliks NIVEA-hambapastat. See hambapasta puhastab hambad põhjalikult ja takistab ühtlasi hambakivi tekkimist. NIVEA-hambapasta säilitab Teie hambad hiilgavalt puhtad ja terved.

Werner Mehks, Tallinn

Hinnad: 50 ja 75 senti

Dr. agr. A. Siimon

Sügisesei töid viljapuuaias

Viljapuude ja marjapõõsaste väetamine

Viljapuude juures, mis jäävad kümneiks aastaiks samale kohale, on väetamisküsimus palju tähtsam kui põllu- ja köögivilja-kultuuride juures, mille kasvukohta vahetatakse igal aastal. Oleneb ju väetusest nii saagi rohkus kui ka kvaliteet.

Väetamise ülesanne pole mitte ainult viljapuule tarvilikkude toitainete andmine, vaid väetised peavad aitama parandada ka mulla füüsilisi omadusi — aidates kaasa mulla õhutamisele, kohevusele ja vee säilitamisvõimele, seejuures parandades ühtlasi mullas kasulikkude bakterite elutingimusi. Viljapuude nõuded toitainete suhtes on väga erinevad. Nii on õunapuu hoopis suuremate nõudmistega toitainete suhtes kui pirnipuu, sest viimane oma sügava juurestikuga omandab paremini mullast toitaineid. Luuviljalistest on kirsipuud mulla suhtes kõige väik-

semate nõudmistega. Ploomipuudel on mulla suhtes juba märksa suuremad nõuded.

Oluliseim väetis viljapuude väetamisel on laudasõnnik, mis varustab mulda toitainetega, parandab mulla füüsilisi omadusi, rikastab mulda huumusega, elustab mullapisikute tegevust ja suurendab süsihappe tekkimist. Mullas tekkinud süsihappel on suur tähtsus viljapuu toitmisel, sest mullast vabaneva süsihappe hulga suurenemisega suureneb lehtede assimilatsioonitegevus, mis omakorda soodustab nii puu kui ka vilja kasvu.

Laudasõnnikut antakse iga kolme aasta tagant sügisel pärast lehtede langemist üks koorem aarile (100 ruutm.). Huumusvaeseil, kergemal liivaseil muldadel on soovitatav sõnnikut anda iga kahe aasta tagant. Sõnnik laotatakse ühtlaselt üle maa, jättes paarkümmend sentimeetrit ümber tüve vabaks, ja küntakse või kaevatakse kohe sisse.

Marjapõõsastele tuleb anda samuti laudasõnnikut, sest marjapõõsad on laudasõnniku suhtes veelgi tänulikumad kui viljapuud ja kannavad väetatult rikkalikku saaki. Ka marjapõõsaid väetatakse laudasõnnikuga kolme aasta tagant sügisel. Kergematel, kehvatel muldadel on soovitatav väetada iga kahe aasta järel — sügisel. Kevadel väetatakse viljapuid ja marjapõõsaid kunstväetisega, mille kohta kirjutise ja lähemad juhtnõuad leiavad lugejad käesolevas ajakirjas kevadel.

Peale laudaväetise tuleb tähelepanu juhtida lubja andmisele nii viljapuule kui ka marjapõõsail. Paljudes kohtades on muld hapuks muutunud, missuguses mullas viljapuud ja marjapõõsad korralikult ei edene. Lubja mõjul muutuvad viljapuud ka haigustele, nagu vähk, kummijooks jne., vastupidavamaks. Nõudlikud on lubja suhtes luuviljalised, eriti kirsipuud, mis laabuvad ainult lubjarikkail muldadel. Lubja antakse hapumatele muldadele iga kolme aasta tagant 20–30 kg aarile, kuna neutraalsemaile muldadele sama annus antakse iga 5 aasta järel. Lubja antakse sügisel ja neil aastail, millal laudasõnnikuga ei väetata.

Viljapuude istutusaukude kaevamine

Viljapuid võib meie oludes istutada sügisel ja kevadel. Sügisese istutamise kasuks räägib asjaolu, et sügisel istutatud puud talvel kogutud niiskuse tagajärjel elavad paremini üle suvise kuiva aja ja vajavad vähem kastmist. Kuid sügisel istutusel on ka pahesid. Tihti ei jõua noored, istutatud puud rasketel märgadel muldadel sügisel enam juurduda. Nende juureotsad muutuvad mustaks, hakkavad mädanema ja ei jõua seetõttu enam ammutada mullast küllaldaselt tarvilikke toitaineid. Kergematel, soojematel muldadel võib pikkadel, soojadel sügistel väga hästi viljapuid kohale istutada ja nad hak-

kavad hästi kasvama. Niisugustel kohtadel ja ajal on sügisene istutus täiesti õigustatud. Raskematel, külmaladel muldadel tuleb istutus tingimata lükata edasi kevadeks. Küll võib aga väga hästi viljapuid sügisel puukoolist välja valida ja kraavipaigutatult ületalve hoida.

Viljapuude istutusaugud kaevatakse sügisel, ka siis, kui puud istutatakse kevadel. Sügisese aukude kaevamisega muutub muld ilmastikutegurite mõjul paremaks ning viljapuud laabuvad seal jõudsamalt. Viljapuude istutusaugud tehakse kas nelinurksed või silindrikujulised. Aukude suurus oleneb mulla headusest, kusjuures halvematel Põhja-Eesti muldadel tuleb kaevata tunduvalt suurema läbimõõduga augud.

Aukude läbimõõduks võiks olla 1,2–2,5 m. Augu sügavus oleneb samuti mulla omadustest, kusjuures soojematel, paksema mullakihi maadel tehakse augud sügavamad, kuna külma põhjaga maadel, kus parem mullakiht on õhem, on soovitatav kaevata augud madalamad. Harilikult kõigub augu sügavus 50–70 sm vahel. Augu põhja võiks veel labidalehe sügavuselt kohendada, ilma et mulda välja tõstetaks. Aukude kaevamisel asetatakse pealmine parem muld eraldi augu põhjast saadud toorest mullast, mis talve jooksul külma ja teiste ilmastikutegurite mõjul muutub füüsiliste omaduste poolest paremaks.

Viimastel aastatel on hakatud viljapuude aukusid valmistama lõhkeainetega. Eriti praktiliseks on osutunud mainitud meetod P.-Eesti paeklibulistes muldades, kus labidaga on raske auke valmistada. Siinjuures peab märkima, et päris paesesse maasse viljapuude istutamine on lootusetu, kuna paelademetega vahelt valgub vesi auku, täites selle. On tähele pandud, et lõhkeainetega valmistatud aukudes hakkavad puud paremini edenema. Harilikult läheb istutusaugu valmistamiseks vaja 250–300-g laeng. Laeng asetatakse 70 sm sügavuselt mulda, milleks tehakse vastav auk raudkangiga või mõne muu sobiva riistaga.

Enne aukude valmistamist tuleb aias ära märkida istutuskohad, selleks peab eeskätt selgusele jõudma, kas tarvitada nelinurkse istutusviisi kus õunapuud istutatakse harilikult tugevakasvulistel alustel 10 × 10 m ja pirnipuud 8 × 8 m vahedega, milline vahekaugus võimaldab hobusega vahelharimist ja vahekultuuride kasvatamist. Nõrgakasvulistel alustel olevad õunapuud istutada 5 × 5 m, kirsi- ja ploompipuud 5–6 × 5–6 m. Viimasel ajal on palju hakatud tarvitama riskülikulist istutusviisi, kusjuures vahekaugus ridades on vähem, sest vahe ridade vahel on suurem, näiteks tugevakasvulistel alustel kasvavatel õunapuudel 12 × 8 või 8 × 16 m, nõrgakasvulistel alustel 5 × 8 või 5 × 10 m. Kirssidel ja ploomidel on sobivamaks vahekauguseks 4 × 8 või 4 × 10 m. Riskülikulise istutusviisi juures on soodsam korraldada vahekultuuride kasvatamist.

Uude, asutatavasse aeda tuleb otstarbekohaselt rajada teed. Teede ülesanne on võimaldada juurdepääsu igale poole aeda. Teede korrahoid nõuab palju hoolt ja vaeva, seepärast tuleks neid rajada ainult vajalikkusesse kohtadesse. Väiksemates nelinurksetes aedades aetakse peatee läbi keset aeda, jaotades seega aia kaheks osaks — võimaldades küllaldast juurdepääsu. Suuremates, nelinurkse kujuga aedades tuleb peale selle rajada veel risttee, mis jaotab aia neljaks ühesuuruseks osaks. Teed peavad olema nii laiad, et hobusega ja vankriga oleks võimalik liikuda, kuna sõnniku- jt. veod toimuvad hobuste abil. Kui aiaks kasutatav maa pole ruudukujuline, on teede paigutus veidi raskem, kuid ka siin rajatakse teed selliselt, et ei jääks üksikuid väikesi siile, mida on raske hobusega harida ja mis pole nägusad.

Talvine rooside katmine

Rooside kasvatamine on meil viimastel aastail rõõmustavalt rohkesti levinud, mis on õieti küll mõistetav, sest roos on meil ikka olnud üheks populaarsemaks lilleks ja oma kaunidusega sobiv igasse aeda ja igale silmale esteetiliselt naudingut pakkuv.

Juba 1940. a. kalendrid turul

Sel aastal on juba varakult ilmunud müügile kolm suurt ja huvitavat 1940. a. kalendrit. Kõik need kolm kalendrit on peamiselt määratud naistele, kuid neis leidub ka palju tarvilikku meestele.

Kõige tüsedam ja lehekülgede arvult suurem on „Mareti“ kalender 1940. See kalender on vist kõige paksem kalender, mis Eestis kunagi on ilmunud. Ta sisaldab hulk följetone, lühijutte, artikleid iluravist, köögist, majapidamisest, lastekasvatusest, tervishoiust, aiandusest, toalilledest. Ta annab kaasa terve kokaraamatu, koos toiteselgitavate piltidega. Peale selle toob ta hulk moodsaid ja nägusaid käsitöid ja monogramme. Kaunistuseks on palju pilte, neist hulk filminäitlejatest. Peale nende osakondade sisaldab ta muidugi kõik tarviliku muu materjali, mis peab olema igas heas kalendris, nagu

KÕRGEVÄÄRTUSLIKKE KOI- JA VALGUSKINDLAID VAIBA- JA KÄSITÖÖLÕNGU

PAKUB TEILE SOODSALT
KEILA

VILLAKETRAMIS- & KUDUMISTÖÖSTUS

TALLINN, SOO T. 27. TEL. 461-01, 438-35.

Müügikohad TALLINNAS: F-a „Vaip-Lõng“, Vene 13, tel. 421-20. F-a J. Veinberg, V. Karja 12. F-a G. Hendrikson, V. Karja 6. F-a „Moodne Käsitöö“, Rataskaevu 2. Pudukaupluse, Tõnisnõu 3. TARTUS: F-a Vennad Lepp, Kaubahoov 2. VÖRUS: F-a S. Judeikin & Pojad, Jüri tn. 16. PÕLTSAMAAL: F-a Karl Jürman. KURESSAARES: F-a H. Schwallbach. VIILJANDIS: A. Kurik, Lossi 26.

Algupärased kavandid ja nõuanne värvide suhtes:
F-a „VAIP-LÕNG“, TALLINNAS, VENE 13, TEL. 421-20.

Rahva seas on tekkinud arvamine, et roosid kui väga õrnad lilled külmuvad talvel. Sellise teadmise tõttu niimõnigi on vahel loobunud katsetamast roosidega. Tegelikult pole lugu siiski mitte nii lootusetu. Kui roosid talveks hoolega katta, siis pole külmumisohu. Sügiseste külmade tulekuga kõrvaldatakse roosidelt kõik lehed. Oksi kärbitakse tugevasti. Kärbitud pöösastele asetatakse kuuse- või kadakaoksi, sealjuures silmas pidada, et oksad neid korralikult kataksid. Suuremate külmade tulekul paigutatakse okstele peale sügisel puudelt langenud lehti. Samuti nagu sündis pöösasrooside katmine, toimub ka tüvikrooside katmine, kusjuures viimased ettevaatlikult alla painutatakse, tublisti kärbitakse ja kaetakse okstega ning lehtedega. Kuuse- ja kadakaokstega katmisel on oluline tähtsus, kuna seega vähendatakse ka hiirteohu, sest muidu võivad hiired väga kergesti roose talvel kahjustada. Sääraselt kaetuna jäetakse roosid kuni kevadeni — suuremate külmade möödumiseni.

Lõpuks tahaksin paari sõnaga puudutada püsilillede hooldamist sügisel. Püsilillede pealised tuleb sügisel ära lõigata ja taimehaiguste edasiandmise eest hoidudes varred põletada. Väetisena anda käärinud laudasõnnikut, mis loetada peenrale laiali ja mille sissekaevamine toimub kevadel. Õrnemaid sorte tuleb katta samuti, nagu eespool oli mainitud rooside kohta.

laadad, palkide ja laudade mõõdud, kant- (kuubik-)jala-tabel ümmarguste palkide tarvis, massitabel ümmarguste metsamaterjalide kuupimiseks jne.

Peale selle on iga kalendriga kaasas põnev romaani, mis muidu maksaks vähemalt hulk raha.

Kalender „Kodukolle“ sisaldab ka kõike tarvilikku, mis huvitab niihästi naist kui ka mehi. Oma nägusa ja kunstipärase kaanega võidab nim. kalender kindlasti naiste hulgas suurt poolehoidu.

„Rahvakalender“ on eriti mõeldud neile, kes ei taha kalendritele palju kulutada. Ta sisaldab niisama palju häid kirjutisi ja pilte kui teisedki kalendrid, kuid ei oma nii ilusat kaant kui kaks eespool-mainitud. Seetõttu on ta kõige odavam kalender Eestis.

Kõiki neid kolme kalendrit võib täie usaldusega ja parimate soovidega igale kalendrisõbrale soovitada. Müügil on nad kõigis ajalehe-müügikohtades ja raamatukauplustes üle maa.

Teie küsite — meie vastame

V. K.

Monogrammi leiade muustrilehelt. Paigutuse suhtes tuleb talitada oma maitse kohaselt, sest paigutatakse nii äärde, keskele, ühte nurka või mujale sobivale kohale.

Aastatellija Lätis.

1) Talispordi-rõivastise moode avaldame novembrikunumbris.

2) Magamistoa aknaeesriided võivad olla väga mitmesugusest materjalist, nagu telgedel kootud, fileest või heegeldatud, tüllist (käsi- või vabrikutöö) ja muust sobivast materjalist. Valik tuleks Teil ikkagi toimetada vastavalt oma maitsele ning sobivalt teiste toasesinevate tekstiilesemetega.

N. P. Tallinnas.

Nähtavasti on Teie talv mantli krae koidest rikutud, kui nahalt karv ära tuleb. Kloppige ja tuulutage mantlit korralikult välises õhus ning riputage kraele mõnd vahendit, mis hoiab koid eemale, nagu naftaliini jne.

Kevelid selliselt etevalmistatud mantel tuleb suveks asetada kindlasse riidekattise-kotti.

Lugeja A. H. L.

1) Pärnu-Häädemeeste rahvuslik seelik on tumesinisel põhjal keskmise sinise ja valgega trjipmuustriline. Seeliku juurde kuulub valge, linasest riidest, mahapööratud kraega särk, millel õlakutel ja värvlitel on tikkeid ja sõlmpisteid. Kampsun on potisisisest toimest villasest riidest, vöö kohalt haagitav ja kaunistatud punaste nõõrilustistega. Lõpuks kuulub rah-

vusriiva juurde veel vöö ja valgest puuvillasest pesuriidest tanu. Kui tahate valmistada õigeid rahvusriivaid, siis tuleks Teil eespoolmainitud kirjeldusest kinni pidada, kuna siit-sealt kokkuklapitud rahvusriivaste valmistamine ei ole soovitav. Rahvusriivaste lõikeid ja mustreid võite saada, kui saadate tasutaks Kr. 1.50.

2) Pole enam moes selline diivanipatjade katmise viis, kus asetatakse igale padjale tikandiga kaunistatud linake. Palju otstarbekam ja nägusam on, kui valmistate mõnesugusest pestavast ühevärvilisest või muustrilisest materjalist üleni katte või katate ainult istumisosa mõne kootud või tikitud kattega.

3) Kuna laste raudvoodid on pikendatavad, siis on nad seetõttu praktilisemad kui puuvoodid. Lapse aluskoti materjaliks peab olema hein, õlg või puitvill, et saaks kotitäidet sageli vahetada.

4) 1-a. lapsele valmistada väljaviimiseks vatiga avar palituke. Jalaõudeks olgu soojad villased sukad ja sussid või botikud.

5) Marineeritud puravikkude valmistamise õpetuse leiade majapidamisosast.

Tütartlaps Tallinnast.

1) Septembrikunumbris ilmunud õhtukleidi mood sobib küll ka leerikleidiks. Soovi korral teha kleidile pikad kitsad varrukad.

2) Juustekasvu kiirendamiseks pole võimalik midagi eriti teha, hoolitsege korralikult juuste ja peanaha eest.

3) Liiga sagedane näomäärimine määrõika-äädikaga tedretähtede pleegitamiseks võib esile kutsuda näonaha kõõmamise, millisel juhul õhtuti nägu määrida hea rasvakraemiga.

4) Punastumise vastu pole midagi teha. See võib tulla enesesugestioonist ja ebakindlusest ning kaob, kui saate vanemaks.

SUURES VALIKUS

mööbliriideid, ukse- ja aknaeesriideid

RAHVUSLIKUD SEELIKURIIDED

JA LÕNGAD

Igas värvis koi- ja päikeskindlaid

vaiba- ja käsitöö- lõngu

Džuudiriidet lõngadele vastava ruudustikuga

MEIE LÕNGADE MÜÜGIKOHAD:

VÕRUS, Kreutzwaldi t. 50, A. Pihlak; VILJANDIS, Lossi t. 16, M. Labi; Lossi t. 23, H. Keernik; PÄRNUS, Kalevi t. 41, H. Reimann; PAIDES L. Rästas, telef. 107; PETSERIS S. Martsen; A. Retel, Võru t. 14; TALLINNAS, Lühi- jalg 6, K. Saarse; RAKVERES, Tallinna t. 20, S. Haukka; Lai t. 13, firma „Käsitöö“; NARVAS, Joala t. 26, firma „Kodukäsitöö“; VALGAS, Kesk t. 11, firma „Amro“; TURIL A. Rumvolt; PÖLTSAMAAL, Jõgeva t. 10, A. Supp; KARKSI-NUIAS Reile; TAPAL, Pikk t. 12, A. Valsiner; ANTSLAS A. Laas; VAIKE-MAARJAS A. Jürisson; KURESSAARES M. Trey.

Villa- ja värvimistööstus „EKSTRA“

A. Träss

TALLINNAS, S. Tartu mnt. 12

TARTUS, Narva t. 49, telef. 30-07

Enne nii . . . täna nii
Tülikat marlisidet asendab tänapäeval riba Hansaplasti. Hansaplast side on lihtne käsitada, ta ei takista liigutusi, mõjub verejooksu vaigistavalt ja paranemist edendavalt.
Werner Mehks, Tallinn

Kiirside Hansaplast

„MARET“ ilmub kord kuus ühes mustri- ja lõikelehega. — Tellimishinnad: Sisemaale aastas kr. 3.50, 6 kuud kr. 1.80, 3 kuud kr. 0.90. Välismaale aastas kr. 5.50, 6 kuud kr. 3.—, 3 kuud kr. 1.50. Kuulutuste hinnad: 1 mm üle lehekülje laiuse 80 senti. Kaantel: I kaane seesmine külj kr. 120.—, viimase kaane seesmine külj kr. 100.—, viimase kaane välimine külj kr. 150.—, 1/2 lehekülje sisuosas kr. 200.—, 1/2 lehekülje kr. 100.— jne. Kuulutajaile võimaldatakse koha valik ainult võimaluste piires. Vasesügav- ja mitmevärvitrükkis lehekülgedel kuulutusi ei avaldata. — Väljaandjad: V. Kask ja R. Puusepp. Vastutav- ja peatoimetaja: R. Puusepp. Käsitöö-, moe- ja majapidamisosakonna toimetaja: Linda Puusepp. Keeleline korrektor: Eti Sirg. — Toimetuse, talituse, trüki- ja kaitsekoode: Tartus, Ülikooli 25; telefonid: kontor ja trükikoda 35-20, ärijuht 41-90, peatoimetaja 39-75, pk. 22. Posti jooksev arve nr. 2201. Sissemakse ja tellimisi võetakse vastu toimetajasises.

Igal eksemplaril lisana kaasas 16 lk. romaani „Hea, et sa siin oled...“

Ilmus

müügile

„Mareti“
kalender

1940

kodudele ja
naistele

Üle 250 lk.

häid jutte ja
praktilisi
õpetusi

Võrratu söber

igas pere-
konnas ter-
veks aastaks

Mareti KALENDER 1940

Iga kalendriga on kaasas põnev romaan,

mis muidu maksaks vähemalt hulk raha.

Selles kalendris on juttu kõigist asjadest, mis huvitavad niihästi naisi kui ka mehi:

Kalendaarium ● Igasugused mõõdud ● Palkide ja laudade mõõdud ● Kant- (kuubik-) jala-tabel ümmarguste palkide tarvis ● Massitabel ümmarguste metsamaterjalide kuupimiseks ● Följetone ● Lühijutte ● Iluravist ● Köögist ● Majapidamisest ● Lastekasvatusest ● Tervishoiust ● Aiandusest ● Toalilledest ● Terve kokaraamat ● Hulk käsitöid ja monogramme ● Täielik laudade nimekiri jne. jne.

Müügil ainult piiratud arvul kõigis raamatukauplustes ja ajalehekioskites.

Ilmus müügile suure sügisenumbrina

VALLATU MAGASIN

13

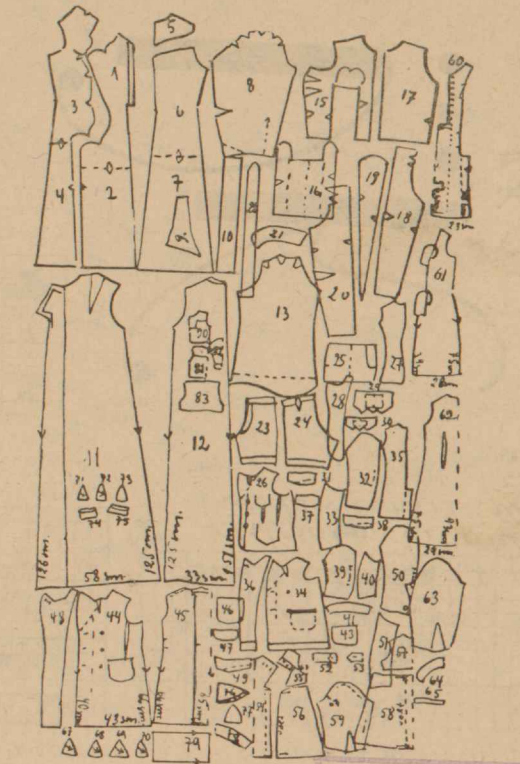
Sügis 1939

HIND **50** SENTI

„Vallatu Magasin“

on Eesti kõige suurema levikuga huvitav ja nägus magasin-ajakiri.

Müügil kõigis raamatukauplustes ja ajalehekioskites. Hind 50 senti.

AR RAAMATUKOGU

Maret

Naiste ja kodude kuukiri
OKTOOBRIKU MUSTRI JA
LÕIKELEHT 1939. A.

Lõige I. Kleit nr. 429, rinnam. 96 cm.
1. 2. Keskosa ees (liita)
3. 4. Külgsosa (liita)
5. Seljapasse
6. 7. Srig (liita)
8. Varrukas
9. Krae
10. Vöö

Lõige II. Hommikmantel nr. 432, rinnam. 92 cm.
11. Esitükk
12. Selg
13. Varrukas
14. Vöö — 180 sm pikk, 30 sm lai

Lõige III. Piuus nr. 436, rinnam. 96 cm.
15. Esitükk
16. Esitüki voldiosa X · X · X · X · X · X · X
17. Selg
18. Varruka esip-osa
19. Keskosa
20. Tagapoolosa
21. Krae
22. Vöö

Lõige IV. 8-a. poisi ülikond nr. 450.
23. Püksi esipool
24. Tagapool
25. Tasku
26. Kuu esitükk
27. Selg
28. Reväär
29. Alumine tasku
30. Ülemine tasku
31. Krae
32. 33. Varrukas

Lõige V. 3-4-aastase poisi mantel nr. 451.
34. Esitükk
35. Selg
36. Reväär
37. Tasku klapp
38. Krae
39. 40. Varrukas
41. Manset
42. Vöö 3 sm × 75 sm
43. Tasku

Lõige VI. 11-12-a. poisi palitu nr. 452.
44. Esitükk
45. Selg
46. Tasku
47. Tasku klapp
48. Reväär
49. Krae
50. 51. Varrukas
52. 53. Seljavöö

Lõige VII. 5-6-a. tütarlapse kleit nr. 453.
54. Kesk-esilaid
55. Esitükk
56. Esilaid
57. Selg
58. Tagalaid
59. Varrukas

Lõige VIII. 11-12-a. tütarlapse koolikleit nr. 452.
60. Kesk-laid
61. Külglaid
62. Selg
63. Varrukas
64. Krae
65. Manset

Lõige IX. 4-a. tütarlapse müts nr. 1.
67. Esipool-tükk (2 × lõigata)
68. Küljetükk
69. Tagatükk (1 × lõigata)
70. Küllgarnituur

Lõige X. 3-a. poisi müts nr. 2.
71. Esipool-osa (2 × lõigata)
72. Külgsosa
73. Taga-osa
74. Pööratud äär ees
75. Tagumine äär

Lõige XI. Müts nr. 3, 3-a. tütarlapsele nakkäärtsiga.
76. 1/2 mütsiosa
Lõige XII. 10-a. tütarlapse müts ja muhv nr. 4.
77. 1/4 peeso
78. 1/2 ääresosa
79. muhv

Lõige XIII. 2-a. poisi kootud ülikond.
80. Esitükk
81. Selg
82. Varrukas
83. Püksi poolosa

Mustrilehel asuvad:
1. Skeemid kabele heegeldatud linaile.
2. Rakeudis ja koetamine niitlõimele.
3. Kootud pöörandavaiba muster.
4. Tikitud laadilise muster.
5. Kootud diivanipadja tikandimuster.
6. Vaiba muster.
7. Mustrid spordigarnituuridele.
8. Kindakirju.
9. Monogramme.

